Kompendium

katechismu katolické církve

Italský originál: ***Catechismo della Chiesa Cattolica, Compendio***
Libreria Editrice Vaticana 2005
Překlad z italštiny: Josef Koláček
Text neprošel jazykovou úpravou

PRVNÍ ČÁST

VYZNÁNÍ VÍRY

První díl

„Věřím - věříme"

1. Jaký je Boží plán pro člověka?

Bůh je nekonečně dokonalý a blažený sám v sobě, z čiré dobroty svobodně stvořil člověka, aby ho učinil účastným svého blaženého života. V plnosti časů poslal Bůh Otec svého Syna jako vykupitele a spasitele lidí, kteří upadli do hříchu, a povolal je do své církve a učinil je adoptovanými syny působením Ducha svatého a dědici své věčné blaženosti.

První kapitola

Člověk je „schopný" Boha

„Ty jsi veliký, Pane, a hodný vší chvály... Učinil jsi nás pro sebe a naše srdce je neklidné, dokud nespočine v Tobě" (sv. Augustin).

2. Proč je v člověku touha po Bohu?

Sám Bůh při stvoření člověka ke svému obrazu vepsal do jeho srdce touhu vidět ho. I když tuto touhu nebere na vědomí, Bůh nepřestává přitahovat člověka k sobě, aby žil a nacházel v Něm onu plnost pravdy a štěstí, po němž touží bez pózy. Od přirozenosti a skrze povolání je tedy člověk náboženská bytost schopná vstoupit do společenství s Bohem. Toto intimní a vitální spojení s Bohem dodává člověku jeho základní důstojnost,

3. Jak lze poznat Boha pouhým světlem rozumu?

Člověk vycházeje od stvoření, to je od světa a lidské osoby, může pouhým rozumem s jistotou poznat Boha jako původce a cíl vesmíru a jako svrchované dobro, pravdu a nekonečnou krásu.

4. Stačí pouhé světlo rozumu k poznání tajemství Boha?

Člověk při poznávání Boha pouhým světlem rozumu naráží na mnohé obtíže. Kromě toho sám nemůže vstoupit do nitra (intimnosti) božského tajemství. Proto ho Bůh chtěl osvítit svým Zjevením, nejen o pravdách, které přesahují lidské chápání, nýbrž i o náboženských a mravních pravdách, které, i když jsou samy o sobě přístupné rozumu, mohou být tak poznávány všemi bez obtíží, s pevnou jistotou a bez příměsi omylu.

5. Jak je možné mluvit o Bohu?

O Bohu je možné mluvit ke všem a se všemi, tímže se začne od úchvatného řádu vesmíru a od dokonalostí člověka a všech tvorů, kteří jsou odleskem, i když jen omezeným, nekonečné Boží dokonalosti. Nicméně je třeba stále očišťovat naši řeč od toho, co má obrazného a hmotného, dobře vědouce, že nelze nikdy plně vyjádřit nekonečné tajemství Boha.

Druhá kapitola

Bůh přichází člověku vstříc

Boží zjevení

6. Co Bůh zjevuje člověku?

Bůh se ve své dobrotě a moudrosti zjevuje člověku. Událostmi a slovy mu zjevuje Sám sebe a svůj plán dobrotivosti, který od věčnosti předem stanovil v Kristu ve prospěch lidstva. Tento plán spočívá v tom, aby všichni lidé skrze milost Ducha svatého měli účast na božském životě jako jeho adoptivní synové v jeho jediném Synu.

7. Které jsou první etapy Božího zjevení?

Již od počátku se Bůh ukazuje prarodičům, Adamovi a Evě, a zve je do intimního společenství se Sebou. Po jejich pádu nepřeruší své zjevení a slibuje spásu pro celé jejich potomstvo. Po potopě, uzavírá s Noemem smlouvu pokoje, která zahrnuje všechny živé bytosti.

8. Které jsou další etapy Božího zjevení?

Bůh vyvolí Abrama a povolá ho z jeho země, aby z něho učinil „otce množství národů" (Gen 17,5) a slibuje mu, že v něm požehná „všem národům země" (Gen 12,3). Abrahamovo potomstvo bude nositelem Božích příslibů daných patriarchům.

Bůh vytváří Izrael, jako svůj vyvolený lid, zachraňuje ho z egyptského otroctví, uzavírá s ním Smlouvu na Sinaji a prostřednictvím Mojžíše mu dává svůj Zákon. Proroci hlásají radikální vykoupení lidu a spásu, která zahrne všechny národy v jediné nové a věčné Smlouvě. Z izraelského lidu, z rodu krále Davida se zrodí Mesiáš: Ježíš.

9. Která je plná a poslední etapa Božího zjevení?

Je to ta, kterou uskutečnil ve svém vtěleném Slovu, v Ježíš Kristu, prostředníku a plnosti Zjevení. On, jsa Jednorozený Boží Syn, je dokonalým a definitivním Slovem Otce. Vysláním Syna a darem Ducha svatého je zjevení plně dovršeno, i když víra církve bude muset během staletí postupně vyhmátnout celý jeho dosah.

„Od chvíle, kdy nám Bůh dal svého Syna, který je jeho jediným a definitivním Slovem, Bůh nám řekl všechno najednou tímto Svým jediným Slovem, a nemá nic víc co říci" (sv. Jan z Kříže).

10. Jakou hodnotu mají soukromá zjevení?

I když nepatří k pokladu víry, mohou nám pomáhat žít samu víru, jen když uchovají své přesné zaměření na Krista. Učitelský úřad církve, jemuž přísluší rozlišení takových soukromých zjevení, tedy nemůže přijmout ony, které si dělají nárok na to, že překonávají nebo opravují definitivní zjevení, jímž je Kristus.

Předávání Božího zjevení

11. Proč a jakým způsobem se má předávat Boží zjevení?

Bůh „chce, aby se všichni lidé zachránili a došli k poznání pravdy" (1 Tim 2,4), totiž Ježíše Krista. Proto je nutné, aby byl Kristus hlásán všem lidem podle samého jeho příkazu: „Jděte, získejte za učedníky všechny národy" (Mt 28,19). Právě to se uskutečňuje apoštolskou tradicí.

12. Co to je apoštolská tradice?

Apoštolská tradice je předávání Kristova poselství, které se provádí od počátku křesťanství kázáním, svědectvím a institucemi, kultem a inspirovanými spisy. Apoštolové předali svým nástupcům, biskupům a skrze ně všem generacím až po naše časy, co přijali od Krista a čemu se naučili od Ducha svatého.

13. Jakými způsoby se uskutečňuje apoštolská tradice?

Apoštolská tradice se uskutečňuje dvěma způsoby: živým předáváním Božího slova (řečeno také prostě – tradicí), a Písmem svatým, jež je týmž hlásáním spásy, ovšem napsaným.

14. Jaký vztah existuje mezi tradicí a Písmem svatým?

Tradice a Písmo svaté jsou navzájem úzce spojeny a spojité. Obě dvě v církvi zpřítomňují a činí plodným Kristovo tajemství a vyvěrají z téhož božského pramene: vytvářejí jediný posvátný poklad víry, z něhož církev čerpá svou jistotu o všech zjevených pravdách.

15. Komu je svěřen poklad víry?

Poklad víry svěřili apoštolové celé církvi. Celý Boží lid, svým nadpřirozeným smyslem víry, opírajícím se o Ducha svatého a vedeným učitelským úřadem církve, přijímá Boží zjevení, stále více je chápe a uplatňuje v životě.

16. Komu přísluší autenticky vykládat poklad víry?

Autentický výklad tohoto pokladu spadá do pravomoci pouze živému učitelskému úřadu církve a to Petrovu nástupci, římskému biskupovi a biskupům, kteří jsou s ním ve společenství. Učitelskému úřadu, který se těší z jistého daru pravdy, přísluší také definovat dogmata (pravdy víry), jež jsou formulacemi pravd obsažených v Božím zjevení. Tato autorita se vztahuje také na pravdy nutně spojené se Zjevením.

17. Jaký vztah existuje mezi tradicí, Písmem a učitelským úřadem?

Jsou mezi sebou tak úzce spojeny, že žádný z nich neexistuje bez druhých. Společně pak účinně přispívají, každý svým způsobem pod vlivem Ducha svatého ke spáse duší.

Písmo svaté

18. Proč Písmo svaté učí pravdě?

Protože je sám Bůh autorem Písma svatého: proto se říká, že je inspirovaná a učí bez omylu oněm pravdám, které jsou nutné k naší spáse. Duch svatý totiž inspiroval lidské autory, kteří napsali to čemu nás chtěl naučit. Nicméně křesťanská víra není „náboženstvím Knihy", nýbrž Božího Slova, jež není „napsaným a němým slovem, nýbrž vtělené a živé Slovo" (sv. Bernard z Clairvaux).

19. Jak číst Písmo svaté?

Písmo svaté se musí číst a vysvětlovat s pomocí Ducha svatého a pod vedením učitelského úřadu církve, podle tří měřítek: 1) pozornost k obsahu a jednotě celého Písma, 2) čtení „Písma v živé tradici církve, 3) respektování analogie víry, to je harmonické soudržnosti pravd víry mezi sebou.

20. Co to je *kánon* Písem?

Kánon Písem je úplný seznam posvátných spisů, jež apoštolská tradice dala církvi rozlišit. Tento *kánon* zahrnuje 46 spisů Starého zákona a 27 spisů Nového zákona.

21. Jakou důležitost má pro křesťany Starý zákon?

Křesťané si váží Starého zákona jako pravého Božího slova: všechny jeho spisy jsou božsky inspirované, uchovávají si trvalou hodnotu. Vydávají svědectví o božské pedagogice spásonosné lásky Boha. Byla především napsány, aby připravovali příchod Krista, Spasitele světa.

22. Jakou důležitost má pro křesťany Nový zákon?

Nový zákon, jehož ústředním předmětem je Ježíš Kristus, nám předává definitivní pravdu Božího Zjevení. V něm čtyři evangelia Matouše, Marka, Lukáše a Jana, jsouce hlavním svědectvím o životě a učení Ježíše, tvoří srdce všech Písem a tudíž zaujímají jedinečné místo v církvi.

23. Jaká jednota existuje mezi Starým a Novým zákonem?

Písmo je jedno, jako jedinečné je Božím slovem, jedinečným spásonosným plánem Boha, jedna je také božská inspirace obou Zákonů. Starý zákon připravuje Nový a Nový je naplněním Starého: oba se navzájem osvětlují.

24. Jakou funkci má Písmo svaté v životě církve?

Písmo svaté je oporou života církve a dodává jí sílu. Je pro její děti stálostí víry, pokrmem a pramenem duchovního života. Je duší teologie a pastorálního kázání. Žalmista říká: ono je „světlem pro mé nohy, osvěcuje moji stezku" (Ž 119,105). Církev proto vybízí k časté četbě Písma svatého, protože „kdo nezná Písma, ten nezná Krista" (sv. Jeroným).

Třetí kapitola

Odpověď člověka Bohu

Věřím

25. Jak odpovídá člověk Bohu, který se zjevuje?

Člověk posilován božskou milostí odpovídá poslušností víry, to znamená svěřit se Bohu a přijmout jeho Pravdu, protože ji zaručuje On, jenž je Pravda sama.

26. Kteří jsou v Písmu svatém hlavní svědkové poslušnosti víry?

Je v něm mnoho vzorů zvláště pak dva:

Abram, který byl vystaven zkoušce víry, „uvěřil Bohu" (Řím 4,3) a vždy poslechl na jeho volání, a proto se stal „otcem všech, kdo věří" (Řím 4,11.18).

Panna Maria, jež uskutečnila nejdokonalejším způsobem poslušnost víry během celého svého života: „Fiat mihi secundum Verbum tuum – Ať se mi stane podle tvého slova" (Lk 1,38).

27. Co to pro člověka znamená věřit v Boha?

To znamená přilnout k samému Bohu a svěřit se mu a souhlasit se všemi pravdami, které zjevil, protože Bůh je Pravda. To znamená věřit v jednoho Boha ve třech osobách: Otce, Syna a Ducha svatého.

28. Jaké jsou charakteristické rysy víry?

Víra je *nezasloužený* Boží *dar*, dosažitelný pro ty, kteří o ni pokorně prosí, je to nadpřirozená ctnost, nutná, abychom byli spaseni. Úkon víry je *lidský úkon*, totiž akt lidské inteligence, z popudu vůle, kterou hýbá Bůh, svobodně dává vlastní souhlas božské pravdě. Víra je kromě toho bezpečná, protože má základ v Božím slově, je *účinná* „projevuje se láskou" (Gal 5,6) *neustále roste* díky naslouchání Božímu slovu a modlitbě. Už nyní nám dává *předem okoušet* nebeskou radost.

29. Proč nejsou rozpory mezi vírou a vědou?

I když víra převyšuje rozum, nikdy nemůže být rozpor mezi vírou a vědou, protože obě pocházejí od Boha. Sám Bůh totiž dává člověku jak světlo rozumu tak světlo víry.

„Věř, abys chápal, chápej, abys věřil" (sv. Augustin).

My věříme

30. Proč je víra je osobním aktem a zároveň církevním?

Víra je osobní akt, nakolik je svobodnou odpovědí člověka Bohu, který se zjevuje. Avšak je také církevním aktem, který se vyjadřuje vyznáním: „my věříme". Je to církev, která věří: ona tak s pomocí Ducha svatého předchází, plodí a živí víru jednotlivého křesťana. Proto je církev matkou a učitelkou.

„Nemůže mít Boha Otcem ten, kdo nemá církev za matku" (sv. Cyprián).

31. Pro jsou důležité formule víry?

Formule víry jsou důležité, protože umožňují vyjádřit, asimilovat, slavit a spolu s druhými sdílet pravdy víry, tímže užívají společnou řeč.

32. Jakým způsobem je víra církve jedna jediná?

Církev, i když ji tvoří osoby lišící se jazykem a kulturou, vyznává jednohlasně, jedinou víru, přijatou od jednoho Pána a předanou jedinou apoštolskou tradicí. Vyznává jednoho Boha – Otce, Syna a Ducha svatého – ukazuje jednu jedinou cestu ke spáse. Proto věříme, jedním srdcem a jednou myslí, co je obsaženo v psaném nebo předaném Božím slově, a co církev předkládá jako božsky zjevené.

Druhý díl

Vyznání křesťanské víry

CREDO

Apoštolské vyznání víry

Věřím v Boha, Otce všemohoucího, Stvořitele nebe i země. I v Ježíše Krista, Syna jeho jediného, Pána našeho; jenž se počal z Ducha svatého, narodil se z Marie Panny, trpěl pod Ponciem Pilátem, ukřižován umřel i pohřben jest; sestoupil do pekel, třetího dne vstal z mrtvých; vstoupil na nebesa, sedí po pravici Boha, Otce všemohoucího; odtud přijde soudit živé i mrtvé. Věřím v Ducha svatého, svatou církev obecnou, společenství svatých, odpuštění hříchů, vzkříšení těla a život věčný. Amen.

Nicejsko-cařihradské vyznání víry

Věřím v jednoho Boha, Otce všemohoucího, Stvořitele nebe i země, všeho viditelného i neviditelného. Věřím v jednoho Pána Ježíše Krista, jednorozeného Syna Božího, který se zrodil z Otce přede všemi věky: Bůh z Boha, Světlo ze Světla, pravý Bůh z pravého Boha, zrozený, nestvořený, jedné podstaty s Otcem: skrze něho všechno je stvořeno. On pro nás lidi a pro naši spásu sestoupil z nebe. Skrze Ducha svatého přijal tělo z Marie Panny a stal se člověkem. Byl za nás ukřižován, za dnů Poncia Piláta byl umučen a pohřben. Třetího dne vstal z mrtvých podle Písma. Vstoupil do nebe, sedí po pravici Otce. A znovu přijde, ve slávě, soudit živé i mrtvé a jeho království bude bez konce. Věřím v Ducha svatého, Pána a dárce života, který z Otce i Syna vychází, s Otcem i Synem je zároveň uctíván a oslavován a mluvil ústy proroků. Věřím v jednu, svatou, všeobecnou, apoštolskou církev. Vyznávám jeden křest na odpuštění hříchů. Očekávám vzkříšení mrtvých a život budoucího věku. Amen.

První kapitola

Věřím v Boha Otce

Symboly víry

33. Co to jsou symboly víry?

Jsou to krátké a členité formulace, nazývané také „vyznání víry", nebo „Credo" jimiž církev už od počátku souhrnně vyjadřovala a směrodatnou a běžnou řečí předávala svou víru všem věřícím.

34. Který je nejstarší symbol víry?

Jsou to *křestní* symboly: protože se křest uděluje „ve jménu Otce i Syna i Ducha svatého" (Mt 28,19), tam vyznávané pravdy víry ve tři Osoby Nejsvětější Trojice jsou rozčleněné podle vztahu ke třem Osobám Nejsvětější Trojice.

35. Které jsou nejdůležitější symboly víry?

Nejdůležitější jsou:

S*ymbol apoštolů (apoštolské vyznání víry),* který je starobylým křestním symbolem římské církve a

Nicejsko-cařihradský symbol, který je plodem prvních dvou ekumenických koncilů, v Niceji (325) v Cařihradu (381) a je dosud společný velkým církvím Východu i Západu.

„Věřím v Boha, Otce všemohoucího, Stvořitele nebe i země"

36. Proč vyznání víry začíná: „Věřím v jednoho Boha"?

Protože tvrzení „Věřím v Boha" je nejdůležitější, je pramenem všech ostatních pravd o člověku a o světě a o celém životě každého člověka, který v něho věří.

37. Proč vyznáváme jednoho jediného Boha?

Protože On se zjevil izraelskému lidu jako Jediný, když řekl: „Slyš, Izraeli, Hospodin je jediný!" (Dt 6,4) „Já jsem Bůh a jiného už není" (Iz 45,22). Sám Ježíš to potvrdil: Bůh je „jediný Pán" (Mk 12,29). Vyznávat, že Ježíš a Duch svatý je také Bůh a Pán, nezavádí vůbec žádné rozdělení do Jednoho Boha.

38. Jakým jménem se Bůh zjevuje?

Bůh se zjevuje jako živý Bůh, „Bůh Abrahamův, Bůh Izákův a Bůh Jakubův" (Ex 3,6). Samému Mojžíšovi Bůh zjevuje své tajemné jméno: „Já jsem Ten, který Jsem (YHWH). Nevýslovné jméno Boha bylo ji ve Starém zákoně nahrazováno slovem *Pán.* Tak v Novém zákoně Ježíš, nazývaný Pán, se jeví jako pravý Bůh.

39. Pouze Bůh „je"?

Zatímco tvorové dostali do Boha, všechno, co jsou a co mají, pouze Bůh je sám v sobě plnost bytí a každé dokonalosti. On je „Ten, který je", bez začátku a bez konce. Ježíš zjevuje, že také On má božské Jméno „Já jsem" (Jan 8,28).

40. Proč je důležité zjevení Božího jména?

Zjevením svého jména dává Bůh poznat bohatství svého nevýslovného tajemství: On jediný je, odvždy a navždycky, Ten který přesahuje svět a dějiny. On učinil nebe i zemi. Je to věrný Bůh, vždy blízko svému lidu, aby ho zachránil. Je svatý „par excellence" (po výtce), „bohatý milosrdenstvím (Ef 2,4). vždycky ochotný odpouštět. Je to duchovní, transcendentní, všemohoucí, věčné, osobní dokonalé Bytí. Je pravda a láska.

„Bůh je nekonečně dokonalé bytí, a to je Nejsvětější Trojice" (sv. Toribio de Mongrovejo)

41. V jakém smyslu je Bůh pravda?

Bůh je Pravda sama a jako takový se neklame a nemůže klamat. On „je světlo a tma v něm vůbec není" (1 Jan 1,5). Věčný Syn Boha, vtělená Moudrost, byl poslán na svět, „aby vydal svědectví Pravdě" (Jan 18,37).

42. Jakým způsobem Bůh zjevuje, že je láska?

Bůh se zjevuje Izraeli jako Ten, který má silnější lásku než nějaká matka ke svým dětem, než ženich ke své nevěstě. On sám v sobě „je láska" (1 Jan 4,8.16), který se bezvýhradně a nezištně dává, který „tak miloval svět, že dal svého jednorozeného Syna" (Jan 3,16), aby se svět spasil skrze něho. Tímže poslal svého Syna a seslal Ducha svatého, Bůh zjevuje, že je sám věčné sdílení lásky.

43. Co vyžaduje víra v jediného Boha?

Věřit v Boha Jediného vyžaduje: uznat jeho velikost a velebnost; žít ve stálém díkuvzdání; vždycky mu důvěřovat i v protivenstvích; uznávat jednotu a důstojnost všech lidí; správně užívat věcí, které stvořil;

44. Jaké je ústřední tajemství víry a křesťanského života?

Ústředním tajemstvím víry a křesťanského života je tajemství Nejsvětější Trojice. Křesťané jsou křtěni ve jménu Otce i Syna i Ducha svatého.

45. Může pouhý lidský rozum poznat tajemství Nejsvětější Trojice?

Bůh zanechal nějakou stopu svého trinitárního Bytí ve stvoření a ve Starém zákonu, avšak intimnost jeho Bytí, jako Svaté Trojice tvoří nepřístupné tajemství pro pouhý lidský rozum a také pro víru Izraele, před vtělením Božího Syna a sesláním Ducha svatého. Toto tajemství zjevil Ježíš Kristus a je pramenem všech ostatních tajemství víry.

46. Co nám Ježíš Kristus zjevuje z tajemství Otce?

Ježíš Kristus nám zjevuje, že Bůh je „Otec", nejen jako Stvořitel vesmíru a člověka, nýbrž především protože od věčnosti plodí ve svém lůně Syna, který je jeho Slovem „odleskem jeho božské slávy a výrazná podoba jeho podstaty" (Žid 1,3).

47. Kdo je Duch svatý, jehož nám zjevil Ježíš Kristus?

Je to třetí Osoba Nejsvětější Trojice. Je Bůh, jeden a rovný Otci i Synu. „Vychází z Otce" (Jan 15,26), který je počátek bez počátku, je prapůvodem celého trinitárního života. A vychází také ze Syna (*Filioque)* skrze věčný dar, který Otec dává Synu. Duch svatý, seslaný Otcem a vtěleným Synem, uvádí církev „do poznání celé pravdy" (Jan 16,13).

48. Jak církev vyjadřuje svou trinitární víru?

Církev vyjadřuje svou trinitární víru tímže vyznává, že je jeden Bůh ve třech osobách: Otec, Syn a Duch svatý. Tři božské osoby jsou jeden jediný Bůh, protože každá z nich je totožná s plností jediné a nerozdílné božské přirozenosti. Božské Osoby jsou mezi sebou skutečně odlišné, skrze vztahy, jež je dávají do souvislosti jedna s druhou: Otec plodí Syna, Syn je plozen Otcem, Duch svatý vychází od Otce i Syna.

49. Jak působí božské Osoby?

Božské Osoby jsou neoddělitelné ve své jedinečné podstatě a jsou také neoddělitelné ve svém působení: Trojice má jediné a totožné konání. Avšak v jediném božském působení každá Osoba je přítomna, podle způsobu, který je jí vlastní v Trojici.

„Ó můj Bože, Trojice, které se klaním... uklidni mou duši: učiň z ní své nebe, svůj milovaný příbytek a místo svého odpočinutí. Kéž tě nikdy nenechám samu, nýbrž ať jsem tam, se vším, co jsem, celá bdělá ve své víře, celá adorující, celá obětovaná tvé stvořitelské činnosti" (blah. Alžběta od Nejsv. Trojice).

50. Co to znamená, že je Bůh všemohoucí?

Bůh se zjevil jako „Silný a Mocný" (Ž 24,8-10), ten, pro něhož není „nic nemožné" (Lk 1,37). Jeho všemohoucnost je všeobecná, tajemná a projevuje se ve stvoření světa z ničeho a člověka pro lásku, ale především ve Vtělení a Zmrtvýchvstání svého Syna a v tom, že nám dává přijetí za syny a že nám odpouští hříchy. Proto se církev často obrací svou modlitbou „k všemohoucímu a věčnému Bohu" (*„Omnipotens aeterne Deus...*").

51. Proč je důležité tvrdit, že: „Na počátku stvořil Bůh nebe i zemi" (Gen 1,1)?

Protože stvoření je základem všech Božích plánů spásy, ukazuje všemohoucí a moudrou lásku Boha; je prvním krokem ke Smlouvě jediného Boha s jeho lidem; je počátkem dějin spásy, jež vrcholí v Kristu; je to první odpověď na základní otázky člověka po vlastním původu a vlastním cíli.

52. Kdo stvořil svět?

Otec, Syn a Duch svatý jsou jediným a nerozdělitelným počátkem stvoření, i když dílo stvoření se zvláště připisuje Bohu Otci.

53. Proč Bůh stvořil svět?

Svět byl stvořen k slávě Boha, který chtěl ukázat a sdělit svou dobrotu a krásu. Konečným cílem stvoření však je, aby Bůh mohl být „všechno ve všem" (1 Kor 15,28), pro svou slávu a pro naše štěstí.

„Slávou Boha je živý člověk a život člověka je patření a Boha" (sv. Irenej)

54. Jak Bůh stvořil vesmír?

Bůh svobodně stvořil svět s moudrostí a láskou. Svět tedy není produktem nutnosti, slepého osudu nebo náhody. Bůh tvoří „z ničeho" (*ex nihilo*), uspořádaný a dobrý svět, který On nekonečným způsobem přesahuje. Bůh uchovává stvoření v bytí a řídí je, tímže mu dává schopnost jednat a tímže je vede k jeho naplnění skrze svého Syna a Ducha Stvořitele.

55. V čem spočívá Boží prozřetelnost?

Ta spočívá v dispozici, kterou Bůh vede své tvory ke konečné dokonalosti, k níž je povolal, Bůh je svrchovaným autorem svého plánu, ale k jeho uskutečnění používá také spolupráce svých tvorů. Zároveň dává svým tvorům důstojnost, aby sami jednali a byly příčinou jedni druhých.

56. Jak spolupracuje člověk s Boží prozřetelností?

Bůh respektuje svobodu člověku a daruje mu a žádá od něj, aby spolupracoval svou činností, svými modlitbami, ale také svým utrpením, tímže v něm vzbuzuje „to, že chce, i to, že pak jedná, aby se mu mohl líbit" (Fil 2,13).

57. Je-li Bůh všemohoucí a prozřetelný, proč tedy existuje zlo?

Na tuto jak bolestnou tak tajemnou otázku, může dát odpověď pouze *celek* křesťanské víry. Bůh není žádným způsobem, ani přímo ani nepřímo, příčinou zla. Osvěcuje tajemství zla ve svém Synu, Ježíši Kristu, který zemřel a vstal z mrtvých, aby přemohl velké mravní zlo, jímž je hřích lidí a které je kořenem jiných zel, aby přemohl zlo.

58. Proč Bůh dopouští zlo?

Víra nám dává jistotu, že Bůh by nedopustil zlo, kdyby z téhož zla nezískal dobro. Bůh to úchvatně uskutečnil při smrti a zmrtvýchvstání Krista: vždyť z největšího mravního zla, zabití jeho Syna, získal největší dobra, oslavu Krista a naše vykoupení.

Nebe a země

59. Co stvořil Bůh?

Písmo svaté říká: „Na počátku stvořil Bůh nebe a zemi" (Gen 1,1). Církev ve vyznání víry prohlašuje, že Bůh je stvořitelem všech věcí viditelných i neviditelných, všech bytostí duchovních i hmotných, to je andělů a viditelného světa, a zvláště člověka.

60. Kdo to jsou andělé?

Andělé jsou osobní tvorové, čistě duchovní, netělesné bytosti, neviditelné a nesmrtelné, vybavené inteligencí a vůlí. Tímže bez přestání patří na Boha tváří v tvář, ho oslavují a slouží jeho plánům jako poslové při plnění poslání spásy pro všechny lidi.

61. Jakým způsobem má církev užitek z pomoci andělů?

Církev se v liturgii přidružuje k andělům, aby se klaněla Bohu, prosí o jejich přispění a slaví liturgickou památku některých z nich.

„Každý věřící má po svém boku anděla jako ochránce a pastýře, aby ho vedl k životu" (sv. Basil Veliký).

62. Co učí Písmo svaté o stvoření viditelného světa?

Vyprávěním o „šesti dnech" stvoření nám Písmo svaté dává poznat hodnotu toho, co bylo stvořeno, a jeho zaměření k Boží chvále a službě člověku. Každá věc má svou existenci od Boha, od něhož dostává vlastní dobrotu a dokonalost, vlastní zákony a své místo ve vesmíru.

63. Jaké místo má ve stvoření člověk?

Člověk je vrcholem viditelného stvoření, protože je stvořen k obrazu a podobě Boha.

64. Jaký typ spojení existuje mezi stvořenými věcmi?

Mezi tvory existuje vzájemná závislost a hierarchie, které chtěl Bůh. Zároveň existuje jednota a solidarita tvorů, protože všichni mají téhož Stvořitele, jsou jím milovány a jsou zaměřeny k jeho slávě. Respektovat zákony, vepsané do stvoření a vztahy vyplývající z přirozenosti věcí, je tedy principem moudrosti a základem mravnosti.

65. Jaký je vztah mezi dílem stvoření a vykoupení?

Dílo stvoření vrcholí v ještě větším dílu vykoupení. Vždyť právě toto dává počátek novému stvoření, v němž všechno najde svůj plný smysl a své dovršení.

Člověk

66. V jakém smyslu je člověk stvořen „k Božímu obrazu"?

Člověk je k Božímu obrazu v tom smyslu, že je schopen poznávat a svobodně milovat svého Stvořitele. Je jediným tvorem, kterého chtěl Bůh pro něho samého a kterého povolal, aby s ním sdílel jeho božský život v poznání a lásce. Člověk, protože je Božím obrazem, má důstojnost osoby: není něco nýbrž někdo; je schopen poznávat se, svobodně se dávat a vstoupit do společenství s Bohem a s ostatními osobami.

67. Proč Bůh stvořil člověka?

Bůh stvořil celého člověka, avšak člověk byl stvořen aby poznával Boha, sloužil Mu a miloval Ho, aby Mu věnoval v tomto světě celé stvoření jako díkuvzdání a aby byl vyvýšen k životu s Bohem v nebi. Pouze v tajemství vtěleného Slova nachází pravé světlo tajemství člověka, jenž je předurčen reprodukovat obraz vtěleného Božího Syna, který je dokonalým „obrazem neviditelného Boha" (Kol 1,15).

68. Proč lidé vytvářejí jednotu?

Všichni lidé tvoří jednotu lidského pokolení, protože mají společný původ od Boha. Bůh totiž „stvořil z jednoho člověka celé lidské pokolení" (Sk 17,26). Všichni pak mají jediného Spasitele a jsou povoláni mít podíl na věčné blaženosti Boha.

69. Jak duše a tělo vytvářejí v člověku jednotu?

Lidská osoba je bytost zároveň tělesná a duchovní. Duch a hmota vytvářejí v člověku jedinou přirozenost. Tato jednota je tak radikální, že díky duchovní duši se tělo, které je hmotné, stává lidským a žijícím tělem a má podíl na důstojnosti Božího obrazu.

70. Kdo dává člověku duši?

Lidská duše nepochází od rodičů, nýbrž je přímo stvořena Bohem a je nesmrtelná. Když umírá tělo, ona nezhyne, spojí se znovu s tělem ve chvíli konečného vzkříšení.

71. Jaký vztah vložil Bůh mezi muže a ženu?

Muž a žena byli stvořeni Bohem ve stejné důstojnosti jako lidské osoby a zároveň se vzájemně doplňují jako muž a žena. Bůh je chtěl jednoho pro druhého, pro osobní společenství. Zároveň jsou povoláni k tomu, aby předávali lidský život, tímže v manželství vytvoří „jedno tělo" (Gen 24) a ovládali zemi jako „správcové" Boha.

72. Jaký byl původní stav člověka podle Božího plánu?

Když Bůh stvořil muže a ženu, daroval jim zvláštní účast na svém božském životě ve svatosti a spravedlnosti. V Božím plánu by člověk neměl ani trpět ani zemřít. Kromě toho v člověku vládla dokonalá harmonie v něm samém, mezi tvorem a Stvořitelem, mezi mužem a ženou, mezi prvním párem a celým stvořením.

Pád

73. Jak se chápe skutečnost hříchu?

V dějinách člověka je přítomen hřích. Tato skutečnost se plně objasní pouze ve světle Božího zjevení a především ve světle Krista Spasitele všech, který rozhojňuje milost právě tam, kde se hojně vyskytuje hřích.

74. Co to je pád andělů?

Tímto výrazem se označuje skutečnost, že satan a ostatní démoni, o nichž hovoří Písmo svaté i tradice církve, se z andělů, kteří byli Bohem stvoření dobří, změnili na zlé, protože svobodným a neodvolatelným rozhodnutím odmítli Boha a jeho království a tak dali vzniknout peklu pokoušejí připojit člověka ke své vzpouře proti Bohu, avšak Bůh potvrzuje v Kristu své jisté vítězství nad Zlým duchem.

75. V čem spočívá první hřích člověka?

Člověk pokoušený ďáblem nechal vyhasnout ve svém srdci důvěru ke svému Stvořiteli a tímže ho neuposlechl, chtěl se stát „jako Bůh" bez Boha a ne podle Boha (Gen 3,5). Tak Adam a Eva ihned ztratili pro sebe a pro všechny lidské bytosti prvotní milost svatosti a spravedlnosti.

76. Co je prvotní hřích?

Prvotní hřích, v němž se všichni lidé rodí, je stav ztráty prvotní svatosti a spravedlnosti. Je to „převzatý" hřích, nikoliv „spáchaný"; je to stav narození a ne osobní akt. Kvůli jednotě původu všech lidí se předává na Adamovy potomky s lidskou přirozeností, „ne napodobováním, nýbrž šířením". Toto předávání zůstává tajemstvím, které plně nedokážeme pochopit.

77. Jaké následky vyvolává prvotní hřích?

Následkem prvotního hříchu není lidská přirozenost zcela zkažená, nýbrž zraněná ve svých silách, je podrobena nevědomosti, utrpení, moci smrti a je nakloněná ke hříchu. Tato náklonnost se nazývá *žádostivost.*

78. Co pak nastává po prvním hříchu?

Po prvním hříchu byl svět zaplaven hříchy, ale Bůh člověka neponechal moci smrti, nýbrž naopak mu tajemným způsobem předpověděl – v „protoevangeliu" (Gen 3,15) – že zlo bude přemoženo a že člověk bude pozdvižen z pádu. To je první hlásání Mesiáše Vykupitele. Proto bude pád dokonce nazýván *šťastná vina,* „protože si zasloužil mít takového a tak velkého Vykupitele" (liturgie velikonoční vigilie).

Druhá kapitola

Věřím v Ježíše Krista, jednorozeného Syna Božího

79. Jaká je Radostná zvěst pro člověka?

Je to zvěst, že Ježíš Kristus, „Syn Boha živého" (Mt 16,1), zemřel a vstal z mrtvých. V době Heroda Velikého a císaře Augusta, Bůh splnil přísliby učiněné Abrahámovi a jeho potomstvu, tímže poslal „svého Syna, narozeného z ženy, podrobeného Zákonu, aby vykoupil lidi, kteří podléhali Zákonu. Tak jsem byli přijati za syny" (Gal 4,4-5).

80. Jak se šíří tato Radostná zvěst?

První učedníci již od počátku měli vroucí touhu hlásat Krista, aby přivedli lid k víře v Něho. Také dnes se z láskyplného poznání Krista rodí touha hlásat evangelium a učit katechismu to znamená odhalit v jeho Osobě celý plán Boha a uvést lidstvo do společenství s ním.

„A v Ježíše Krista, jeho jediného Syna, našeho Pána"

81. Co znamená jméno „Ježíš"?

Jméno „Ježíš", dané andělem při Zvěstování, znamená „Bůh je spása". Vyjadřuje jeho totožnost a jeho poslání, „protože on spasí svůj lid od jeho hříchů" (Mt 1,21). Petr tvrdí, že „pod nebem není lidem dáno žádné jiné jméno, v němž bychom mohli dojít spásy" (Sk 4,12).

82. Proč se Ježíš nazývá „Kristus"?

„Kristus" v řečtině, „Mesiáš" v hebrejštině, znamená „pomazaný". Ježíš je Kristus, protože byl posvěcen Bohem, pomazán Duchem svatým pro vykupitelské poslání. Je Mesiášem, na kterého čekal Izrael, poslaný na svět Otcem. Ježíš přijal titul Mesiáše, avšak upřesnil jeho smysl: „ten který sestoupil z nebe" (Jan 3,13), ukřižovaný a pak zmrtvýchvstalý, On je trpící služebník „který dává život jako výkupné za všechny" (Mt 20, 28). Od jména *Kristus* pochází jméno *křesťané*.

83. V jakém smyslu je Ježíš „jednorozený Boží Syn"?

On je jím v jedinečném a dokonalém smyslu. Ve chvíli křtu a proměnění (na hoře) Otcův hlas označuje Ježíše za svého „milovaného Syna". Když se sám Ježíš představuje jako Syn, který „zná Otce" (Mt 11,27), tvrdí, že má jedinečný a věčný vztah k Bohu svému Otci. On je „jednorozený Boží Syn" (1 Jan 2,23), druhá Osoba Trojice. Je to střed apoštolské kázání: apoštolové „viděli jeho slávu, jakou má od Otce jednorozený Syn" (Jan 1,14).

84. Co znamená titul „Pán"?

V bibli tento titul obvykle označuje svrchovaného Boha. Ježíš si jej připisuje a zjevuje svou božskou svrchovanost skrze svou moc nad přírodou, nad démony, nad hříchem a především svým zmrtvýchvstáním. První křesťanská vyznání prohlašují, že moc, čest a sláva vzdávaná Bohu Otci patří také Ježíšovi: Bůh „mu dal Jméno, nad každé jiné jméno" (Fil 2,11). On je Pánem světa a dějin, jediný, jemuž má člověk zcela podřídit svou osobní svobodu.

„Ježíš Kristus byl počat působením Ducha svatého a narodil se z Panny Marie"

85. Proč se Boží Syn stal člověkem?

Boží Syn se vtělil v lůně Panny Marie působením Ducha svatého: pro nás lidi a pro naši spásu, neboli pro smíření nás hříšníků s Bohem; aby nám dal poznat svou nekonečnou lásku; aby byl naším vzorem svatosti; aby nás učinil „účastnými své božské přirozenosti" (1 Petr 1,4).

86. Co znamená slovo „Vtělení"?

Církev nazývá „Vtělením" tajemství obdivuhodné spojení božské a lidské přirozenosti v jediné božské Osobě Slova. Aby Boží Syn uskutečnil naši spásu, stal se „tělem" (Jan 1,14) a tak se stal opravdu člověkem. Víra ve Vtělení je rozlišujícím znamením křesťanské víry.

87. Jakým způsobem je Ježíš Kristus pravý Bůh a pravý člověk?

Ježíš je neoddělitelně pravý Bůh a pravý člověk v jednotě své božské Osoby.
On, Boží Syn, který je „zplozený, ne stvořený, téže podstaty s Otcem", se stal pravým člověkem, naším bratrem, aniž by tím přestal být Bohem, naším Pánem.

88. Čemu učí v tomto ohledu Chalcedonský koncil (roku 451)?

Chalcedonský koncil učí a vyznává „jednoho a téhož Syna, našeho Pána Ježíše Krista, jenž je dokonalý ve svém božství a dokonalý ve svém lidství, pravý Bůh a pravý člověk, složený z rozumné duše a těla, soupodstatný s Otcem skrze božství, soupodstatný s námi skrze lidství, „ve všem nám podobný, kromě hříchu" (Žid 4,15); zplozený Otcem před věky podle božství a v těchto posledních časech se pro nás a pro naši spásu narodil z Panny Marie a Matky Boží podle lidství".

89. Jak církev vyjadřuje tajemství Vtělení?

Vyjadřuje to tak, že Ježíš Kristus je pravý Bůh a pravý člověk s dvěma přirozenostmi, božskou a lidskou, jež nejsou smíšeny, nýbrž spojeny v Osobě Slova. Proto všechno v Ježíšově lidství – zázraky, utrpení, smrt" – se musí připisovat jeho božské Osobě, která jedná skrze přijatou lidskou přirozenost.

„Jednorozený Synu a Slovo Boha, tys nesmrtelný, pro naši spásu ses ráčil vtělit do lůna svaté Matky Boží a vždy Panny Marie; Ty ses bez proměny stal člověkem a byls ukřižován; ó Kriste, Bože, tys svou smrtí přemohl smrt. Tys Jeden z Nejsvětější Trojice, oslavovaný s Otcem a Duchem svatým, spasiž nás!" (Byzantská liturgie sv. Jana Zlatoústého).

90. Měl Boží Syn, který se stal člověkem, duši s lidskou inteligencí?

Boží Syn přijal tělo oživené lidskou rozumovou duší. Svou lidskou inteligencí se Ježíš naučil mnoha věcem prostřednictvím zkušenosti. Avšak i jako člověk měl Boží Syn také intimní a bezprostřední poznání Boha, svého Otce. Pronikal stejně do skrytých myšlenek lidí a plně poznával věčné plány, které přišel zjevit.

91. Jak se shodují dvě vůle vtěleného Slova?

Ježíš má božskou i lidskou vůli. Boží Syn za svého pozemského života lidsky chtěl, co božsky rozhodl s Otcem a Duchem svatým pro naši spásu. Kristova lidská vůle bez odporu a bez zdráhání koná božskou vůli, nebo lépe je jí podřízena.

92. Měl Kristus pravé lidské tělo?

Kristus vzal na sebe opravdu lidské tělo, skrze něž se neviditelný Bůh stal viditelným. Z tohoto důvodu může být lidská tvář Krista zobrazována a uctívána ve svatých obrazech.

93. Co představuje Ježíšovo Srdce?

Ježíš nás poznal a miloval lidským srdcem. Jeho Srdce, probodené pro naši spásu, je symbolem oné nekonečné lásky, kterou miluje Otce i každého člověka.

94. „Počat působením Ducha svatého..." Co znamená tento výraz?

To znamená, že Panna Maria počala věčného Syna ve svém lůně, působením Ducha svatého a bez spolupráce nějakého muže? „Duch svatý sestoupí na tebe" (Lk 1,35), jí řekl anděl při Zvěstování.

95. „...narodil se z Panny Marie": proč je Maria opravdu Matka Boží?

Maria je opravdu *Matka Boží,* protože je Matkou Ježíše (Jan 2,1; 19,25). Vždyť ten, který byl počat působením Ducha svatého a který se stal opravdu jejím synem, je věčným Synem Boha Otce. Je to sám Bůh.

96. Co to znamená „Neposkvrněné Početí"?

Od věčnosti Bůh vyvolil Marii bez zásluh, aby byla Matkou jeho Syna. Aby splnila takové poslání byla *počata neposkvrněná*. To znamená, že skrze Boží milost a pro předvídané zásluhy Ježíše Krista Maria byla uchráněna prvotního hříchu již od svého početí.

97. Jak spolupracuje Maria na božském plánu spásy?

Z Boží milosti Maria zůstala uchráněna jakéhokoliv osobního hříchu během své existence. Je „plná milosti" (Lk 1,28), „celá Svatá". A když jí anděl oznamuje, že má porodit „Syna Nejvyššího" (Lk 1,32), dává svobodně svůj souhlas „v poslušnosti víry" (Řím 1,5). Maria se zcela nabízí osobě a dílu svého Syna Ježíše, tímže z celé duše přijímá božskou vůli spásy.

98. Co znamená panenské početí Ježíše?

To znamená, že Ježíš byl počat v lůně Panny pouhou mocí Ducha svatého, bez zásahu muže. On je Synem nebeského Otce podle božské přirozenosti a Mariiným synem podle lidské přirozenosti, ale vlastně Božím Synem ve dvou přirozenostech, neboť je v něm jediná Osoba, totiž božská.

99. V jakém smyslu je Maria „vždycky pannou"?

V tom smyslu, že „zůstala pannou při početí svého Syna, pannou při porodu, Panna těhotná, Panna matka, Panna věčná" (sv. Augustin). A tedy, když evangelia hovoří o „Ježíšových bratrech a sestrách", jedná se o nejbližší Ježíšovi příbuzné, podle výrazu, který používá Písmo svaté.

100. V jakém smyslu je Mariino duchovní mateřství všeobecné?

Maria má jediného Syna, Ježíše, ale v něm se její duchovní mateřství rozšiřuje na všechny lidi, které On přišel spasit. Poslušná po boku nového Adama, Ježíše Krista *je* nová Eva, pravá matka živých, která s mateřskou láskou spolupracuje na jejich zrození a na jejich výchově v řádu milosti. Maria, Panna a Matka, je obrazem církve a jejím dokonalým uskutečněním.

101. V jakém smyslu je celý Kristův život *tajemství*?

Celý Kristův život je událostí zjevení. Co je viditelné na pozemském životě Ježíše, vede k jeho *neviditelnému Tajemství*, především k tajemství jeho božského synovství: „Kdo vidí mne, vidí Otce" (Jan 14,19). Kromě toho, i když nám spása přichází především z Kříže a ze Zmrtvýchvstání, celý život Krista je *tajemstvím spásy,* protože všechno, co Ježíš učinil, řekl a trpěl, mělo za cíl spasit padlého člověka a uvést ho do jeho prvotního povolání Božího dítěte.

102. Jaké byly přípravy na Ježíšova *tajemství*?

Je to především dlouhá naděje mnoha staletí, kterou znovu prožíváme v adventní době. Bůh, kromě temného očekávání, které vložil do srdce pohanů, připravil příchod svého Syna prostřednictvím Starobylé Úmluvy až k Janu Křtitelovi, který je posledním a největším z proroků.

103. Co učí evangelium o *tajemstvích* Ježíšova narození a dětství?

O *vánocích* se nebeská sláva ukazuje ve slabosti dítěte, *Obřezání* Ježíše (Lk 2,21), je znamením jeho příslušnosti k hebrejskému lidu a předobrazem našeho křtu. *Zjevení Páně* – Král-Mesiáš Izraele, Boží Syn se ukázal pohanům. Při jeho *Obětování ve chrámu*, celé očekávání Izraele přichází v Simeonovi a Anně k setkání se svým Spasitelem.
Útěk do Egypta a vraždění neviňátek (Mt 2,13n) ohlašuje, že celý Kristův život bude ve znamení pronásledování; *jeho návrat z Egypta* připomíná Exodus a představuje Ježíše jako nového Mojžíše: On je pravý a definitivní osvoboditel.

104. Čemu nás učí skrytý život Ježíše v Nazaretu?

Během svého *skrytého života* v Nazaretu Ježíš zůstává v mlčení obyčejného života. Umožňuje nám tak být s ním ve společenství, ve svatosti všedního života, který utváří modlitba, prostota, práce a rodinná láska. Jeho podřízenost Marii a Josefovi, jeho údajnému otci, je obrazem jeho synovské poslušnosti Otci. Maria a Josef svou vírou přijímají Ježíšovo tajemství, i když je vždy plně nechápou.

105. Proč se Ježíš přijímá od Jana „křest pokání, aby byly odpuštěny hříchy?" (Lk 3,3)?

Aby zahájil svůj veřejný život přijetím křtu od Jana a předjímal „křest" své smrti, přijímá takto, aby byl zařazen mezi hříšníky, i když je bez hříchu, On „Beránek Boží, který snímá hříchy světa" (Jan 1,29). Otec prohlašuje, že je jeho „milovaný Syn" (Mt 3,17) a Duch sestupuje na něho. Ježíšův křest je předobrazem našeho křtu.

106. Co odhalují Ježíšova pokušení na poušti?

Ježíšova pokušení na poušti rekapitulují (krátce opakují) Adamovo pokušení i ona, jimž byl vystaven na poušti Izrael. Satan pokouší Ježíše v jeho synovské poslušnosti k poslání které mu svěřil Otec. Kristus, nový Adam, a jeho vítězství ohlašuje ono vítězství jeho utrpení, svrchovanou poslušnost jeho synovské lásky. Církev se připojuje k tomuto tajemství zvláště v liturgické postní době.

107. Kdo je vybídnut, aby se podílel na Božím království, které Ježíš hlásal a uskutečnil?

Ježíš vybízí všechny lidi, aby se podíleli na Božím království. I nejhorší hříšník je povolán, aby se obrátil a přijal nekonečné milosrdenství Otce. Již zde na zemi patří Království těm, kteří je přijmou pokorným srdcem. A jim jsou také zjevena jeho tajemství.

108. Proč Ježíš ukazuje Království prostřednictvím znamení a zázraků?

Ježíš doprovází své slovo znameními a zázraky, aby dosvědčil, že království je přítomno v něm v Mesiáši. I když uzdravuje některé osoby nepřišel, aby na zemi odstranil všechna zla, nýbrž především, aby nás osvobodil z otroctví hříchu. Vymítání démonů ohlašuje, že jeho kříž zvítězí nad „knížetem tohoto světa" (Jan 12,31).

109. Jakou autoritu v království dává Ježíš svým apoštolům?

Ježíš vyvolil dvanáct apoštolů, budoucích svědků svého zmrtvýchvstání a činí je účastnými na svém poslání a na své autoritě, aby učili, odpouštěli hříchy, budovali a spravovali církev. V tomto sboru dostává Petr „klíče království" (Mt 16,19), zaujímá první místo s posláním střežit víru v její neporušenosti a utvrzovat své bratry.

110. Jaký je smysl Proměnění (na hoře)?

V Proměnění se zjeví především Trojice: „Otec v hlasu, Syn v člověku, Duch v zářivém oblaku" (sv. Tomáš Akvinský). Tímže Ježíš hovoří s Mojžíšem a Eliášem o své „smrti" (Lk 9,31), ukazuje, že jeho sláva prochází křížem a dává předem zakoušet své zmrtvýchvstání a svůj slavný příchod, „který přemění naše ubohé tělo, aby nabylo stejné podoby jako jeho tělo oslavené" (Fil 3,21).

„Ty ses proměnil na hoře, a tvoji učedníci, jak jen byli schopni, kontemplovali Tvou slávu, Kriste Bože, aby, až Tě uvidí ukřižovaného, pochopili, že Tvé utrpení bylo dobrovolné, a aby hlásali světu, že Ty opravdu vyzařuješ Otce" (Byzantská liturgie).

111. Jak probíhal mesiášský vstup do Jeruzaléma?

V určenou dobu se Ježíš rozhodne vystoupit do Jeruzaléma, aby podstoupil své utrpení, aby zemřel a vstal z mrtvých. Jako král Mesiáš, který zjevně ukazuje příchod království, vstoupí do svého Města na oslu. Je přijat dětmi, jejichž volání je použito v eucharistickém *Sanctus:* „Požehnaný, který přichází ve jménu Páně! Hosanna *(spas nás)*" (Mt 21,9). Církevní liturgie zahajuje Svatý týden slavením tohoto vstupu do Jeruzaléma.

„Ježíš Kristus trpěl pod Pontským Pilátem, byl ukřižován, umřel a byl pohřben"

112. Jak je důležité Ježíšovo velikonoční tajemství?

Ježíšovo velikonoční tajemství, jež zahrnuje jeho utrpení, kříž, zmrtvýchvstání a oslavení, je středem křesťanské víry, protože se jednou provždy naplnil spásonosný plán Boha výkupnou smrti jeho Syna, Ježíše Krista.

113. Z čeho byl Ježíš obžalován, že byl odsouzen na smrt?

Někteří izraelští předáci obvinili Ježíše, že jedná proti Zákonu, proti jeruzalémskému chrámu a zvláště proti víře v jediného Boha, protože se prohlašoval za Božího Syna. Proto ho předali Pilátovi, aby ho odsoudil na smrt.

114. Jak se Ježíš choval vůči Zákonu Izraele?

Ježíš nezrušil Zákon daný Bohem Mojžíšovi na hoře Sinaj, ale dovedl jej k naplnění, tímže mu dal definitivní výklad. On je božský Zákonodárce, který zcela plní tento Zákon. Nadto je věrný Služebník přináší svou smírnou smrtí jedinou oběť, která je s to vykoupit všechny „viny spáchané v době, kdy ještě platila dřívější smlouva" (Žid 9,15).

115. Jaký byl Ježíšův postoj ke chrámu v Jeruzalémě?

Ježíš byl obviněn z nepřátelství vůči chrámu. A přesto ho ctil jako „dům svého Otce" (Jan 2,16) a tam dával důležitou část svého učení. Ale také předpověděl jeho zničení, ve vztahu ke své smrti, a sám se představil jako konečný příbytek Boha uprostřed lidí.

116. Stavěl se Ježíš proti víře Izraele v jediného Boha a spasitele?

Ježíš se nikdy nestavěl proti víře v jediného Boha, ani když konal božské dílo par excellence, které splňovalo mesiášské přísliby a zjevovalo, že je rovný Bohu: odpuštění hříchů. Ježíšův požadavek, aby v něho uvěřili a obrátili se, umožňuje pochopit tragické neporozumění velerady, která usoudila, že Ježíš je hoden smrti jako rouhač.

117. Kdo je odpovědný za Ježíšovu smrt?

Ježíšovo utrpení a jeho smrt nemohou být kladeny za vinu ani všem tehdy žijícím Židům, ani jiným Židům, kteří po tom přišli v čase a prostoru. Vždyť každý hříšník, to je každý člověk, je skutečně příčinou a nástrojem utrpení Vykupitele, a mnohem závažněji jsou vinni ti, především křesťané, kteří často znovu upadají do hříchu nebo si libují v neřestech.

118. Proč je Kristova smrt součástí Božího plánu?

Aby smířil se sebou všechny lidi propadlé kvůli hříchu smrti, Bůh se ujal láskyplné iniciativy poslat svého Syna, aby podstoupil smrt za hříšníky. Ježíšova smrt byla ohlašována ve Starém zákoně jako oběť trpícího Služebníka a došlo k ní „podle Písem".

119. Jakým způsobem se Kristus sám obětoval Otci?

Celý Kristův život je svobodná nabídka Otci, aby splnil jeho plán spásy. On dává „svůj život jako výkupné za všechny" (Mk 10,45) a nabízí se jako „smírná oběť za hříchy" (1 Jan 4,10), nebo-li jeho oběť dosáhne božské přízně pro celé lidstvo. Jeho utrpení a jeho smrt jasně ukazují, jak je jeho lidství svobodným a dokonalým nástrojem jeho božské lásky, která chce, aby se všichni lidé spasili.

120. Jak se Ježíšova oběť vyjadřuje při Poslední večeři?

Při Poslední večeři s apoštoly v předvečer utrpení Ježíš předjímá, to je naznačuje a předem uskutečňuje svobodnou oběť sebe samého: „Toto je mé tělo, které se za vás *vydává*", „toto je má krev, která se za vás *vylévá*..." (Lk 22,19-20). Ustanovuje zároveň eucharistii jako „památku" (1 Kor 11,25) své oběti a své apoštoly jako kněze Nové Úmluvy.

121. K čemu dochází v agonii v Getsemanské zahradě?

Navzdory hrůze, kterou vyvolává smrt v přesvatém lidství „Původce života" (Sk 3,15), lidská vůle Božího Syna přijímá vůli Otce: aby nás zachránil přijímá, že ponese naše hříchy na svém těle, „tímže bude poslušný až k smrti" (Fil 2,8).

122. Jaké jsou účinky Kristovy oběti na kříži?

Ježíš svobodně nabídl svůj život na smírnou oběť, to je napravil naše viny naprostou poslušností své lásky až k smrti. Tato „láska až do krajnosti" (Jan 13,1) Božího Syna smiřuje Otce s celým lidstvem. Velikonoční oběť Krista tedy vykupuje všechny lidi jedinečným a definitivním způsobem a otevírá jim společenství s Bohem.

123. Proč Ježíš vyzývá své učedníky, aby vzali svůj kříž?

Tímže Ježíš vyzývá své učedníky, aby „vzali svůj kříž a následovali ho" (Mt 16,24), chce tajemně přidružit k vykupitelské oběti právě ty, kteří jsou prvními uživateli jeho plodů.

124. Co se stalo s Kristovým tělem po jeho smrti?

Kristus zažil pravou smrt a opravdové pohřbení, ale božská moc uchovala jeho tělo od porušení.

„Ježíš Kristus sestoupil do pekel, třetího dne vstal z mrtvých"

125. Co to je „předpeklí", do něhož Ježíš sestoupil?

„Předpeklí" – odlišné od pekla zavržení – to byl stav těch, spravedlivých i špatných, kteří zemřeli před Kristem. Ježíš, když se jeho duše spojila s božskou Osobou, dospěl do „pekel" spravedlivých, kteří čekali na svého Vykupitele, aby konečně mohli dosáhnout patření na Boha. Když svou smrtí přemohl smrt a ďábla, který „má vládu nad smrtí" (Žid 2,14), osvobodil spravedlivé, kteří čekali na Vykupitele a otevřel jim brány nebe.

126. Jaké místo zaujímá v naší víře Kristovo vzkříšení?

Ježíšovo zmrtvýchvstání je vrcholná pravda naší víry v Krista a představuje, s křížem, podstatnou část velikonočního tajemství.

127. Jaká „znamení" dosvědčují Ježíšovo vzkříšení?

Kromě podstatného znamení, jímž je prázdný hrob, Ježíšovo zmrtvýchvstání je dosvědčeno ženami, které se jako první setkaly s Ježíšem a zvěstovaly to apoštolům. Ježíš se pak „zjevil Petrovi, potom Dvanácti. Pak se zjevil více než pěti stům bratří najednou" (1 Kor 15,5-6) a ještě jiným. Apoštolové si nemohli vymyslet zmrtvýchvstání, protože se jim to zdálo nemožné, a Ježíš je káral pro jejich „nevíru".

128. Proč je Zmrtvýchvstání zároveň transcendentní událostí?

I když je zmrtvýchvstání historicky dosvědčená událost, ověřitelná a dosvědčená znameními a svědectvími, jako vstup Kristova lidství do Boží slávy přesahuje a překonává dějiny jako tajemství víry. Z tohoto důvodu se vzkříšený Kristus neukázal světu, nýbrž svým učedníkům a učinil z nich své svědky před lidem.

129. Jaký je stav Ježíšova vzkříšeného lidství?

Ježíšovo zmrtvýchvstání nebyl návrat do pozemského života. Jeho vzkříšené tělo, je to, které bylo ukřižováno, a má na sobě ještě znamení jeho Utrpení, ale už je účastno božského života s vlastnostmi oslaveného těla. Proto je zmrtvýchvstalý Kristus svrchovaně svobodný zjevit se svým učedníkům jak a kde chce a v různých podobách.

130. Jakým způsobem je zmrtvýchvstání dílem Nejsvětější Trojice?

Kristovo vzkříšení je dílem transcendentního Boha. Tři Osoby jednají společně podle toho, co je jim vlastní: Otec projevuje svou moc; Syn „znovu přijímá" život, který svobodně obětoval (Jan 10,17), tímže spojí svou duši se svým tělem, které Duch svatý oživí a oslaví.

131. Jaký má Zmrtvýchvstání smysl a spásonosný dosah?

Zmrtvýchvstání je naplněním Vtělení. Dokazuje božství Krista, potvrzuje všechno, co konal a učil, a uskutečňuje božské přísliby v náš prospěch. Kromě toho, Zmrtvýchvstalý, vítěz nad hříchem a smrtí, je principem našeho ospravedlnění a vzkříšení: již nyní nám zjednává milost přijetí za syny, jež je skutečnou účastí na jeho životě jednorozeného Syna; později při slavném příchodu na konci časů vzkřísí z mrtvých naše tělo.

„Ježíš vstoupil na nebesa, sedí po pravici Otce všemohoucího"

132. Co představuje Nanebevstoupení?

Po čtyřiceti dnech, kdy se ukazoval apoštolům pod rysy běžného lidství, které zakrývají jeho slávu Zmrtvýchvstalého, Kristus vystupuje na nebesa a sedí po pravici Otce. On je Pán, který již vládne se svým lidstvím ve věčné slávě Božího Syna a neustále se za nás přimlouvá u Otce. Posílá nám svého Ducha a dává nám naději, že k němu jednoho dne přijdeme, když nám připravil místo.

„Odtud přijde soudit živé i mrtvé"

133. Jak vládne Pán Ježíš nyní?

Pán vesmíru a dějin, Hlava své církve, oslavený Kristus zůstává tajemně na zemi, kde už jeho království začalo v církvi jako zárodek a počátek. Jednoho dne se vrátí ve slávě, ale ten čas neznáme. Proto žijeme v bdělosti a prosíme: „Přijď, Pane" (Zj 22,20).

134. Jak se uskuteční Pánův návrat ve slávě?

Po poslední kosmické katastrofě tohoto světa, který pomíjí, Kristův slavný příchod potvrdí konečné vítězství Boha v parusii a posledním soudu. Tak se vyplní Boží království.

135. Jak bude Kristus soudit živé i mrtvé?

Kristus bude soudit mocí, kterou získal jako Vykupitel světa, jenž přišel zachránit lidi. Budou odhalena tajemství srdcí ale i chování každého vůči Bohu i k bližnímu. Každý člověk bude naplněn životem nebo odsouzen navěky podle svých skutků. Tak se uskuteční „Kristova plnost" (Ef 4,13), v níž „Bůh bude všechno ve všem" (1 Kor 15,28).

Třetí kapitola

Věřím v Ducha svatého

136. Co chce říci církev, když vyznává: Věřím v Ducha svatého?

Věřit v Ducha svatého, to znamená vyznávat, že On je třetí Osoba Nejsvětější Trojice", „který je s Otcem i Synem zároveň uctíván a oslavován". Duch svatý byl „poslán do našich srdcí" (Gal 4,6), abychom přijali nový život Božích dětí.

137. Co znamená „spojené poslání Syna a Ducha"?

V nerozdílné Trojici Syn a Duch jsou odlišní ale nerozdělitelní: od počátku do konce časů totiž, když Bůh posílá svého Syna, posílá také svého Ducha, který nás připojuje ke Kristu ve víře, abychom jako adoptivní děti nazývali Boha „Otcem". Duch je neviditelný, ale poznáváme ho skrze jeho působení, když nám zjevuje Slovo a když působí v církvi.

138. Jak se nazývá Duch svatý?

„Duch svatý" je vlastní jméno třetí Osoby Nejsvětější Trojice. Ježíš ho také nazývá: Duch Utěšitel (Přímluvce, Zastánce) a Duch pravdy. Nový zákon ho také nazývá: Duch Krista, Pána, Boha, Duch slávy, příslibu.

139. Jakými symboly se Duch svatý představuje?

Je jich mnoho: *živá voda*, která vyvěrá z probodeného Kristova srdce a napájí pokřtěné; *pomazání* olejem, jež je svátostným znamením biřmování; *oheň*, který proměňuje vše, čeho se dotkne; *mrak*, temný nebo zářivý, v němž se zjevuje božská sláva; *vkládání rukou*, jímž se uděluje Duch, *holubice,* která sestupuje na Krista a zůstává nad ním při křtu.

140. Co to znamená, že Duch „mluvil skrze proroky"?

Výrazem *proroci* se míní ti, kteří byli inspirovaní Duchem svatým, aby mluvili jménem Boha. Duch přivádí proroctví Starého zákona k naplnění v Kristu, jehož tajemství odhaluje v Novém zákoně.

141. Co koná Duch svatý v Janu Křtiteli?

Duch naplňuje Jana Křtitele, posledního z proroků, který je pod jeho působením poslán, „aby připravil Pánu ochotný lid" (Lk 1,17) a hlásal příchod Krista, Božího Syna: toho, na něhož viděl sestupovat Ducha a na něm zůstávat, „toho, který křtí Duchem svatým" (Jan 1,33).

142. Jaké je dílo Ducha v Marii?

Duch svatý v Marii přivádí k naplnění očekávání a přípravu Starého zákona na příchod Krista. Jedinečným způsobem ji naplňuje milostí a učiní její panenství plodným, aby porodila vtěleného Božího Syna. Udělá z ní Matku „úplného Krista", to je Ježíše Hlavy a Církve jeho těla. Maria je přítomna mezi Dvanácti v den Letnic, když Duch zahajuje „poslední časy", tímže veřejně ukáže církev.

143. Jaký je vztah mezi Duchem a Ježíšem Kristem v jeho pozemském poslání?

Boží Syn byl pomazáním Ducha posvěcen na Mesiáše ve svém lidství již od Vtělení. Zjevuje ho svým učením a plní příslib daný Otcům; sdílí (komunikuje) jej rodící se církvi, když po svém Zmrtvýchvstání dýchne na apoštoly (Jan 20,22).

144. Co se stane v den Letnic?

Padesát dní po zmrtvýchvstání, v den Letnic oslavený Ježíš Kristus vyleje Ducha v hojnosti a jasně ho ukazuje jako božskou Osobu, takže Nejsvětější Trojice je plně zjevena. Poslání Krista a Ducha se stává posláním církve vyslané, aby hlásala a šířila tajemství trinitárního společenství.

„Viděli jsme pravé Světlo, přijali jsme nebeského Ducha, našli jsme pravou víru: klanějme se nerozdílné Trojici, protože nás spasila" (Byzantská liturgie, tropar svatodušních nešpor).

145. Co působí Duch v církvi?

Duch buduje, oživuje a posvěcuje církev: Duch lásky znovu dává pokřtěným božskou podobnost, ztracenou následkem hříchu, a dává jim žít v Kristu sám život Svaté Trojice. Posílá je kázat a organizuje je v jejich vzájemných funkcích, aby všichni přinášeli „plody Ducha" (Gal 5,22).

146. Jak působí Kristus a jeho Duch v srdci věřících?

Kristus sdílí svého Ducha údům svého Těla, a Boží milost, která přináší své plody nového života v Kristu, podle Ducha. Konečně Duch svatý je učitel modlitby.

„Věřím ve svatou církev obecnou"

Církev v Božím plánu

147. Co znamená výraz církev?

Označuje lid, který Bůh svolává a shromažďuje ze všech končin země, aby ustavil shromáždění těch, kteří se skrze víru a křest stávají Božími dětmi, údy Krista a chrámem Ducha svatého.

148. Jsou jiná jména a obrazy, jimiž bible označuje církev?

V Písmu svatém nacházíme mnoho obrazů, jimiž se ozřejmují doplňující aspekty tajemství Církve. Starý zákon dává přednost obrazům spojeným s *Božím lidem*; Nový zákon těm, jež jsou spojeny v Kristem jako Hlavou lidu, který je jeho Tělem, a pak vzatým z pastýřského života (ovčinec, stádce, ovce), z venkovského (pole, oliva, vinice, vinný kmen), ze sídelního života (budova, kámen, příbytek, chrám) a z lidského (nevěsta, matka, rodina).

149. Jaký je počátek a dovršení církve?

Církev nachází počátek a dovršení ve věčném plánu Boha. Byla připravena ve Staré Úmluvě vyvolením Izraele, znamením budoucího sjednocení všech národů. Byla založena slovy a činy Ježíše Krista, byla uskutečněna především prostřednictvím jeho výkupné smrti a jeho zmrtvýchvstání. Pak byla zjevena jako tajemství spásy skrze vylití Ducha svatého o Letnicích. Bude mít své dovršení na konci časů jak nebeské shromáždění všech vykoupených.

150. Jaké je poslání církve?

Posláním církve je hlásat a zbudovat ve všech národech Boží království zahájené Ježíšem Kristem. Je zde na zemi zárodkem a počátkem tohoto spásonosného království.

151. V jakém smyslu je církev tajemství?

Církev je tajemstvím, protože v její viditelné skutečnosti je přítomna duchovní, božská skutečnost, kterou lze zahlédnout jen očima víry.

154. Co to znamená, že církev je svátostí spásy?

Znamená to, že je účinným znamením a nástrojem smíření a společenství lidí s Bohem i jednoty celého lidského pokolení.

Církev: Boží lid, Kristovo tělo, chrám Ducha

153. Proč je církev Božím lidem?

Církev je Božím lidem, protože se Mu líbilo posvětit a spasit lidi, ne každého zvlášť, nýbrž tímže je ustavil jako jediný lid, shromážděný jednotou Otce a Syna a Ducha svatého.

154. Jako jsou charakteristické rysy Božího lidu?

Původcem tohoto lidu, jehož se člověk stává členem prostřednictvím víry v Krista a křtem, je Bůh Otec, *hlavou* Ježíš Kristus, *stavem* důstojnost a svoboda Božích dětí, *zákonem* přikázání lásky, *posláním* být solí země a světlem světa, *cílem* Boží království, které již začalo na zemi.

155. V jakém smyslu má Boží lid účast na třech funkcích Krista: Kněze, Proroka a Krále?

Boží lid se podílí na *kněžském* úřadu Krista, protože pokřtění bývají posvěcováni Duchem svatým, aby přinášeli duchovní oběti; podílí se na jeho *prorockém* úřadu, protože nadpřirozeným smyslem víry k ní neomylně přilne, prohlubuje ji a vydává o ní svědectví; podílí se na jeho *královském* úřadu službou, tímže napodobuje Krista, krále vesmíru, který se stal služebníkem všech, především chudých a trpících.

156. Jakým způsobem je církev Kristovým tělem?

Skrze Ducha svatého Kristus, který zemřel a vstal z mrtvých, intimně v sobě spojuje své věřící a vytváří z nich své tělo. Takovým způsobem věřící v Krista, protože se Ho pevně drží, zvláště v eucharistii, jsou mezi sebou spojeni v lásce a vytvářejí jediné tělo, církev, jejíž jednota se uskutečňuje v rozmanitosti údů a funkcí.

157. Kdo je hlavou tohoto těla?

Kristus „ je Hlavou těla, to je církve" (Kol 1, 18). Církev žije z něho, v něm a pro něho. Kristus a církev tvoří „celého Krista" (sv. Augustin); „Hlava a údy jsou takřka jedna jediná mystická osoba" (sv. Tomáš Akvinský).

158. Proč je církev také nazývána nevěstou Krista?

Sám Pán se definoval jako „Ženich" (Mk 2,19), který miloval svou církev a spojil se s ní Věčnou úmluvou. Vydal sám sebe za ni, aby ji očistil svou krví a „posvětil" (Ef 5,26), je plodnou matkou všech Božích dětí. Zatímco výraz „tělo" ozřejmuje jednotu „hlavy" s údy, výraz „ženich" vyzdvihuje odlišnost dvou v osobním vztahu.

159. Proč je církev nazývána chrámem Ducha svatého?

Protože Duch svatý sídlí v těle, jímž je církev v její Hlavě a v jejích údech; kromě toho buduje církev v lásce Božím slovem, svátostmi, ctnostmi a charismaty.

„Co je náš duch, neboli naše duše pro naše údy, totéž je Duch svatý pro Kristovy údy, pro Kristovo tělo, jímž je církev" (sv. Augustin).

160. Co jsou charismata?

Charismata jsou zvláštní dary Ducha svatého udělované jednotlivcům k dobru lidí, pro potřeby světa a zvláště pro budování církve, jejímž učitelskému úřadu podléhá jejich rozlišení.

Církev je jedna, svatá, obecná a apoštolská

161. Proč je církev jedna?

Církev je jedna, protože má za zdroj a vzor jednotu jediného Boha v Trojici božských osob: jejím zakladatelem je Ježíš Kristus, který obnovuje jednotu všech národů v jediném těle; její duší je Duch svatý, který spojuje všechny věřící ve společenství v Kristu. Má jednu jedinou víru, jediný svátostný život, jedinou apoštolskou posloupnost, jednu naději a tutéž lásku.

162. Kde existuje tato jediná Kristova církev?

Jediná Kristova církev, jako společnost ustavená a organizovaná ve světě, existuje (*subsitit in)* v katolické církvi, již řídí Petrův nástupce a biskupové, kteří jsou s ním ve společenství. Pouze skrze ni lze obdržet plnost prostředků spásy, protože Pán svěřil všechna dobra Nové úmluvy pouze apoštolskému sboru, jehož hlavou je Petr.

163. Jak se dívat na nekatolické křesťany?

V církvích a v církevních společenstvích, které se oddělily od plného společenství s katolickou církví, se nachází mnoho prvků posvěcení a pravdy. Všechna tato dobra pocházejí od Krista a pobádají ke katolické jednotě. Členové těchto církví a společenství jsou ve křtu přivtěleni ke Kristu: my je proto uznáváme za bratry.

164. Jak se zasazovat za jednotu křesťanů?

Touha znovu zřídit jednotu všech křesťanů je darem Krista a apelem Ducha. Týká se celé církve a uskutečňuje se obrácením srdce, modlitbou, vzájemným bratrským poznáváním, teologickým dialogem.

165. V jakém smyslu je církev svatá?

Církev je svatá, protože jejím původcem je nejsvětější Bůh; Kristus vydal sám sebe za ni, aby ji posvětil a učinil ji posvěcující; Duch svatý ji oživuje láskou. V ní se nachází plnost prostředků spásy. Svatost je povolání a cíl pro každého jejího člena a cíl veškeré její činnosti. Církev zahrnuje do svého nitra Pannu Marii a četné svaté, jako vzory a přímluvce. Svatost církve je pramenem posvěcení jejích dětí, kteří zde na zemi uznávají, že jsou všichni hříšníci, kteří mají stále zapotřebí obrácení a očišťování.

166. Proč se církev nazývá katolická?

Církev je katolická, to je všeobecná, protože je v ní přítomen Kristus: „Kde je Ježíš Kristus, tam je katolická církev" (sv. Ignác z Antiochie). Hlásá celou a neporušenou víru, přináší a uděluje plnost prostředků spásy; je poslána ke všem národům všech dob a všech kultur.

167. Je i místní církev katolická?

Každá místní církev je katolická (a to diecéze a eparchie) vytvořená společenstvím křesťanů, kteří jsou ve společenství víry a svátostí se svým biskupem, posvěceným v apoštolské posloupnosti a spojeným s římskou církví, která „předsedá v lásce" (sv. Ignác z Antiochie).

168. Kdo patří do katolické církve?

Všichni lidé různým způsobem patří nebo jsou zaměřeni na katolickou jednotu Božího lidu. Plně je začleněn do katolické církve ten, kdo má Kristova Ducha a je s ní spojen pouty vyznání víry, svátostí, církevního vedení a společenství. Pokřtění, kteří plně neuskutečňují tuto katolickou jednotu, jsou v jistém, i když nedokonalém společenství katolické církve.

169. Jaký je vztah katolické církve k hebrejskému lidu?

Katolická církev rozeznává svůj vztah k hebrejskému lidu ve faktu, že Bůh vyvolil tento lid přede všemi, aby přijal jeho Slovo. Hebrejskému lidu patří „přijetí za syny, Bůh s nimi bydlel, uzavřel s nimi smlouvu, dal jim zákonodárství, bohoslužbu i zaslíbení. Jejich předkové jsou praotci a od nich podle lidské přirozenosti pochází i Kristus" (Řím 9,5). Na rozdíl od jiných nekřesťanských náboženství hebrejská víra je již odpovědí na zjevení Boha ve Staré Úmluvě.

170. Jaké je spojení katolické církve s nekřesťanskými náboženstvími?

Pouto přátelství je dáno společným původem a cílem lidského pokolení. Katolická církev uznává, že to, co je dobré a pravdivé v jiných náboženstvích, pochází od Boha, je paprskem jeho pravdy a může to připravovat k přijetí evangelia a pobádat k jednotě lidstva v Kristově církvi.

171. Co znamená tvrzení: „Mimo církev není spásy"?

To znamená, že každá spása pochází od Krista-Hlavy skrze církev, která je jeho tělem. Proto nemohou být spaseni ti, kteří, znajíce církev jako založenou Kristem a nutnou ke spáse, do ní nevstoupí a nevytrvají v ní. Zároveň díky Kristu a jeho církvi mohou dosáhnout věčné spásy ti, kteří bez své viny neznají Kristovo evangelium a jeho církev, ale upřímně hledají Boha a plní pod vlivem milostí jeho vůli, poznávanou skrze příkazy svědomí.

172. Proč musí církev hlásat evangelium celému světu?

Protože Kristus přikázal: „Jděte tedy, získejte za učedníky všechny národy, křtěte je ve jménu Otce i Syna i Ducha svatého" (Mt 28,19). Tento misionářský příkaz Pána má svůj pramen ve věčné lásce Boha, který poslal svého Syna a svého Ducha, protože „chce, aby se všichni lidé zachránili a došli poznání pravdy" (1 Tim 2,4).

173. Jakým způsobem je církev misionářská?

Církev vedená Duchem svatým pokračuje během dějin v poslání samého Krista. Křesťané tedy mají všem svobodně hlásat Radostnou zvěst, kterou přinesl Kristus, tímže ho následují na jeho cestě ochotni také obětovat se až k mučednictví.

174. Proč je církev apoštolská?

Církev je *apoštolská* svým původem, tímže je zbudována na „základě apoštolů" (Ef 2,20); svým *učením*, které totožné s učením apoštolů; svou *strukturou*, protože byla zbudována, posvěcena a řízena apoštoly až do návratu Krista, a to díky jejich nástupcům biskupům ve společenství s Petrovým nástupcem.

175. V čem spočívá poslání apoštolů?

Slovo *apoštol* znamená poslaný. Ježíš, poslaný Otcem, povolal k sobě dvanáct ze svých učedníků, ustanovil je za apoštoly a učinil z nich vybrané svědky svého vzkříšení a základy své církve. Dal jim příkaz, aby pokračovali v jeho poslání slovy: „Jako Otec poslal mne, tak i já posílám vás" (Jan 20,21) a slíbil jim, že s nimi bude až do konce světa.

176. Co to je apoštolská posloupnost?

Apoštolská posloupnost je předávání poslání a moci apoštolů jejich nástupcům, biskupům, prostřednictvím svátosti (biskupského) svěcení. Díky tomuto předávání církev zůstává ve společenství víry a života se svým původem, zatímco během století organizuje pro šíření Kristova království na zemi celý svůj apoštolát.

Věřící: hierarchie, laikové, zasvěcený život

177. Kdo to jsou věřící?

Věřící jsou ti, kteří jsou začleněni do Krista křtem, a stali se Božím lidem. Stali se jím vlastním způsobem účastnými kněžského, prorockého a královského poslání Krista, jsou povoláni uskutečňovat poslání, které Bůh svěřil církvi. Mezi nimi existuje pravá rovnost v jejich důstojnosti Božích dětí.

178. Jak je utvořen Boží lid?

V církvi jsou skrze božské ustanovení *posvěcení služebníci*, kteří dostali svátost kněžství a tvoří církevní hierarchii. Ostatní jsou nazýváni *laikové*. Z obou pak pocházejí věřící, kteří *se zasvěcují* zvláštním způsobem Bohu sliby evangelijních rad: čistoty v celibátu, chudoby a poslušnosti.

179. Proč Kristus ustanovil církevní hierarchii?

Kristus ustanovil církevní hierarchii s posláním, aby pásla jeho lid jeho jménem. Tvoří ji posvěcení služebníci: biskupové, kněží a jáhnové. Na základě svátosti (kněžského a biskupského) svěcení biskupové a kněží jednají jménem Krista a jako Kristus Hlava; jáhnové slouží Božímu lidu v *diakonii (službě*) slova, liturgie a lásky.

180. Jak se uskutečňuje kolegiální ráz církevní služby?

Podle příkladu dvanácti apoštolů, které Kristus vyvolil a společně poslal, jednota členů církevní hierarchie je ve službě společenství všech věřících. Každý biskup vykonává svou službu, jako člen biskupského sboru, ve společenství s papežem, tímže se s ním podílí na starosti o všeobecnou církev. Kněží vykonávají svou službu v kněžstvu místní církve ve společenství s biskupem a pod jeho vedením.

181. Proč má církevní služba také osobní ráz?

Služba církevní hierarchie má osobní charakter, protože v síle svátosti (kněžského či biskupského) svěcení je každý odpovědný Kristu, který ho osobně povolal o udělil mu poslání.

182. Jaké je poslání papeže?

Papež, římský biskup a nástupce svatého Petra je stálý a viditelný princip a základ jednoty církve. Je náměstkem Krista, hlavou biskupského sboru a pastýřem celé církve, nad níž má z božského ustanovení plnou, bezprostřední a všeobecnou moc.

183. Jaký má úkol biskupský sbor?

Biskupský sbor, ve společenství s papežem a nikdy bez něho, vykonává v církvi svrchovanou a plnou moc.

184. Jak biskupové provádějí své poslání učit?

Biskupové ve společenství s papežem mají povinnost všem hlásat evangelium věrně a s autoritou jako autentičtí svědkové apoštolské víry, vybavení autoritou Krista. Boží lid nadpřirozeným smyslem víry neomylně přilne k víře pod vedením živého učitelského úřadu církve.

185. Kdy se uvádí ve skutek neomylnost učitelského úřadu církve?

Neomylnost se uskutečňuje, když římský velekněz v síle své autority nejvyššího pastýře církve, nebo biskupský sbor ve společenství s papežem, zvláště když je shromážděn na ekumenickém koncilu, prohlásí definitivním aktem nějaké učení, týkající se víry nebo morálky. Věřící musí přijmout takové definice poslušností víry.

186. Jak vykonávají biskupové službu posvěcovat?

Biskupové posvěcují církev, tímže udílejí Kristovu milost službou slova a svátostí, zvláště eucharistie, a také svou modlitbou, svým příkladem a svou prací.

187. Jak biskupové vykonávají svou vládní funkci?

Každý biskup, jako člen biskupského sboru, nese kolegiálně starost o všechny místní církve a o celou církev s jinými biskupy spojenými s papežem. Biskup, jemuž je svěřena některá místní církev jí vládne autoritou vlastní, řádné a bezprostřední posvátné moci, vykonávané ve jménu Krista, dobrého Pastýře, ve společenství s celou církví a pod vedením Petrova nástupce.

188. Jaké je povolání věřících laiků?

Laičtí věřící mají jako své vlastní povolání hledat Boží království, tímže osvětlují a uspořádávají časné věci podle Boha. Uvádějí ve skutek povolání ke svatosti a apoštolátu, adresované všem pokřtěným.

189. Jak se podílejí laičtí věřící na kněžském poslání Krista?

Podílejí se na něm tím, že přinášejí – jako duchovní oběť „příjemnou Bohu skrze Ježíše Krista" (1 Petr 2,5) – především v eucharistii – vlastní život se všemi skutky, modlitbami a apoštolskými iniciativami, rodinný život a každodenní práci životní obtíže snášené s trpělivosti i tělesné a duševní zábavy. Tak také laici oddaní Kristu a posvěcení Duchem svatým, obětují Bohu sám svět.

190. Jak se podílejí na prorockém poslání?

Podílejí se na něm tím, že stále více přijímají ve víře Kristovo slovo a hlásají je světu svědectvím života a slovem, evangelizační činností a katechezí. Tato evangelizační činnost nabývá zvláštní účinnosti tím, že je prováděna v obvyklých světských podmínkách.

191. Jak se podílejí na královském poslání?

Laici se podílejí na Kristově královské funkci tím, že dostali moc zvítězit nad hříchem v sobě i ve světě, odříkáním se a svatostí svého života. Vykonávají různé služby ve společenství a prosycují mravní hodnotou časné aktivity člověka a společenské instituce.

192. Co to je zasvěcený život?

Je to životní stav, uznaný církví. Je to svobodná odpověď na zvláštní Kristovo volání, kterou se zasvěcení zcela oddávají Bohu a usilují o dokonalost lásky pod vlivem Ducha svatého. Takové zasvěcení se vyznačuje uplatňováním evangelních rad.

193. Co poskytuje zasvěcený život poslání církve?

Zasvěcený život se podílí na poslání církve plnou oddaností Kristu a bratřím tím, že vydává svědectví o naději nebeského království.

Věřím ve společenství svatých

194. Co znamená výraz *společenství svatých*?

Tento výraz poukazuje především na společnou účast všech členů církve na svatých věcech (*sancta*): víra, svátosti, zvláště eucharistie, charismata a jiné duchovní dary. Kořenem společenství je láska, která „nemyslí jen na sebe" (1 Kor 13,5), ale pobádá věřícího, aby „dal všechno ke společnému užitku" (Sk 4,32), i vlastní majetek ke službě chudším.

195. A co ještě znamená výraz *společenství svatých*?

Tento výraz také označuje společenství svatých osob (*sancti*), to je těch, kteří jsou skrze milost spojeni s Kristem, jenž zemřel a vstal z mrtvých. Někteří jsou poutníci na zemi; jiní, kteří už odešli z tohoto života, a očišťují se také za pomoci našich modliteb; a konečně jiní, kteří se už těší z Boží slávy a přimlouvají se za nás. Ti všichni společně tvoří v Kristu jedinou rodinu, církev, ke chvále a slávě Trojice.

Maria, Matka Krista a Matka církve

196. V jakém smyslu je blahoslavená Panna Maria Matkou církve?

Blahoslavená Panna Maria je Matka církve v řádu milosti, protože zrodila Ježíše, Božího Syna,Hlavu těla, jímž je církev. Ježíš, umírající na kříži, ji označil jako matku učedníkovi těmito slovy: „Ženo, hle tvůj syn" (Jan 19,26-27).

197. Jak Panna Maria pomáhá církvi?

Po nanebevstoupení svého Syna Panna Maria pomáhá svými modlitbami počínající církvi. Také po svém nanebevzetí i nadále se přimlouvá za své děti a pro všechny je vzorem víry a lásky a vykonává svůj spásonosný vliv, který vyvěrá z bezmezné hojnosti Kristových zásluh. Věřící v ní vidí obraz a předjímání zmrtvýchvstání, jež na ně čeká, a vzývají ji jako přímluvkyni, pomocnici, zachránkyni a prostřednici.

198. Jaký druh úcty se vzdává Svaté Panně?

Je to zvláštní kult, ale podstatně se liší od kultu adorace, vzdávaného pouze Nejsvětější Trojici. Tento speciální kult úcty nachází zvláštní výraz v liturgických svátcích věnovaných Matce Boží a v mariánské modlitbě, jako je svatý růženec stručný souhrn celého evangelia.

199. Jakým způsobem je Maria eschatologickým obrazem církve?

Když církev hledí na Marii, celou svatou a již oslavenou na těle i na duši, kontempluje v ní to, k čemu je sama povolána, aby byla na zemi a čím bude v nebeské vlasti.

„Věřím v odpuštění hříchů"

200. Jak se odpouštějí hříchy?

První a hlavní svátostí k odpuštění hříchů je křest. Pro hříchy spáchané po křtu Kristus ustanovil svátost smíření nebo pokání, kterou je pokřtěný smiřován s Bohem a s církví.

201. Proč má církev moc odpouštět hříchy?

Církev má poslání i moc odpouštět hříchy, protože jí to udělil sám Kristus. „Přijměte Ducha svatého! Komu hříchy odpustíte, tomu jsou odpuštěny, komu je neodpustíte, tomu odpuštěny nejsou" (Jan 20,22-23).

„Věřím ve vzkříšení těla"

202. Co označuje výraz tělo, a jaká je jeho důležitost?

Výraz *tělo* označuje člověka v jeho stavu slabosti a smrtelnosti. „Tělo je základem spásy" (Tertullián). Vždyť věříme v Boha, Stvořitele těla; věříme ve Slovo, jež se stalo tělem, aby vykoupilo tělo; věříme ve vzkříšení těla, dovršení stvoření a vykoupení těla.

203. Co znamená „vzkříšení těla"?

To znamená, že konečný stav člověka nebude pouze duchovní duše oddělená od těla, nýbrž že se jednoho dne i naše smrtelná těla vrátí k životu.

204. Jaký je vztah mezi zmrtvýchvstáním Krista a naším?

Jako Kristus opravdu vstal z mrtvých a žije navždy, tak také On sám vzkřísí v poslední den všechny s tělem, jež nepodléhá zkáze: „ti, kdo konali dobro, budou vzkříšeni k životu, kdo páchali zlo, budou vzkříšeni k odsouzení" (Jan 5,29).

205. Co se stane s naším tělem a duší po smrti?

Smrtí dochází k oddělení duše od těla, tělo propadá zkáze, zatímco duše, která je nesmrtelná, jde vstříc Božímu soudu a čeká na opětné spojení s tělem, až vstane proměněné při příchodu Pána. Pochopit *jak* dojde ke zmrtvýchvstání překonává možnosti naší obrazivosti a našeho rozumu.

206. Co to znamená umřít v Ježíši Kristu?

To znamená umřít v Boží milosti, bez smrtelného hříchu v duši. Věřící v Krista podle Jeho příkladu, může tak přeměnit svou smrt v akt poslušnosti a lásky k Otci. „Tohle je jisté: Když jsme s ním umřeli, budeme s ním také žít" (2 Tim 2,11).

„Věřím ve věčný život"

207. Co to je věčný život?

Věčný život je onen (život), který začne hned po smrti. Nebude mít konce. U každého bude předcházet zvláštní soud, vykonaný Kristem, soudcem živých i mrtvých, a bude potvrzen posledním soudem.

208. Co to je zvláštní soud?

Je to soud bezprostřední odměny, kterou každý hned po své smrti dostává od Boha ve své nesmrtelné duši, podle své víry a svých skutků. Touto odměnou je vstup do nebeské blaženosti, bezprostředně nebo po náležitém očištění, nebo věčné zavržení v pekle.

209. A co se míní výrazem „nebe"?

Výrazem „nebe" se míní stav nejvyššího a konečného štěstí.
Ti, kdo umírají v Boží milosti a nemají zapotřebí dalšího očišťování jsou shromážděni kolem Ježíše a Marie, andělů a svatých. Vytvářejí tak nebeskou církev, kde vidí Boha „tváří v tvář" (1 Kor 13,12), žijí ve společenství lásky s Nejsvětější Trojicí a přimlouvají se za nás.

„Život ve své samé skutečnosti a pravdě je Otec, který skrze Syna v Duchu svatém, vylévá na nás jako pramen své nebeské dary. A pro svou dobrotu opravdu slibuje i nám lidem božské dary věčného života" (sv. Cyril Jeruzalémský).

210. Co to je očistec?

Očistec je stav těch, kteří umírají v Božím přátelství, ale, i když jsou si jisti svou věčnou spásou, mají ještě zapotřebí očišťování, než vstoupí do nebeské blaženosti.

211. A jak my můžeme pomáhat očišťování duší v očistci?

V síle obcování svatých věřící ještě putující na zemi mohou pomáhat duším v očistci, tímže za ně obětují modlitby, zvláště eucharistickou oběť, ale také almužny, odpustky a kající skutky.

212. V čem spočívá peklo?

Spočívá ve věčném zavržení těch, kteří svobodným rozhodnutím umírají ve smrtelném hříchu. Hlavním trestem pekla je věčné oddělení od Boha, v němž jedině má člověk život a štěstí, pro něž byl stvořen a po nichž dychtí. Kristus vyjadřuje tuto skutečnost slovy: „Pryč ode mne, zlořečení, do věčného ohně" (Mt 25,41).

213. Jak se srovnává existence pekla s nekonečnou dobrotou Boha?

I když Bůh „chce, aby se všichni dali na pokání" (2 Petr 3,9), přesto respektuje jeho rozhodnutí, protože stvořil člověka svobodného a odpovědného. A proto se sám člověk zcela nezávisle vylučuje ze společenství s Bohem ve chvíli své smrti, tvrdošíjně lpí na smrtelném hříchu, tímže odmítá milosrdnou lásku Boha.

214. V čem bude spočívat poslední soud?

Poslední soud (všeobecný) bude spočívat v rozsudku blaženého života nebo věčného zavržení, které Pán Ježíš, až se vrátí jako soudce živých a mrtvých, vynese nad „spravedlivými i nespravedlivými" (Sk 24,15), kteří budou všichni před ním shromážděni. Po tomto posledním soudu vzkříšené tělo se bude podílet na odměně, kterou duše dostala při zvláštním soudu.

215. A kdy nastane tento soud?

Tento soud nastane na konci světa, jehož den a hodinu zná pouze Bůh.

216. Co to je „naděje na nová nebesa a novou zemi"?

Po posledním soudu, sám vesmír osvobozený od otroctví porušení bude se
podílet na Kristově slávě, tím že slavnostně zahájí „nová nebesa a novou zemi" (2 Petr 3,13). Tak bude dosaženo plnosti Božího království, definitivní uskutečnění spásonosného plánu Boha „sjednotit v Kristu vše, co je na nebi i na zemi" (Ef 1,10). Bůh pak bude „všechno ve všem" (1 Kor 15,28), ve věčném životě.

„Amen"

217. Co znamená *Amen,* jímž končí naše vyznání víry?

Hebrejské slovo *Amen*, jímž také končí poslední kniha Písma svatého, některé modlitby Nového zákona i liturgické modlitby církve, znamená naše důvěryplné a bezvýhradné „Ano" k tomu, co jsme vyznali, že věříme, zcela se spoléhajíce na toho, který je definitivní *„Amen"* (Zj 3,14): Kristus Pán.

DRUHÁ ČÁST
SLAVENÍ KŘESŤANSKÉHO TAJEMSTVÍ

První díl

SVÁTOSTNÁ EKONOMIE

218. Co to je liturgie?

Liturgie je slavení Kristova tajemství a zvláště jeho velikonočního tajemství. V ní se prostřednictvím kněžského úřadu Ježíše Krista, znameními ukazuje a uskutečňuje posvěcení lidí a mystické tělo Krista, to je hlava a údy, koná veřejný kult vzdávaný Bohu.

219. Jaké místo zaujímá liturgie v životě církve?

Liturgie posvátná akce po výtce vytváří vrchol, k němuž směřuje činnost církve a zároveň je pramenem, z něhož vyvěrá její životní síla. Skrze liturgii Kristus s ní a skrze ni pokračuje ve svém díle našeho vykoupení.

220. V čem spočívá svátostná ekonomie?

Svátostná ekonomie spočívá v komunikaci (sdílení) plodů Kristova vykoupení prostřednictvím slavení svátostí církve a zvláště eucharistie, „dokud nepřijde" (1 Kor 11,26) .

První kapitola

Velikonoční tajemství v době církve

Liturgie – dílo Nejsvětější Trojice

221. Jakým způsobem je Otec pramenem a cílem liturgie?

V liturgii nás Otec naplňuje svým požehnáním ve vtěleném Synu. který pro nás zemřel a vstal z mrtvých, a vylévá do našich srdcí Ducha svatého. Zároveň církev velebí Otce klaněním, chválou, díkuvzdáním a snažně prosí o dar jeho Syna a vylití Ducha svatého.

222. Jak působí v liturgii Kristus?

Vzkříšený a oslavený Kristus v církevní liturgii znamená a hlavně uskutečňuje své velikonoční tajemství. Tímže dal apoštolům Ducha svatého, udělil jim a jejich nástupcům moc uskutečňovat dílo spásy skrze eucharistickou oběť a svátosti, v nichž on sám působí, aby uděloval svou milost věřícím všech dob a v celém světě.

223. Jak působí Duch svatý v liturgii vůči církvi?

V liturgii se uskutečňuje nejtěsnější spolupráce Ducha svatého s církví. Duch svatý připravuje církev na setkání s jejím Pánem, připomíná a ukazuje Krista víře shromáždění; zpřítomňuje a aktualizuje Kristovo tajemství; spojuje církev s životem a posláním Krista a dává jí, aby v ní přinášel plody dar společenství.

Velikonoční tajemství ve svátostech církve

224. Co to jsou svátosti a které to jsou?

Svátosti jsou vnímatelná a účinná znamení milosti, ustanovená Kristem a svěřená církvi, skrze něž se nám uděluje božský život. Je jich sedm: křest, biřmování, eucharistie, pokání, pomazání nemocných, (kněžské) svěcení a manželství.

225. Jaký vztah mají svátosti ke Kristu?

Tajemství Kristova života jsou základem toho, co Kristus nyní prostřednictvím služebníků své církve rozdává ve svátostech.

„Co bylo viditelné na našem Spasiteli, přešlo do jeho svátostí" (sv. Lev Veliký).

226. Jaké je spojení mezi svátostmi a církví?

Kristus svěřil svátosti své církvi. Jsou „církve" ve dvojím významu: jsou „z ní", protože jsou úkonem církve, jež je svátostí Kristovy činnosti; a jsou „pro ni", v tom smyslu, že budují církev.

227. Co to je svátostný charakter?

Je to duchovní *pečeť*, udělená svátostmi křtu, biřmování a kněžského svěcení. Je to příslib a záruka božské ochrany.V síle této pečeti je křesťan připodobněn Kristu a různým způsobem se podílí na jeho kněžství. Náleží k církvi podle různých stavů a funkcí. Je tedy zasvěcen božskému kultu a službě církve. Protože je charakter nezničitelný, svátosti, jež jej vtiskují, se přijímají jen jednou za život.

228. Jaký vztah mají svátosti k víře?

Svátosti nejenže víru předpokládají, nýbrž ji slovy a obřadnými prvky živí, posilují a vyjadřují. Odtud pochází starobylé úsloví: „Lex orandi, lex credendi", totiž že církev věří tak, jak se modlí.

229. Proč jsou svátosti účinné?

Svátosti jsou účinné *ex opere operato*, (už tím, že se koná svátostný úkon) protože v nich působí Kristus, jenž udílí totiž milost, kterou znamenají, nezávisle na osobní svatosti služebníka. Nicméně plody svátostí závisejí také na dispozicích toho, kdo je přijímá.

230. Z jakého důvodu jsou svátosti nutné pro spásu?

Pro věřící v Krista jsou svátosti nutné pro spásu, i když nejsou uděleny všechny jednotlivému věřícímu, protože udělují svátostné milosti, odpuštění hříchů, přijetí za Boží děti, připodobnění Kristu Pánu a příslušnost do církve.

231. Co to je svátostná milost?

Svátostná milost je milost Ducha svatého, vlastní každé svátosti. Tato milost pomáhá věřícímu na jeho cestě ke svatosti, a stejně tak pomáhá církvi, aby rostla v lásce a vydávala svědectví.

232. Jaký je vztah mezi svátostmi a věčným životem?

Ve svátostech církev již dostává záruku věčného života, i když nadále „očekává v blažené naději slavný příchod našeho velikého Boha a spasitele Ježíše Krista" (Tit 2,13).

Druhá kapitola

Svátostné slavení velikonočního tajemství

Slavit církevní liturgii

Kdo slaví?

233. Kdo koná v liturgii?

Liturgii koná „celý Kristus" (*„Christus Totus*") Hlava i Tělo. Jako velekněz celebruje se svým Tělem, jímž je nebeská i pozemská církev.

234. Kdo koná nebeskou liturgii?

Nebeskou liturgii konají andělé, svatí Staré i Nové Úmluvy, zvláště Matka Boží, apoštolové, mučedníci a „nesmírné množství, které by nikdo nespočítal, ze všech národů, kmenů, plemen a jazyků (Zj 7,9). Když slavíme ve svátostech tajemství spásy, účastníme se této nebeské liturgie.

235. Jakým způsobem slaví liturgii církev na zemi?

Církev na zemi slaví liturgii jako kněžský lid, v němž každý dělá úkony podle své funkce v jednotě Ducha svatého: pokřtění přinášejí sebe v duchovní oběť; posvěcení služebníci celebrují podle svěcení, které dostali ke službě všech členů církve; biskupové a kněží jménem Krista-Hlavy (*in persona Christi*).

Jak slavit?

236. Jak se slaví liturgie?

Liturgická slavnost je utkána ze znamení a symbolů, jejichž význam je zakořeněn ve stvoření a v lidských kulturách, upřesňuje se událostmi Staré Úmluvy a plně se zjevuje v Osobě a díle Krista.

237. Odkud pocházejí svátostná znamení?

Některá pocházejí ze stvoření (světlo, voda, oheň, chléb, víno, olej), jiná ze společenského života (umývání, pomazání, lámání chleba); další pak s dějin spásy Staré Úmluvy (obřady Paschy, oběti, vkládání rukou, zasvěcování). Tato znamení, z nichž některá jsou směrodatná a neměnná, přijatá Kristem, se stávají nositeli působení spásy a posvěcení.

238. Jaká souvislost existuje mezi úkony a slovy při slavení svátostí?

Při slavení svátostí jsou úkony a slova úzce spojeny. Vždyť i když jsou symbolické úkony již samy sebou řečí, přesto je nutné, aby Boží slovo a odpověď víry doprovázely a oživovaly tyto úkony. Jsou také neoddělitelné, jako znamení a učení, slova a liturgické úkony, protože uskutečňují, co naznačují.

239. Za jakých podmínek má ve slavení liturgie svou funkci zpěv a hudba?

Protože zpěv a hudba jsou úzce spojeny s liturgickou akcí a proto musejí respektovat následující měřítka: shoda textů, přednostně vzatých z Písma a z liturgických pramenů, s katolickým učením; vyjádření krásy modlitby; kvalita hudby; účast shromáždění kulturní bohatství Božího lidu a posvátný a slavnostní ráz slavení liturgie. *„Kdo zpívá, dvakrát se modlí*" (sv. Augustin).

240. Jaký mají účel posvátné obrazy?

Obraz Krista je liturgická ikona per excellence (po výtce). Ostatní, které představují Madonu a svaté znamenají a oslavují Krista, který je v nich oslaven. Hlásají totéž evangelijní poselství, jež předává Písmo svaté pomocí slov a napomáhají vzbuzovat a živit víru věřících.

Kdy slavit?

241. Co je středem liturgické doby?

Středem liturgické doby je neděle, základ a jádro celého liturgického roku, který má svůj vrchol v každoroční slavnosti Paschy (velikonoc), svátku všech svátků.

242. Jakou funkci má liturgický rok?

Liturgickým rokem církev zpřítomňuje celé tajemství Krista, od vtělení až po jeho slavný návrat. V určitých dnech církev se zvláštní láskou uctívá blahoslavenou Marii, Matku Boží a koná také připomínku svatých, kteří žili pro Krista, s ním trpěli a s ním jsou oslaveni.

243. Co to je liturgie hodin?

Liturgie hodin je veřejná a společná modlitba církve, je to modlitba Krista s jeho tělem, církví. Jejím prostřednictvím tajemství Krista, které slavíme v eucharistii, posvěcuje a přeměňuje čas každého dne. Tvoří ji hlavně žalmy a jiné biblické texty a také spisy Otců a duchovních učitelů.

Kde slavit?

244. Potřebuje církev místa pro slavení liturgie?

Kult „v duchu a v pravdě" (Jan 4, 24) v Nové Úmluvě není vázán na nějaké výlučné místo, protože Kristus je pravý chrám Boha, skrze něhož se také křesťané a celá církev stávají působením Ducha svatého, chrámem živého Boha. Nicméně Boží lid, ve své pozemské situaci, potřebuje místa, kde by se mohlo společenství shromáždit ke slavení liturgie.

245. Co to jsou posvátné budovy?

Jsou to Boží domy a symboly církve, která žije na onom místě, jakož i nebeského příbytku. Jsou to místa modlitby, v nichž církev slaví především eucharistii a klaní se Kristu, skutečně přítomnému ve svatostánku.

246. Která místa uvnitř kostela jsou privilegovaná?

Jsou to: oltář, svatostánek, schránka posvátného křižma, stolec (katedra) biskupa nebo kněze, ambon, křestní pramen, zpovědnice.

Liturgické rozdíly a jednota tajemství

247. Proč je jediné Kristovo tajemství slaveno v církvi podle různých liturgických tradic?

Protože nesmírné bohatství Kristova tajemství nemůže vyčerpat jediná liturgická tradice. Už od počátku tedy toto bohatství našlo v různých národech a kulturách výrazy charakterizované úchvatnou rozmanitostí a komplementaritou (*vztahem doplňkovost i - úžasně se doplňují*).

248. Které měřítko zaručuje jednotu v rozmanitosti?

Je to věrnost apoštolské tradici, to je společenství víry a svátostí přijatých od apoštolů, společenství, které je označeno a zaručováno apoštolskou posloupností. Církev je katolická: může tedy do své jednoty integrovat (zahrnout) všechna opravdová bohatství kultur.

249. Je v liturgii všechno neměnné?

V liturgii a zvláště v liturgii svátostí je jedna část neměnná, protože je „z božského ustanovení", které církev věrně střeží. Existují však části podléhající změně; církev má moc a někdy i povinnost přizpůsobit je kulturám různých národů.

Druhý díl

SEDM SVÁTOSTÍ CÍRKVE

250. Jak se rozlišuje sedm svátostí?

Sedm svátostí se rozlišují na svátosti uvedení do křesťanské víry: křest, biřmování a eucharistie, svátosti uzdravení: pokání (smíření) a pomazání nemocných; svátosti služby společenství: kněžské svěcení a manželství. Týkají se důležitých chvil křesťanského života. Všechny svátosti jsou zaměřeny na eucharistii „jako a svůj specifický cíl" (sv. Tomáš Akvinský).

První kapitola

Svátosti uvedení do křesťanského života

251. Jak se provádí uvedení do křesťanského života?

Provádí se skrze tři svátosti, jimiž se kladou *základy* křesťanského života: věřící, znovuzrození ve křtu, jsou posíleni biřmováním a jsou živeni eucharistií.

Svátost křtu

252. Jak se nazývá první svátost uvedení do křesťanského života?

Nazývá se především *křest* kvůli ústřednímu obřadu, jímž se slaví: „pokřtít" znamená „ponořit" do vody. Pokřtěný je ponořen do smrti Krista a s ním povstává, jako „nové stvoření" (2 Kor 5,17). Nazývá se také „koupel znovuzrození a obnovení Duchem svatým" (Tit 3,5) a „osvícení" protože pokřtěný se stává „synem světla" (Ef 5,8).

253. Jak je křest předobrazen ve Starém zákoně?

Ve Starém zákoně nacházíme různá předobrazení křtu: *vodu*, pramen života a smrti, *Noemovu archu*, která zachraňuje prostřednictvím vody; *přechod Rudým mořem*, který osvobozuje Izrael z egyptského otroctví; *přechod Jordánem*, který uvádí Izrael do zaslíbené země, obrazu věčného života.

254. Kdo přivádí k naplnění tyto předobrazy?

Ježíš Kristus, který se dává na počátku svého veřejného života pokřtít Janem Křtitelem v Jordánu; na kříži z jeho probodeného boku vytryskne krev a voda, znamení křtu a eucharistie, a po vzkříšení svěřuje apoštolům toto poslání: „Jděte tedy, získejte za učedníky všechny národy, křtěte je ve jménu Otce i Syna i Ducha svatého" (Mt 28,19-20).

255. Od kdy církev uděluje křest a komu?

Ode dne Letnic církev uděluje křest každému, kdo věří v Ježíše.

256. Co je podstatnou částí obřadu křtu?

Podstatný obřad této svátosti se slaví trojnásobným ponořením do křestní vody nebo litím vody na hlavu, zatím vzývá jméno Otce i Syna i Ducha svatého.

257. Kdo může přijmout křest?

Každá ještě nepokřtěná osoba je schopna přijmout křest.

258. Proč církev křtí děti?

Protože, tímže se narodily s dědičným hříchem, mají zapotřebí být osvobozeni z moci zlého ducha a být přeneseny do království svobody Božích dětí.

259. Co se požaduje od křtěnce?

Od každého křtěnce se požaduje vyznání víry, vyjádřené osobně, jde-li o dospělého člověka, nebo od rodičů a církve, jedná-li se o dítě. Také kmotr a kmotřenka a celé církevní společenství mají část odpovědnosti při přípravě křtu (katechumenát), ale i při rozvoji víry a křestní milosti.

260. Kdo může křtít?

Řádnými služebníky (vysluhovateli) křtu jsou biskupové a kněží, v latinské církvi také jáhnové. V případě nutnosti může křtít každý, jen když má úmysl udělat to, co koná církev: vylévá vodu na hlavu kandidáta a pronáší trinitární křestní formuli: „Já tě křtím ve jménu Otce i Syna i Ducha svatého".

261. Je křest nutný pro spásu?

Křest je nutný ke spáse pro ty, kterým bylo hlásáno evangelium a kteří mají možnost požádat o tuto svátost.

262. Může se člověk spasit bez křtu?

Protože Kristus zemřel pro spásu všech lidí, mohou se spasit bez křtu ti, kteří umírají pro víru (*křest krve*), katechumeni a všichni, kdo z podnětu milosti, aniž znají Krista a církev, upřímně hledají Boha a usilují plnit jeho vůli (*křest touhy*). Co se týká dětí zemřelých bez křtu, liturgie církve je svěřuje Božímu milosrdenství.

263. Jaké jsou účinky křtu?

Křest odpouští dědičný hřích, všechny osobní hříchy a tresty za hříchy; prostřednictvím posvěcující milosti dává se podílet na trinitárním božském životě, skrze milost ospravedlnění přivtělí ke Kristu a začlení do jeho církve; dává se podílet na Kristově kněžství a je základem společenství všech křesťanů, uděluje teologální ctnosti, dary Ducha svatého. Pokřtěný patří navždy Kristu: byl navždy poznamenán nezrušitelnou pečetí Krista (*charakterem*).

264. Jaký význam nabývá křesťanské jméno přijaté při křtu?

Jméno je důležité, protože Bůh zná každého jménem, to je v jeho jedinečnosti. Křesťan dostává Při křtu své jméno v církvi, přednostně nějakého světce, aby tak poskytoval pokřtěnému vzor svatosti a zabezpečoval mu svou přímluvu u Boha.

Svátost biřmování

265. Jaké místo má svátost biřmování v božském plánu spásy?

Ve Starém zákonu proroci ohlašovali, že očekávaný Mesiáš i celý mesiášský lid dostane Ducha Páně. Celý život a poslání Ježíše se odehrávají v naprostém společenství s Duchem svatým. Apoštolové dostávají Ducha svatého o Letnicích a hlásají „velká Boží díla" (Sk 2,11). Předávají nově pokřtěným dar téhož Ducha vkládáním rukou. Během staletí církev i nadále žila z Ducha a předávala ho svým dětem.

266. Proč se nazývá *pomazání* nebo *biřmování*?

Nazývá se *pomazání* (ve východních církvích pomazání Svatým Myronem), protože jeho podstatným obřadem je pomazání. Nazývá se *biřmování,* jež je zčeštěné latinské slovo „confirmatione", protože posiluje křest a upevňuje křestní milost.

267. Co je podstatným obřadem biřmování?

Podstatným obřadem biřmování je pomazání posvátným křižmem (olej smíšený s balzámem, posvěcený biskupem) doprovázené vkládáním rukou ze strany služebníka (vysluhovatele), který pronáší svátostná slova vlastní obřadu.
Na Západě se toto pomazání dělá na čele pokřtěného se slovy: „Přijmi pečeť Ducha svatého, který je ti dáván darem". Na Východě se pomazání provádí i na jiných částech těla s formulí: „Pečeť daru Ducha svatého".

268. Jaký má účinek biřmování?

Účinek biřmování je zvláštní vylití Ducha svatého jako bylo ono o Letnicích. Takové vylití vtiskuje do suše nezničitelný charakter a přispívá ke vzrůstu křestní milosti; zakořeňuje nás hlouběji do božského synovství; pevněji nás spojuje s Kristem a jeho církví, posiluje v nás dary Ducha svatého; dává nám zvláštní sílu vydávat svědectví křesťanské víře.

269. Kdo může přijmout tuto svátost?

Jen jednou ji má a může a má přijmout již pokřtěný, který má být ve stavu milosti, aby ji přijal účinně.

270. Kdo je služebníkem (vysluhovatelem) biřmování?

Původním služebníkem je biskup. Ukazuje se tak spojení biřmovance s církví v jejím apoštolském rozměru. Když uděluje tuto svátost kněz – jak je tomu běžně na Východě a ve zvláštních případech na Západě – spojení s biskupem a s církví je vyjádřeno knězem, spolupracovníkem biskupa a posvátným křižmem, posvěceným samým biskupem.

Svátost eucharistie

271. Co to je eucharistie?

Je to oběť Těla a Krve Pána Ježíše, kterou ustanovil, aby během staletí až do jeho návratu zpřítomňovala oběť Kříže, a svěřil tak své církvi památku své smrti a vzkříšení. Je znamením jednoty, poutem lásky, velikonoční hostinou, při níž se přijímá Kristus, duše je naplněna milostí a dává se záruka věčného života.

272. Kdy Ježíš Kristus ustanovil eucharistii?

Ustanovil ji na Zelený čtvrtek, „v noci, kdy byl zrazen" (1 Kor 11,23), když slavil se svými apoštoly Poslední večeři.

273. Jak ji ustanovil?

Ježíš shromáždil své apoštoly ve večeřadle, vzal do svých rukou chléb, rozlámal jej a dával jim ho se slovy: „Vezměte a jezte z toho všichni: toto je moje tělo, které se za vás vydává" (srov. Mt 26,26; 1 Kor 11,24). Pak vzal do svých rukou kalich vína a řekl jim: „Vezměte a pijte z toho všichni: toto je kalich mé krve, která se prolévá za vás a za všechny. Toto je smlouva nová a věčná. To konejte na mou památku" (srov. Mk 14,24; 1 Kor 11,25).

274. Co reprezentuje eucharistie v životě církve?

Ona je pramenem a vyvrcholením celého církevního života. V eucharistii vrcholí posvěcující činnost Boha vůči nám a náš kult vůči Němu. Zahrnuje všechno duchovní dobro církve: samého Krista, naši Paschu. Eucharistie vyjadřuje a vytváří společenství božského života a jednotu Božího lidu. Prostřednictvím slavení eucharistie se již připojujeme k nebeské liturgii a předjímáme věčný život.

275. Jak je nazývána tato svátost?

Nezbadatelné bohatství této svátosti se vyjadřuje různými názvy, jež připomínají její zvláštní aspekty. Nejobvyklejší jsou: eucharistie, mše svatá, večeře Páně, lámání chleba, slavení eucharistie, památka utrpení, smrti a vzkříšení Pána, svatá oběť, svatá a božská liturgie, svatá tajemství, nejsvětější Svátost, svaté přijímání.

276. Jaké místo zaujímá eucharistie v božském plánu spásy?

Ve Staré Úmluvě byla eucharistie předpověděna především velikonoční večeří, kterou Židé každý rok slavili s nekvašeným chlebem na připomínku náhlého osvobozujícího odchodu z Egypta. Ježíš ve svém učení ji ohlašuje a ustanovuje ji, když slaví se svými apoštoly Poslední večeři během velikonoční hostiny. Církev věrna příkazu Pána: „To čiňte na mou památku!" (1 Kor 11,24) vždy slavila eucharistii, především v neděli, v den Ježíšova vzkříšení.

277. Jak probíhá slavení eucharistie?

Má dvě velké části, které tvoří jediný obřadní úkon: bohoslužbu Slova, která zahrnuje hlásání Božího slova a naslouchání mu (Božímu slovu); eucharistická liturgie, která zahrnuje obětování, eucharistickou modlitbu (anaforu), v níž jsou slova proměňování, a přijímání.

278. Kdo je služebníkem slavení eucharistie?

Právoplatně svěcený kněz (či biskup), který jedná v osobě Krista Hlavy a jménem církve.

279. Které jsou podstatné a nutné prvky, aby se realizovala eucharistie?

Je to obilný chléb a hroznové víno.

280. V jakém smyslu je eucharistie památkou Kristovy oběti?

Eucharistie je památka v tom smyslu, že aktualizuje a zpřítomňuje účinným způsobem oběť, kterou Kristus přinesl Otci, jednou pro vždy na kříži ve prospěch lidstva. Obětní charakter eucharistie se ukazuje v samých slovech ustanovení: „Toto je moje tělo, které se za vás vydává" a „Tento kalich je nová smlouva zpečetěná mou krví, která se za vás vylévá" (Lk 22,19-20). Oběť na kříži a oběť eucharistie jsou *jedinou obětí*. Totožná je oběť i obětující, odlišný je pouze způsob přinášení oběti: krvavý na kříži, nekrvavý v eucharistii.

281. Jakým způsobem se církev podílí na eucharistické oběti?

V eucharistii se Kristova oběť stává také obětí údů jeho Těla. Život věřících, jejich chvála, jejich utrpení, jejich modlitba, jejich práce jsou spojeny s Kristovými. Poněvadž je eucharistie oběť, je také přinášena za všechny věřící, živé i zesnulé, na smír za hříchy všech lidí a k dosažení duchovních i časných dobrodiní od Boha. Také nebeská církev je spojena v Kristově oběti.

282. Jak Je Ježíš přítomen v eucharistii?

Ježíš Kristus je v eucharistii přítomen jedinečným a nesrovnatelným způsobem. Je totiž přítomen opravdu, skutečně, podstatně: se svým Tělem a svou Krví, se svou duší a se svým božstvím. Je v ní tedy přítomen svátostným způsobem a to pod eucharistickými způsobami chleba a vína, úplně celý Kristus, Bůh a člověk.

283. Co to znamená transsubstanciace?

Transsubstanciace znamená proměnu celé podstaty chleba v podstatu Kristova Těla a celé podstaty vína v podstatu jeho Krve. K této proměně dochází při eucharistické modlitbě prostřednictvím účinnosti Kristova slova a působením Ducha svatého. Nicméně vnímatelné charakteristiky chleba a vína, to je „eucharistické způsoby", zůstávají nezměněné.

284. Lámání chleba rozděluje Krista?

Lámání chleba Krista nerozděluje. On je přítomen celý a celistvý v každé eucharistické způsobě a v každé její části.

285. Jak dlouho trvá eucharistická přítomnost Krista?

Eucharistická přítomnost Krista trvá, dokud existují eucharistické způsoby.

286. Jaký druh kultu náleží eucharistické svátosti?

Přísluší ji kult *latrie*, to je klanění, vyhrazeného pouze Bohu, jak během eucharistické oběti, tak mimo ni. Církev totiž uchovává s největší pečlivostí proměněné hostie, nosí je nemocnýma a osobám, jež se nemohou účastnit mše svaté, vystavuje ji ke slavné adoraci věřících, nosí ji v procesí a vybízí k časté návštěvě a adoraci Nejsvětější svátosti, uchovávané ve svatostánku.

287. Proč je eucharistie velikonoční hostinou?

Eucharistie je velikonoční hostinou, poněvadž Kristus tím, že svátostně realizoval svou Paschu, nám dává své Tělo a svou Krev, nabízené jako pokrm a nápoj
a ve své oběti nás spojuje se sebou a navzájem .

288. Co znamená oltář?

Oltář je symbolem samého Krista, přítomného jako přinesená oběť (oltář-oběť kříže) a jako nebeský pokrm, který se nám dává (oltář – eucharistický stůl).

289. Kdy církev ukládá účast na mši svaté?

Církev ukládá věřícím povinnost účastnit se mše svaté každou neděli a zasvěcené svátky, a doporučuje účastnit se jí také jiné dny.

290. Kdy se má přistupovat ke sv. přijímání?

Církev doporučuje věřícím, kteří se účastní mše svaté, aby také přijali svaté přijímání, jsou-li patřičně disponováni; stanoví však povinnost aspoň ve velikonoční době.

291. Co se požaduje k přijetí svatého přijímání?

Aby někdo přijal svaté přijímání, musí být plně začleněn do katolické církve a být ve stavu milosti, to znamená, že není si vědom smrtelného hříchu. Kdo si je vědom, že spáchal těžký hřích, musí přijmout svátost smíření před přistoupením k přijímání. Důležitý je duch usebranosti a modlitby, zachovávání postu předepsaného církví a chování těla (gesta a oděv), na znamená úcty ke Kristu.

292. Jaké jsou plody svatého přijímání?

Svatým přijímáním roste naše spojení s Kristem a jeho církví, uchovává a obnovuje život milosti přijaté při křtu a biřmování a dává nám růst v lásce k bližnímu. Tímže nás upevňuje v lásce, smazává všední hříchy a chrání nás do budoucnosti před smrtelnými hříchy.

293. Kdy je možno podávat svaté přijímání jiným křesťanům?

Katoličtí služebníci dovoleně podávají svaté přijímání členům Východních církví, které nejsou v plném společenství s katolickou církví, když o to oni samovolně požádají a jsou dobře disponováni. Členům jiných církevních společenství katoličtí služebníci podávají dovoleně svaté přijímání, když o to samovolně žádají ze závažných důvodů, když jsou dobře disponováni a projevují katolickou víru ohledně svátosti.

294. Proč je eucharistie „zárukou budoucí slávy"?

Protože eucharistie nás zahrnuje veškerou milostí a požehnáním nebe, posiluje nás pro putovaní tímto životem a dává nám toužit po věčném životě, tímže nás již spojuje s Kristem, který vystoupil na pravici Otce, s církví v nebi, s nejblahoslavenější Pannou a všemi svatými.

V eucharistii lámeme „jediný chléb, který je lékem nesmrtelnosti, protijedem, abychom nezemřeli, ale navždy žili v Ježíši Kristu" (sv. Ignác z Antiochie).

Druhá kapitola

Svátosti uzdravení

295. Proč Kristus ustanovil svátost pokání a pomazání nemocných?

Kristus, lékař duše a těla, je ustanovil, protože nový život, který nám dal ve svátostech uvedení do křesťanského života, se může oslabit nebo dokonce hříchem ztratit. Proto Kristus chtěl, aby jeho církev pokračovala v jeho díle uzdravování a spásy prostřednictvím těchto dvou svátostí uzdravování.

Svátost pokání nebo smíření

296. Jak se nazývá tato svátost?

Nazývá se svátost obrácení, pokání, smíření, odpuštění, vyznání, obrácení.

297. Proč existuje svátost smíření po křtu?

Protože nový život v milosti, přijaté při křtu, nepotlačil slabost lidské přirozenosti, ani náklonnost ke hříchu (totiž *žádostivost*), Kristus ustanovil tuto svátost k obrácení pokřtěných, kteří se hříchem od něho oddálili.

298. Kdy byla ustanovena tato svátost?

Zmrtvýchvstalý Pán ustanovil tuto svátost, když se na velikonoce večer ukázal svým apoštolům a řekl jim: „Přijměte Ducha svatého! Komu hříchy odpustíte, tomu jsou odpuštěny, komu je neodpustíte, tomu odpuštěny nejsou" (Jan 20,22-23).

299. Mají pokřtění zapotřebí se obrátit?

Kristova výzva k obrácení stále zaznívá v životě pokřtěných. Obrácení je stálý úkol pro celou církev, která je svatá a zahrnuje ve svém klíně hříšníky.

300. Co to je vnitřní pokání?

Je to dynamismus „zkroušeného srdce" (Ž 51,19), jímž hýbe božská milost, aby odpovědělo na milosrdnou lásku Boha. Zahrnuje upřímnou lítost a odmítnutí spáchaných hříchů, pevné předsevzetí v budoucnosti už nehřešit a důvěru v Boží pomoc. Živí se nadějí na božské milosrdenství.

301. Jakým způsobem se koná pokání v křesťanském životě?

Pokání se koná mnoha různým,i formami, zvláště postem, modlitbou, a almužnou. Avšak existují jiné formy pokání, které mohou být vykonané ve všedním životě křesťana zvláště v postní době a v kajícím dnu – v pátek.

302. Které jsou podstatné prvky svátosti smíření?

Jsou dva: skutky vykonané člověkem, který se obrátí pod vlivem Ducha svatého, a rozhřešení kněze, který jménem Krista uděluje odpuštění a stanoví způsob zadostiučinění.

303. Které jsou skutky kajícníka?

Jsou to: pečlivé *zpytování svědomí; zkroušenost* (nebo lítost), jež je dokonalá, je-li zdůvodněna láskou k Bohu a po níž následuje předsevzetí už více nehřešit; *vyznání* – kajícník vyznává před knězem všechny hříchy; *zadostiučinění*, neboli vykonání určitých úkonů pokání, které zpovědník kajícníkovi ukládá, aby napravil škodu způsobenou hříchem.

304. Které hříchy je třeba vyznat?

Je třeba vyznat všechny těžké hříchy, dosud nevyznané, na které si vzpomíná po pečlivém zpytování svědomí. Vyznání těžkých hříchů je jediný normální způsob, jak dostat odpuštění.

305. Kdy je třeba vyznat těžké hříchy?

Každý člověk, když dosáhl věku užívání rozumu, je povinen vyznat své těžké hříchy aspoň jednou za rok a v každém případě dříve než přijme svaté přijímání.

306. Proč mohou být předmětem svátostné zpovědi také všední hříchy?

Vyznání všedních hříchů církev velmi doporučuje, i když není nezbytně nutné, protože nám napomáhá vychovávat si správné svědomí a bojovat proti špatným náklonnostem, abychom se dali uzdravit Kristem a abychom postupovali v životě Ducha.

307. Kdo je služebníkem této svátosti?

Kristus svěřil službu smíření svým apoštolům, jejich nástupcům biskupům a jejich spolupracovníkům, kněžím, kteří se tedy stávají nástroji Božího milosrdenství a spravedlnosti. Ti vykonávají moc odpouštět hříchy *„Ve jménu Otce i Syna i Ducha svatého"*.

308. Komu je vyhrazeno rozhřešení některých hříchů?

Rozhřešení některých hříchů zvláště těžkých (potrestaných exkomunikací) je vyhrazeno Svatému stolci nebo místnímu biskupovi nebo knězi, který jimi byl pověřen, i když každý kněz může rozhřešit od jakéhokoliv hříchu nebo exkomunikace toho, kdo je v nebezpečí smrti.

309. Je zpovědník zavázán tajemstvím?

Protože tato služba a respektování osob je tak delikátní a veliké, každý zpovědník bez výjimky je zavázán pod velmi přísnými tresty, dodržovat svátostnou pečeť, to je naprosté tajemství ohledně hříchů, které se dověděl při zpovědi.

310. Jaké jsou účinky této svátosti?

Účinky svátosti pokání jsou: smíření s Bohem a tedy odpuštění hříchů; smíření s církví; znovunabytí stavu milosti, byl li ztracen; odpuštění věčného trestu, který si zasluhovaly smrtelné hříchy a aspoň zčásti časné tresty, jež jsou následky hříchu; pokoj a klidné svědomím, i útěchu ducha; růst duchovních sil pro křesťanský boj.

311. Může se tato svátost v některých případech slavit společným vyznáním a rozhřešením?

V případech závažné nutnosti (jako v nebezpečí bezprostřední smrti), lze se uchýlit ke společnému slavení smíření se všeobecným vyznáním a hromadným rozhřešením, při respektování církevních norem a s předsevzetím v patřičné době osobně vyznat těžké hříchy.

312. Co to jsou odpustky?

Odpustky jsou odpuštění časných trestů před Bohem, které si člověk zasloužil za hříchy již odpuštěné jako vina. Věřící je získává za určitých podmínek pro sebe i pro druhé, prostřednictvím služby církve, která jako vykonavatelka vykoupení rozdává poklad zásluh Krista a svatých.

Svátost pomazání nemocných

313. Jak je prožívána nemoc ve Starém zákoně?

Ve Starém zákoně člověk v nemoci zakouší své meze a zároveň tuší, že nemoc je tajemným způsobem spojena s hříchem. Proroci domysleli, že mohla mít také výkupnou hodnotu za hříchy vlastní i druhých. Tak byla nemoc prožívána před Bohem, od něhož si vyprošuje uzdravení.

314. Jaký význam má Kristův soucit s nemocnými?

Kristův soucit s nemocnými a jeho četná uzdravení chorých, jsou jasným znamením, že s Ním přišlo Boží království a tedy vítězství nad hříchem, utrpením a smrtí. Svým utrpením a smrtí dává nový smysl utrpení, jež se může stát prostředkem očištění a spásy pro nás samé i pro druhé, je-li spojeno s jeho utrpením.

315. Jak se chová církev k nemocným?

Protože církev dostala od Pána příkaz: „Uzdravujte nemocné" (Mt 10,8), snaží se jej plnit péčí o nemocné, doprovázenou přímluvnými modlitbami. Především ale má zvláštní svátost pro nemocné, ustanovenou samým Kristem; dosvědčuje ji svatý Jakub: „Je někdo z vás nemocný? Ať si zavolá představené církevní obce a ti ať se nad ním modlí a mažou ho olejem ve jménu Páně" (Jak 5,14-15).

316. Kdo může přijmout svátost pomazání nemocných?

Přijímá je věřící, který se nemocí nebo stářím začíná dostávat do nebezpečí smrti. Tentýž věřící ji může také přijmout vícekrát, když dochází ke zhoršení nemoci nebo když na něj přijde jiná těžká nemoc. Udělení této svátosti má pokud možná předcházet osobní zpověď nemocného.

317. Kdo uděluje tuto svátost?

Tuto svátost mohou udělovat pouze kněží (biskupové nebo kněží).

318. Jak se slaví tato svátost?

Podstatné při této svátosti je *pomazání* olejem, posvěceným pokud možná od biskupa, na čele a na rukou nemocného (v římském obřadu nebo také na jiných částech těla v jiných obřadech) a modlitba kněze, který naléhavě prosí o zvláštní milost této svátosti.

319. Jaké účinky má tato svátosti?

Uděluje zvláštní milost, která mnohem intimněji spojuje nemocného s Kristovým utrpením,k jeho dobru a k dobru celé církve, tímže mu dává posilu, pokoj, i odvahu a také, je-li nutné, i odpuštění hříchů, jestliže se nemocný nemohl vyzpovídat. Tato svátost někdy umožňuje, chce-li Bůh, také znovunabytí tělesného zdraví. V každém případě připravuje toto pomazání nemocného a přechod do Otcova domu.

320. Co to je „viatikum"? (v latině a italštině = jídlo nebo peníze na cestu)

To je eucharistie, kterou přijímají ti, kteří se chystají opustit pozemský život. Přijatá ve chvíli přechodu z tohoto světa k Otci, společenství Těla a Krve Krista, který zemřel a vstal z mrtvých, je semenem věčného života a mocí vzkříšení.

Třetí kapitola

Svátosti ve službě společenství a poslání

321. Které jsou svátosti ve službě společenství a poslání?

Dvě svátosti, svěcení kněží a manželství, udělují speciální milost pro zvláštní poslání v církvi vzhledem na budování Božího lidu. Přispívají zvláště církevnímu společenství a spáse druhých.

Svátost kněžského svěcení

322. Co to je svátost kněžského svěcení?

Je to svátost, díky níž se i nadále v církvi vykoná až do konce časů poslání, jež Kristus svěřil apoštolům.

323. Proč se nazývá svátost kněžského svěcení?

Kněžství označuje církevní sbor, do něhož se vstupuje prostřednictvím zvláštního svěcení, které skrze zvláštní dar Ducha svatého, umožňuje vykonávat posvátnou moc ke službě Božího lidu.

324. Jaké místo zaujímá svátost kněžského svěcení v božském plánu spásy?

Ve Starobylé Úmluvě jsou předobrazy takové svátosti: služba levitů, jakož i Áronovo kněžství a ustanovení sedmdesáti „starších" (Nm 11,25). Tyto předobrazy nacházejí své naplnění v Ježíši Kristu, který svou obětí na kříži je „jediným... prostředníkem mezi Bohem a lidmi" (1 Tim 2,5), „velekněz podle řádu Melchizedecha" (Žid 5,10). Jediné Kristovo kněžství je zpřítomněno ve služebném kněžství.

„Pouze Kristus je pravý kněz, ostatní jsou jeho služebníci" (sv. Tomáš Akvinský).

325. Kolik stupňů má služebné kněžství?

Je složeno ze tří stupňů, nenahraditelných pro organickou strukturu církve: biskupství, kněžství, jáhenství.

326. Jaký účinek má biskupské svěcení?

Biskupské svěcení uděluje zvláštním vylitím Ducha svatého plnost svátosti kněžství, dělá z biskupa právoplatného nástupce apoštolů a zařazuje ho do biskupského sboru, tímže sdílí s papežem a ostatními biskupy starost o celou církev a uděluje mu úřad učit, posvěcovat a vládnout.

327. Jaká je služební povinnost biskupa místní církve, jež mu byla svěřena?

Biskup, jemuž byla svěřena místní církev, je viditelným principem a základem jednoty této církve, v níž plní jako Kristův náměstek pastýřský úřad za pomoci svých kněží a jáhnů.

328. Jaké má účinky kněžské svěcení?

Pomazání Ducha vtiskuje knězi duchovní nezničitelný charakter, připodobňuje ho Kristu knězi a činí ho schopným jednat jménem Krista Hlavy. Protože je spolupracovníkem biskupa, je posvěcen, aby hlásal evangelium, aby slavil božský kult, především eucharistii, z níž jeho služba čerpá sílu, a aby byl pastýřem věřících.

329. Jak kněz vykonává svou službu?

I když je posvěcen pro všeobecné poslání, vykonává je v místní církvi, ve svátostném bratrství s jinými kněžími, kteří vytvářejí „kněžstvo", a kteří ve společenství s biskupem a v závislosti na něm nesou odpovědnost za místní církev.

330. Jaké účinky má jáhenské svěcení?

Jáhen, připodobněn Kristu, služebníku všech, je posvěcen pro službu církve kterou vykonává pod autoritou svého biskupa, co se týká služby slova, božského kultu, pastorálního vedení a lásky.

331. Jak se slaví svátost kněžství?

U každého ze tří stupňů se svátost kněžství uděluje *vkládáním rukou* na hlavu svěcence ze strany biskupa, který pronáší slavnostní světící modlitbu. Tou biskup naléhavě prosí Boha, aby zvláště na svěcence vylil Ducha svatého a jeho dary vzhledem ke službě.

332. Kdo může udělovat tuto svátost?

Přísluší platně svěceným biskupům jako nástupcům apoštolů, aby udělovali tři stupně svátosti kněžství.

333. Kdo může přijmout tuto svátost?

Platně ji může přijmout pouze pokřtěný, mužského pohlaví: církev se cítí vázána touto volbou kterou učinil sám Pán. Nikdo nemůže vyžadovat přijetí této svátosti, ale musí být církevní autoritou považován za vhodného ke službě.

334. Je požadován celibát od toho, kdo přijímá svátost kněžství?

Pro biskupské svěcení je vždy požadován celibát. Pro kněžství jsou v latinské církvi normálně voleni věřící mužové, kteří žijí v celibátu a jsou ochotni jej věrně zachovávat „pro Boží království" (Mt 19,12); Ve východních církvích není dovoleno oženit se po přijetí kněžského svěcení. Trvalými jáhny se mohou stát také již ženatí mužové.

335. Jaké účinky má svátost kněžství?

Tato svátost uděluje zvláštní vylití Ducha svatého, které svěcence připodobňuje Kristu v jeho trojí funkci kněze, proroka a krále, podle příslušných stupňů svátosti. Kněžské svěcení vtiskuje nezničitelný duchovni charakter; proto nemůže být opakována ani udělena na omezenou dobu.

336. S jakou autoritou se vykonává služebné kněžství?

Posvěcení kněží při výkonu posvátné služby nemluví a nejednají z vlastní autority ani z pověření nebo zmocnění společenství, nýbrž v osobě Krista Hlavy a jménem církve. Proto se služebné kněžství podstatně liší, a to ne pouze stupněm, od všeobecného kněžství věřících, k jejich službě je Kristus ustanovil.

Svátost manželství

337. Jaký je Boží plán s mužem a ženou?

Bůh, jenž je láska a stvořil člověka pro lásku, ho povolal k tomu, aby miloval. Když stvořil muže a ženu, povolal je v manželství k intimnímu společenství života a vzájemné lásky, „tak, aby už nebyli dva, ale jedno tělo" (Mt 19,6). Bůh jim požehnal a řekl jim: „Ploďte a množte se a naplňte zemi" (Gen 1,28).

338. K jakým cílům Bůh ustanovil manželství?

Manželské spojení muže a ženy, založené a uspořádané vlastními zákony Stvořitele, je svou přirozeností zaměřeno na společenství a dobro manželů a plození a výchovu dětí. Manželské spojení podle prvotního božského plánu je nerozlučitelné: „Co Bůh spojil, člověk nerozlučuj" (Mt 19,6).

339. Jakým způsobem ohrožuje manželství hřích?

Kvůli prvotnímu hříchu, který vyvolal také porušení prvotního společenství muže a ženy, darovaného Stvořitelem, je manželské spojení velmi často napadáno nesvorností a nevěrností. Nicméně Bůh ve svém nekonečném milosrdenství dává muži a ženě svou milost, aby uskutečňovali spojení svých životů podle původního božského plánu.

340. Co učí Starý zákon o manželství?

Bůh pomáhá svému lidu, především pedagogikou Zákona a proroků, aby uzrávalo vědomí, že manželství je jediné a nerozlučitelné. Svatební smlouva Boha s Izraelem připravuje a předobrazuje novou Smlouvu, dovršenou Božím Synem, Ježíšem Kristem s jeho nevěstou církví.

341. Co nového dal manželství Kristus?

Ježíš Kristus nejenom obnovuje prvotní řád, jaký chtěl Bůh, nýbrž dává milost, žít manželství v nové důstojnosti svátosti, která je znamením jeho manželské lásky k církvi: „Muži, každý z vás ať miluje svou ženu, jako Kristus miloval církev" (Ef 5,25).

342. Je manželství povinné pro všechny?

Manželství není povinné pro všechny. Bůh povolává některé muže a ženy, aby následovali Pána Ježíše v životě panenství nebo celibátu pro Boží království, tímže se svobodně zříkají velkého dobra manželství, aby se starali o věci Pána a snažili se Mu líbit, stávajíce se znamením, absolutního primátu Kristovy lásky a vroucího očekávání jeho slavného příchodu.

343. Jak se slaví svátost manželství?

Protože manželství ustanovuje manžele do veřejného stavu života církve, je její liturgické slavení veřejné za přítomnosti kněze (nebo kvalifikovaného svědka církve) a dalších svědků.

344. Co to je manželský souhlas?

Manželský souhlas je vůle, vyjádřená jedním mužem a jednou ženou, vzájemně a definitivně se sobě dát, aby žili svazek věrné a plodné lásky. Protože souhlas vytváří manželství, je nezbytný a nenahraditelný. Aby souhlas učinil manželství platným, musí být jeho předmětem manželství, a musí to být lidský akt, vědomý a svobodný, nevynucený násilím nebo nátlakem.

345. Co se požaduje, je-li jeden z manželů nekatolík?

Aby byla *smíšená* manželství (mezi katolíkem a pokřtěným nekatolíkem) dovolená, vyžaduje se dovolení církevní autority. Aby byla platná manželství z s *rozdílným kultem* (mezi katolíkem a nepokřtěným), mají zapotřebí dispense. V každém případě je podstatné, aby manželé nevylučovali přijetí cílů a podstatných vlastností manželství a aby katolický manžel (manželka) potvrdil, že druhý (druhá) zná závazky, uchovat víru a zajistit křest a katolickou výchovu dětí.

346. Jaké má účinky svátost manželství?

Svátost manželství vytváří mezi manželi trvalé a výlučné pouto. Sám Bůh pečetí souhlas manželů. Proto uzavřené a dokonané manželství mezi pokřtěnými nemůže být nikdy rozloučeno. Kromě toho tato svátost uděluje manželům nezbytnou milost, aby dosáhli svatosti v manželském životě a k odpovědnému přijetí dětí a jejich výchově.

347. Které hříchy jsou těžce proti svátosti manželství?

Jsou to: cizoložství; polygamie, neboť odporuje stejné důstojnosti mezi mužem a ženou, a jedinečnosti a výlučnosti manželské lásky; odmítnutí plodnosti, které zbavuje manželský život jeho nejcennějšího daru: dětí; a rozvod, který se prohřešuje proti nerozlučitelnosti.

348. Kdy církev připouští tělesné oddělení manželů?

Církev připouští tělesné oddělení manželů, když se jejich společné bývání stalo ze závažných důvodů prakticky nemožné; i když si přeje jejich smíření. Avšak nejsou svobodni uzavřít nové manželství, leda že by jejich manželství bylo prohlášeno za neplatné; za takové je prohlásí církevní autorita.

349. Jaký je postoj církve k rozvedeným, kteří znovu uzavřeli sňatek?

Církev, věrna Pánu, nemůže uznat manželství rozvedených, kteří uzavřeli další civilní sňatek. „Kdo se rozvede se svou ženou a ožení se s jinou, dopouští se vůči ní cizoložství. Rozvede-li se žena se svým mužem a vdá se za jiného, dopouští se cizoložství" (Mk 10,11-12). Vůči nim církev uskutečňuje postoj jemnocitné péče, tímže je vybízí, aby žili podle víry a vychovávali děti v křesťanské víře. Nemohou však dostat svátostné rozhřešení, ani přistupovat k přijímání eucharistie, ani vykonávat určité církevní odpovědnosti, dokud trvá situace objektivně odporující Božímu zákonu.

350. Proč se křesťanská rodina také nazývá „domácí církev"?

Protože rodina ukazuje a uskutečňuje rodinou a komunitní povahu církve. Každý člen, podle své role, vykonává křestní kněžství a přispívá k tomu, aby udělal z rodiny komunitu milosti a modlitby, školu lidských a křesťanských ctností a místo prvního hlásání víry dětem.

Čtvrtá kapitola

Jiné liturgické slavnosti

Svátostiny

351. Co to jsou svátostiny?

Jsou to posvátná znamení ustanovená církví, jimiž bývají posvěcovány různé životní okolnosti. Zahrnují modlitbu, vždy doprovázenou znamením kříže a jinými znameními. Mezi svátostinami zaujímají důležité místo požehnání, která jsou chválou Boha a modlitbou za obdržení jeho darů, posvěcení osob a zasvěcení věcí Božímu kultu.

352. Co to je exorcismus?

Mluví se o exorcismu, když církev svou autoritou žádá ve jménu Ježíše, aby nějaká osoba nebo předmět byl chráněn proti vlivu zlého ducha a byl vyňat z jeho nadvlády. Provádí se řádnou formou při křestním obřadu. Slavný exorcismus, zvaný v*elký exorcismus* může vykonat pouze kněz, kterého biskup pověřil.

Křesťanské pohřební obřady

354. Jaký vztah existuje mezi svátostmi a smrtí křesťana?

Křesťan, který umírá v Kristu, dospívá na konci své pozemské existence k dovršení nového života, který začal křtem, byl posílen pomazáním Ducha svatého a živen eucharistii, předjímáním nebeské hostiny. Smysl smrti křesťana se ukazuje ve světle smrti a vzkříšení Krista, naší jediné naděje; křesťan, který umírá v Ježíši Kristu jde „přebývat u Pána" (2 Kor 5,8).

355. Co vyjadřují pohřební obřady?

Pohřební obřady, i když se konají v rozmanitých ritech odpovídajících situaci a tradicím jednotlivých krajin, vyjadřují velikonoční charakter křesťanské smrti v naději na vzkříšení a smysl společenství se zesnulým zvláště prostřednictvím modlitby za očištění jeho duše.

356. Které jsou hlavní části pohřebních obřadů?

Pohřební obřady mají obvykle čtyři hlavní části: přijetí zesnulého ze strany společenství slovy útěchy a naděje, bohoslužba slova, eucharistická oběť a rozloučení, v němž je duše zesnulého svěřována Bohu, prameni věčného života, zatímco jeho tělo je pohřbíváno v očekávání vzkříšení.

TŘETÍ ČÁST

ŽIVOT V KRISTU

První díl

Povolání člověka: život v duchu

357. Jak je křesťanský morální život spojen s víru a svátostmi?

Co vyznává symbol víry (kredo), to svátosti dávají. Vždyť jimi věřící dostávají Kristovu milost a dary Ducha svatého, které jim dávají schopnost žít nový život Božích dětí v Kristu, jehož přijali vírou.

„Poznej, ó křesťane, svou důstojnost!" (sv. Lev Veliký).

První kapitola

Důstojnost lidské osoby

Člověk Boží obraz

358. Co je kořenem lidské důstojnosti?

Důstojnost lidské osoby má svůj kořen ve stvoření k obrazu a podobě Boha. Lidská osoba, vybavená duchovní a nesmrtelnou duší, rozumem a svobodnou vůlí, je zaměřena na Boha a povolána se svou duší i se svým tělem k věčné blaženosti.

Naše povolání k blaženosti

359. Jak dosáhne člověk blaženosti?

Člověk dosáhne blaženosti díky Kristově milosti, která ho činí účastným na božském životě. Kristus v evangeliu ukazuje svým cestu, která vede ke štěstí bez konce: blahoslavenství. Kristova milost působí i v každém člověku, poslouchaje své svědomí hledá a miluje pravdu a dobro a vyhýbá se zlu.

360. Proč jsou blahoslavenství důležitá pro nás?

Blahoslavenství jsou středem Ježíšova kázání a přebírají a dovádějí k dokonalosti Boží přísliby, dané od Abraháma. Načrtávají samu Ježíšovu tvář, charakterizují autentický křesťanský život a odhalují člověku poslední cíl jeho jednání: věčnou blaženost.

361. Jaký vztah mají blahoslavenství s touhou člověka po štěstí?

Odpovídají vrozené touze po štěstí, kterou Bůh vložil do lidského srdce, aby je přitahoval k sobě, a kterou může ukojit pouze On.

362. Co to je věčná blaženost?

Je to patření na Boha ve věčném životě, v němž budeme mít plně „účast na božské přirozenosti" (2 Petr 1,4), na Kristově slávě a budeme se těšit z trinitárního života. Blaženost přesahuje lidské schopnosti: je nadpřirozeným a nezaslouženým darem od Boha jako milost, jež k ní vede. Slíbená blaženost však nás staví před rozhodující mravní volby, tímže nás podněcuje milovat Boha nade všechno

Svoboda člověka

363. Co to je svoboda?

Je to moc, kterou Bůh dal člověku, aby jednal nebo nejednal, aby dělal to nebo ono. Charakterizuje činy ve vlastním smyslu lidské. Čím více člověk koná dobro, tím více je svobodný. Svoboda dosahuje své dokonalosti, když je zaměřena k Bohu nejvyššímu Dobru a naší blaženosti. Svoboda také zahrnuje možnost volit mezi dobrem a zlem. Volba zla je zneužití svobody, a vede k zotročení hříchem.

364. Jaký je vztah mezi svobodou a odpovědností?

Svoboda dělá člověka odpovědným za jeho skutky v té míře, v jaké jsou úmyslné, i když stihatelnost a odpovědnost za nějaký skutek může být zmenšena nebo zrušena kvůli nevědomosti, vytrpěnému násilí, strachu, bezuzdným citům, návykům.

365. Proč má každý člověk právo na výkon svobody?

Právo na výkon svobody je vlastní každému člověku, protože je neoddělitelné od důstojnosti lidské osoby. Proto musí být takové právo vždy respektováno, zvláště na mravním a náboženském poli, a musí být uznáváno a chráněno v mezích společného dobra a spravedlivého veřejného pořádku.

366. Jaké místo má lidská svoboda v řádu spásy?

Naše svoboda je oslabena následkem prvního hříchu. Následujícími hříchy byla oslabena mnohem pronikavěji. Ale Kristus „nás osvobodil, abychom zůstali svobodní" (Gal 5,1). A s jeho milostí nás Duch svatý vede k duchovní svobodě, aby z nás učinil svobodné spolupracovníky v&nb

366. Jaké místo má lidská svoboda v řádu spásy?

Naše svoboda je oslabena následkem prvního hříchu. Následujícími hříchy byla oslabena mnohem pronikavěji. Ale Kristus „nás osvobodil, abychom zůstali svobodní" (Gal 5,1). A s jeho milostí nás Duch svatý vede k duchovní svobodě, aby z nás učinil svobodné spolupracovníky v církvi i ve světě.

367. Jaké jsou zdroje mravnosti lidských skutků?

Mravnost lidských skutků závisí na třech zdrojích: *na zvoleném předmětu* neboli na pravém nebo zdánlivém dobru*; na úmyslu* subjektu, který jedná; na to podle cíle, kvůli němuž vykoná určitý akt; *na okolnostech jednání* a vtom zahrnuté *následky.*

368. Kdy je skutek mravně dobrý?

Skutek je mravně dobrý, když předpokládá, aby předmět, cíl i okolnosti byly zároveň dobré. Zvolený předmět může sám zkazit čin, i když je úmysl dobrý. Není dovoleno páchat zlo, aby z něho vzešlo dobro. Špatný cíl může zkazit čin, i když jeho předmět je sám o sobě dobrý. Naopak dobrý cíl nedělá dobrým nějaké jednání, jehož předmět je špatný, protože účel neospravedlňuje prostředky. Okolnosti mohou zmenšit nebo zvětšit odpovědnost toho, kdo jedná, ale nemohou změnit mravní kvalitu samých aktů, nikdy neučiní dobrým nějaký sám o sobě špatný čin.

369. Existují skutky, jež jsou vždycky nedovolené?

Jsou to skutky, jejichž volba je vždy nedovolená kvůli jejich předmětu (např. rouhání, vražda, cizoložství). Jejich volba v sobě zahrnuje zvrácenost vůle, totiž mravní zlo, jež nelze ospravedlňovat odkazem na dobra, která by z nich mohla případně vyplynout.

Mravnost vášní

370. Co to jsou vášně?

Vášně jsou city, emoce nebo hnutí senzibility – přirozených složek lidské psychologie – které pobádají jednat nebo nejednat podle toho, co se pociťuje nebo co si člověk představuje jako dobré nebo jako špatné. Hlavní jsou láska a nenávist, touha a strach, radost, smutek, hněv. Hlavní vášeň je lásky, vyvolaná přitažlivostí dobra. Nemiluje se nic jiného než dobro, pravé nebo zdánlivé.

371. Jsou vášně mravně dobré nebo zlé?

Vášně, jako hnutí senzibility nejsou samy v sobě ani dobré ani špatné: jsou dobré, když přispívají k dobrému jednání; jsou špatné v opačném případě. Mohou být přejaty do ctností nebo se zvrátit v neřesti.

Mravní svědomí

372. Co to je mravní svědomí?

Mravní svědomí, přítomné v nitru osoby, je úsudek rozumu, který ve vhodné chvíli ukládá člověku, aby konal dobro a vyhýbal se zlu. Díky jemu lidská osoba vnímá mravní kvalitu nějakého skutku, který má vykonat nebo již vykonaného, a umožňuje jí brát za něj odpovědnost. Když moudrý člověk poslouchá mravní svědomí, může slyšet hlas Boha, který k němu mluví.

373. Co zahrnuje důstojnost lidské osoby vzhledem k mravnímu svědomí?

Důstojnost lidské osoby zahrnuje a vyžaduje správné mravní svědomí (které je ve shodě s tím, co je správné a dobré podle rozumu a Božího zákona). Kvůli téže lidské důstojnosti člověk nesmí být nucen jednat proti svému svědomí, ani se mu nesmí bránit jednat ve shodě s ním, především na náboženském poli.

374. Jak se vychovává mravní svědomí, aby bylo správné a spolehlivé?

Správné a spolehlivé svědomí se formuje výchovou, osvojením si Božího slova a učení církve. Je posilováno dary Ducha svatého a pomáhají mu rady moudrých osob. K mravní výchově nadto hodně pomáhá modlitba a zpytování svědomí.

375. Kterými normami se musí svědomí vždycky řídit?

Takové normy jsou tři všeobecnější: 1) nikdy není dovoleno páchat zlo, aby se dosáhlo dobra; 2) tak zvané *Zlaté pravidlo:* „Co tedy chcete, aby lidé dělali vám, to všechno i vy dělejte jim" (Mt 7,12); láska vždycky prochází respektováním bližního a jeho svědomí, i když to znamená přijmout jako dobro, co je objektivně zlo.

376. Může mravní svědomí vynášet mylné úsudky?

Osoba musí vždy poslouchat jistý úsudek svého svědomí, ale může udělat také mylné závěry z příčin, jež nejsou vždy zbaveny osobní viny. Nelze však přičítat osobě zlo spáchané z nedobrovolné nebo nepřekonatelné neznalosti, i když zůstává objektivně zlem. Je tedy nutné vynasnažit se zbavit mravní svědomí jeho omylů.

Ctnosti

377. Co to je ctnost?

Je habituální a rozhodná dispozice (stálá ochota) konat dobro. „Cílem ctnostného života je stát se podobným Bohu" (sv. Řehoř z Nisy). Existují lidské ctnosti a teologální.

378. Co to jsou lidské ctnosti?

Lidské ctnosti jsou habituální a trvalé dokonalosti inteligence a vůle, které řídí naše skutky, dávají do pořádku naše vášně a zaměřují naše chování ve shodě s rozumem a vírou. Získané a posílené skrze mravně dobré a opakované skutky, jsou očišťovány a vyvýšeny Boží milostí.

379. Které jsou hlavní lidské ctnosti?

Jsou to ctnosti, nazývané *základní,* jež slučují všechny ostatní a vytvářejí základy ctnostného života. Jsou to: moudrost, spravedlnost, statečnost a mírnost.

380. Co to je moudrost?

Moudrost disponuje rozum, aby v každé situaci rozlišoval, co je naším opravdovým dobrem, a volil náležité prostředky k jeho dosažení. Vede ostatní ctnosti, tímže jim dává pravidlo a míru.

381. Co to je spravedlnost?

Spravedlnost spočívá ve stálé a pevné vůli dávat druhým, co jim patří. Spravedlnost vůči Bohu je nazývána „ctnost zbožnosti".

382. Co to je statečnost?

Statečnost zabezpečuje pevnost v obtížích a vytrvalost při hledání dobra, tímže dospěje až ke schopnosti eventuální oběti vlastního života pro spravedlivou věc.

383. Co to je mírnost?

Mírnost tlumí přitažlivost rozkoší, zajišťuje vládu vůle nad pudy a činí nás schopnými vyrovnanosti při užívání stvořených dober.

384. Co to jsou teologální ctnosti?

Jsou to ctnosti jejichž počátkem, důvodem a předmětem je sám Bůh. Jsou vlity člověku s posvěcující milostí a činí jej schopnými žít ve vztahu k (Nejsvětější) Trojici a tvoří základ a animují mravní jednání křesťana, tímže oživují všechny lidské ctnosti. Jsou zárukou působení Ducha svatého v mohutnostech lidské bytosti.

385. Které ctnosti jsou teologální?

Teologální ctnosti jsou: víra, naděje a láska.

386. Co to je víra?

Víra je teologální ctnost, kterou věříme v Boha a všemu, co nám zjevil a co církev předkládá k věření, protože Bůh je pravda sama. Vírou se člověk svobodně oddává Bohu. Proto se ten, kdo věří, snaží poznat a plnit Boží vůli, protože „víra se projevuje láskou" (Gal 5,6).

387. Co to je naděje?

Naděje je teologální ctnost, jíž toužíme a s pevnou důvěrou očekáváme, že nám Bůh dá věčný život jako naše štěstí, tímže klademe svou důvěru do Kristových příslibů a opíráme se o milost Ducha svatého, abychom si jej zasloužili a vytrvali až do konce pozemského života.

388. Co to je láska?

Láska je teologální milost, kterou milujeme Boha nade všechno a svého bližního jako sebe samého z lásky k Bohu. Ježíš z ní dělá nové přikázání, plnost Zákona. Ona je „poutem dokonalosti" (Kol 3,14), základem ostatních ctností, která oživuje inspiruje a pořádá: bez ní „nejsem nic" a „nic mi to neprospěje" (1 Kor 13,1-3).

389. Co to jsou dary Ducha svatého?

Dary Ducha svatého jsou trvalé dispozice, aby člověk ochotně následoval Boží vnuknutí. Je jich sedm: moudrost, rozum, rada, síla, vědění, zbožnost a bázeň Boží.

390. Jaké jsou plody Ducha svatého?

Plody Ducha svatého jsou dokonalosti utvářené v nás jako prvotiny věčné slávy. Tradice církve jich vypočítává dvanáct: „láska, radost, pokoj, shovívavost, vlídnost, dobrota, laskavost, mírnost, věrnost, tichost, zdrženlivost, čistota" (Gal 5,22-23 vulg.).

Hřích

391. Co pro nás znamená přijetí Božího milosrdenství?

To vyžaduje, abychom uznali své viny a litovali svých hříchů. Sám Bůh odhaluje svým slovem a svým Duchem naše hříchy, dává nám pravdu svědomí a jistotu odpuštění.

392. Co to je hřích?

Hřích je „slovo, skutek nebo touha, jež jsou proti věčnému Zákonu" (sv. Augustin). Je to urážka Boha v neposlušnosti k jeho lásce. Zraňuje přirozenost člověka a napadá lidskou solidaritu. Kristus svým utrpením plně odhaluje závažnost hříchu a přemáhá jej svým milosrdenstvím.

393. Existují různé druhy hříchů?

Rozmanitost hříchů je veliká. Mohou se rozlišovat podle svých předmětů nebo podle ctností či přikázání, proti nimž se staví; mohou se týkat přímo Boha, bližního nebo nás samých. Kromě toho lze je rozlišovat na hříchy v myšlenkách, slovech, v jednání nebo opominutí.

394. Jak se rozlišuje hřích podle závažnosti?

Rozlišuje se na smrtelný a všední.

395. Kdy se člověk dopustí smrtelného hříchu?

Člověk se dopustí smrtelného hříchu, když je tu zároveň závažná materie, plné uvědomění si a dobře uvážený souhlas. Tento hřích v nás ničí lásku, zbavuje nás posvěcující milosti, vede nás k věčné smrti pekla, jestliže se člověk nekaje. Řádnou cestou bývá odpuštěn prostřednictvím svátostí křtu a pokání či smíření.

396. Kdy se člověk dopouští všedního hříchu?

Člověk se dopouští všedního hříchu, jenž se podstatně liší od smrtelného hříchu když jde o lehkou věc, nebo i závažnou, ale bez plného uvědomění si nebo plného souhlasu. Ten neruší smlouvu s Bohem, ale oslabuje lásku; projevuje se nezřízenou náklonností ke stvořeným dobrům; brání duši dělat pokroky ve cvičení ctností a v konání mravního dobra; zasluhuje časné očistné tresty.

397. Jak se v nás množí hřích?

Jeden hřích táhne za sebou druhý a jeho opakování plodí neřest.

398. Co to jsou neřesti?

Neřesti jako pravý opak ctností jsou zvrácené náklonnosti, které zatemňují svědomí a naklání ke zlému. Neřesti mohou být spojeny se sedmi tzv. *hlavními* hříchy: pýcha, lakomství. závist, hněv, chlípnost, nestřídmost, lenost nebo apatie.

399. Jsme také odpovědni za hříchy, které spáchali druzí?

Máme tuto odpovědnost, když při nich jakýmkoliv způsobem spolupracujeme.

400. Co to jsou *struktury* hříchu?

To jsou společenské poměry nebo instituce, jež jsou výrazem nebo důsledkem osobních hříchů.

Druhá kapitola

Lidské společenství

Osoba a společnost

401. V čem spočívá společenský rozměr člověka?

Člověk má spolu s osobním povoláním k blaženosti společenský rozměr jako podstatnou složku své přirozenosti a svého povolání. Vždyť všichni lidé jsou povoláni k témuž cíli, k samému Bohu; existuje jistá podobnost mezi společenstvím božských Osob a bratrstvím, které mají lidé mezi sebou zavést v pravdě a lásce; láska k bližnímu je neodlučitelná od lásky k Bohu.

402. Jaký je vztah mezi osobou a společností?

Počátkem, subjektem a cílem všech společenských institucí je a musí být *osoba.* Některá společenství, jako rodina a občanská společnost, nejvíce odpovídají lidské přirozenosti, protože jsou pro ně nutná. Mohou být užitečná také jiná sdružení, jak v rámci politických společenství tak na mezinárodní úrovni, jen když respektují zásadu subsidiarity.

403. Na co poukazuje zásada subsidiarity?

Tento princip poukazuje na to, že nějaká společnost vyššího řádu nesmí přebírat úkol, který přísluší společnosti nižšího řádu,tímže ji zbavuje jejích pravomocí, ale spíše jí má pomáhat v případě potřeby.

404. Co jiného vyžaduje ryzí lidské soužití?

Vyžaduje, aby se respektovala spravedlnost a správná stupnice hodnot, ale též aby se podřizovaly hmotné a pudové rozměry vnitřním a duchovním. Obzvláště kde hřích rozvrací lidské soužití, tam je nezbytné vyzývat k obrácení srdcí a k Boží milosti, aby se dosáhlo společenských změn, které jsou skutečně ke službě každé osoby a celé osoby. Láska, jež vyžaduje a činí lidi schopnými konat spravedlnost, je největší společenské přikázání.

Účast na společenském životě

405. Na čem se zakládá autorita ve společnosti?

Každé lidské společenství potřebuje právoplatnou autoritu, která by zajišťovala pořádek a přispívala k uskutečňování společného dobra. Taková autorita nachází svůj základ v lidské přirozenosti, protože odpovídá řádu který stanovil Bůh.

406. Kdy je vykonávána autorita právoplatným způsobem?

Autorita se vykonává právoplatným způsobem, když jedná pro společné dobro a používá k jeho dosažení mravně dovolené prostředky.

407. Co to je společné dobro?

Společným dobrem se míní souhrn oněch podmínek společenského života, které dovolují skupinám a jednotlivcům plněji a rychleji dosáhnout vlastní dokonalost.

408. Co zahrnuje společné dobro?

Společné dobro zahrnuje: respektování a rozvoj základních práv osoby; rozvoj duchovních a časných dober osob i společnosti; mír a bezpečnost všech.

409. Kde se výrazněji uskutečňuje společné dobro?

Mnohem úplnější uskutečnění společného dobra se nachází v oněch politických společenstvích, které hájí a rozvíjejí dobro občanů a středních vrstev, aniž by zapomínala na všeobecné dobro lidské rodiny.

410. Jak se člověk podílí na uskutečňování společného dobra?

Každá osoba, podle postavení a funkce, kterou zastává, podílí se na rozvíjení společného dobra, tímže zachovává spravedlivé zákony a ujímá se úseků, za něž má osobní odpovědnost, jako je starost o vlastní rodinu a úsilí ve vlastní práci. Nadto se občané mají, nakolik je to možné aktivně účastnit veřejného života.

Sociální spravedlnost

411. Jak společnost zajišťuje sociální spravedlnost?

Společnost zajišťuje sociální spravedlnost, když respektuje důstojnost a práva osoby, vlastní cíl samé společnosti. Kromě toho se společnost zabývá sociální spravedlností, která je spojena se společným dobrem a výkonem autority, když uskutečňuje podmínky, jež dovolují sdružením a jednotlivcům, aby dosáhli toho, nač mají právo.

412. Na čem se zakládá rovnost všech lidí?

Všichni lidé se těší stejné důstojnosti a mají stejná základní práva, protože jsou stvořeni k Božímu obrazu a vybaveni toutéž rozumovou duší, mají tutéž přirozenost a původ a jsou v Kristu jediném spasiteli povoláni k téže božské blaženosti.

413. Proč existují rozdíly mezi lidmi?

Existují nespravedlivé, hospodářské a sociální rozdíly, které postihují miliony lidských bytostí; ty jsou v otevřeném rozporu s evangeliem, odporují spravedlnosti, důstojnosti osob a míru. Avšak jsou i rozdíly mezi lidmi, způsobené různými faktory, které zapadají do Božího plánu. Vždyť On chce, aby každý dostal od druhých, co potřebuje, a aby ti, kteří mají zvláštní „nadání", se dělili s druhými. Takové rozdíly povzbuzuji a často zavazují osoby k velkodušnosti, laskavosti a sdílení dober a pobádají kultury k vzájemnému obohacení.

414. Jak se vyjadřuje lidská solidarita?

Solidarita, jež vyvěrá z lidského a křesťanského bratrství, se především vyjadřuje spravedlivým rozdělováním dober, spravedlivým platem za práci a úsilím o spravedlivější společenský řád. Ctnost solidarity se také uskutečňuje sdílením duchovních dober víry, ještě důležitějších než ona hmotná

Třetí kapitola

Boží spása: Zákon a milost

Mravní zákon

415. Co to je mravní zákon?

Mravní zákon je dílo božské Moudrosti. Předpisuje člověku cesty, normy chování, které vedou ke slíbené blaženosti a zakazují cesty, po nichž se vzdaluje od Boha.

416. V čem spočívá přirozený mravní zákon?

Přirozený mravní zákon, vepsaný do duše každého člověka, spočívá v účasti na Boží moudrosti a dobrotě a vyjadřuje prvotní mravní smysl, který umožňuje člověku pomocí rozumu rozlišovat dobro a zlo. Je všeobecný a neměnný a klade základy povinností a základních práv osoby, jakož i lidského společenství a samého občanského zákona.

417. Vnímají všichni tento zákon?

Kvůli hříchu ne všichni a ne vždycky vnímají tento přirozený zákon jasně a bezprostředně.

Proto Bůh „napsal na desky Zákona, co lidé nedokázali číst ve svých srdcích" (sv. Augustin).

418. Jaký je vztah mezi přirozeným zákonem a Starým zákonem?

Starý zákon je první stadium zjeveného Zákona. Vyjadřuje mnoho pravd, které jsou přirozeně přístupné rozumu a tak jsou potvrzené a zaručené Úmluvami spásy. Jeho mravní předpisy, které jsou shrnuty v deseti přikázáních desatera, kladou základy povolání člověka, zakazují co se protiví lásce k Bohu a bližnímu a předepisují, co je pro ni podstatné.

419. Jaké místo má Starý zákon v plánu spásy?

Starý zákon nám umožňuje poznat mnoho pravd pochopitelných rozumem a označuje to, co se má nebo nemá dělat a především, jak to dělá moudrý vychovatel, připravuje a disponuje k obrácení a k přijetí evangelia. Nicméně i když je posvátný, duchovní a dobrý, je ještě nedokonalý, protože sám ze sebe nedává sílu a milost Ducha k jeho zachovávání.

420. Co je to Nový zákon nebo Zákon evangelia?

Nový zákon nebo Zákon evangelia, vyhlášený a uskutečněný Kristem, je plnost a dovršení božského Zákona, přirozeného i zjeveného. Je shrnut do přikázání milovat Boha a bližního a milovat se navzájem, jako nás miloval Kristus; je to také vnitřní skutečnost člověka: milost Ducha svatého, která umožňuje takovou lásku. Je to „zákon svobody" (Jak 1,25), protože vede k tomu, abychom jednali spontánně podněcováni láskou.

„Nový zákon je to především milost Ducha svatého, která je dána věřícím v Krista" (sv. Tomáš Akvinský).

425. Kde se nachází Nový zákon?

Nový zákon se nachází v celém životě a kázání Krista a v mravní katechezi apoštolů: Horské kázání je jeho hlavním vyjádřením.

Milost a ospravedlnění

422. Co je to ospravedlnění?

Ospravedlnění je nejznamenitější dílo Boží lásky. Je to milosrdný a nezištný čin Boha, který smazává naše hříchy a činí nás spravedlivými a svatými v celém našem bytí. Dochází k tomu prostřednictvím milosti Ducha svatého, kterého nám zasloužilo Kristovo utrpení a bylo nám dáno křtem. Ospravedlnění dává počátek svobodné odpovědi člověka, to je víře v Krista a spolupráci s milostí Ducha svatého.

423. Co je to milost, jež ospravedlňuje?

Milost je nezištný dar, který nám dává Bůh, aby nás učinil účastnými svého trinitárního života a schopnými jednat z lásky k němu. Nazývá se *habituální, nebo posvěcující nebo zbožšťující,* protože nás posvěcuje a zbožšťuje. Je *nadpřirozená,* protože zcela závisí na nezištné iniciativě Boha a přesahuje schopnost lidské inteligence a jejich sil. Uniká tedy naší zkušenosti.

424. Jaké další druhy milostí existují?

Kromě habituální milosti jsou: časné milosti (momentální dary); svátostné milosti (vlastní každé svátosti); zvláštní milosti neboli charismata (mající za cíl obecné dobro církve), mezi nimi stavovské milosti, jež doprovázejí církevní služby a životní odpovědnosti.

425. Jaký je vztah mezi milostí a svobodou člověka?

Milost předchází, připravuje a vzbuzuje svobodnou odpověď člověka. Odpovídá na hluboké touhy lidské svobody, vybízí ji, aby spolupracovala s ní a vede k její dokonalosti.

426. Co to je zásluha?

Zásluha je to, co dává právo na odměnu za dobrý skutek. Člověk si sám od sebe nemůže vůči Bohu nic zasloužit, neboť všechno dostal od něho. Nicméně Bůh mu dává možnost získávat zásluhy skrze lásku Krista, pramen našich zásluh před Bohem. Zásluhy dobrých skutků musí být tedy především připisovány Boží milosti a pak svobodné vůli člověka.

427. Jaká dobra si můžeme zasloužit?

Pod vlivem Ducha svatého můžeme pro sebe i pro druhé zasloužit milosti užitečné k tomu, abychom se posvětili a dosáhli věčného života, jakož i časná dobra, vhodná pro nás podle Božího plánu. Nikdo si nemůže zasloužit *první milost*, tu, jež je u začátku našeho obrácení a ospravedlnění.

428. Jsme všichni povoláni ke křesťanské svatosti?

Všichni věřící jsou povoláni ke křesťanské svatosti. Ta je plností křesťanského života a dokonalé lásky, a uskutečňuje se v důvěrném spojení s Kristem, a v něm s Nejsvětější Trojicí. Cesta křesťana ke svatosti – potom když prošel křížem – bude mít své dovršení v konečném vzkříšení spravedlivých, kdy bude Bůh všechno ve všem.

Církev, matka a učitelka

429. Jakým způsobem církev živí mravní život křesťana?

Církev je společenství, kde křesťan přijímá Boží slovo a učení „Kristova zákona" (Gal 6,2); dostává milost svátostí; spojuje se s eucharistickou obětí Krista, takže jeho mravní život je duchovním kultem; učí se svatosti podle příkladu Panny Marie a svatých.

430. Proč učitelský úřad zasahuje do mravní oblasti?

Protože je úkolem učitelského úřadu hlásat víru, které je třeba věřit a kterou je nutno prakticky uplatňovat v životě. Tento úkol se vztahuje také na specifické předpisy přirozeného zákona, protože jejich zachováváni je nutné pro spásu.

431. Jaký účel mají církevní přikázání?

Pět církevních přikázání má za cíl zaručit věřícím nebytné minimum ducha modlitby, svátostného života, mravního úsilí a růstu v lásce k Bohu a bližnímu.

432. Která jsou církevní přikázání?

Jsou to: 1) zúčastnit se mše svaté v neděli a v zasvěcené svátky a nepouštět se do prací nebo činností, které by mohly zabránit svěcení takových dnů; 2) aspoň jednou za rok vyznat své hříchy; 3) přijmout svátost eucharistie aspoň o velikonocích; 4) nejíst maso a zachovávat půst ve dny stanovené církví; 5) přispívat na hmotné potřeby samé církve, každý podle svých možností.

433. Proč je mravní život nezbytný pro hlásání evangelia?

Protože křesťané svým životem podle Ježíše Krista přitahují lidi k víře v pravého Boha, budují církev, utvářejí svět duchem evangelia a připravují příchod Božího království.

Druhý díl

DESATERO PŘIKÁZÁNÍ

Po ilustraci - obraz Beato Angelica „Horské kázání" - je uvedena konkordance tří textů desatera.

Exodus 20,2-17

Já jsem Jahve, tvůj Bůh,
který tě vyvedl
z egyptské země,
z domu otroctví.
Nebudeš mít
jiné bohy přede mnou.
Neuděláš si

žádnou sochu,
nic, co se podobá tomu,
co je nahoře na nebi
nebo dole na zemi
nebo ve vodách
pod zemí.
Těmto bohům se nebudeš klanět
a nebudeš jim sloužit,
neboť já, Jahve,
tvůj Bůh,
jsem žárlivý Bůh,
který trestám vinu otců
na dětech,
vnucích a pravnucích za ty,
kteří mě nenávidí,
ale který dávám milost tisícům
za ty, kteří mě milují
a dodržují má přikázání.
Nevyslovíš nadarmo
jméno Jahva,
svého Boha,
neboť Jahve neponechá
bez trestu toho,
kdo nadarmo vysloví
jeho jméno.
Pomni sobotního dne,
abys jej světil.
Po šest dnů
budeš pracovat
a konat veškeré své dílo;
ale sedmý den
je sobota
pro Jahva, tvého Boha.
Nebudeš konat žádné dílo
ani ty, ani tvůj syn,
ani tvá dcera,
ani tvůj služebník,
ani tvá služka,
ani tvá zvířata, ani cizinec,
který dlí v tvých branách.
Neboť v šesti dnech
udělal Jahve nebe,
zemi, moře a vše,
co je v nich,
ale sedmého dne si odpočinul,
a proto požehnal Jahve
sobotní den a posvětil jej.
Cti otce svého a matku svou,
abys byl dlouho živ na zemi,
kterou ti dává Jahve,
tvůj Bůh.
Nezabiješ.
Nezcizoložíš.
Nepokradeš.
Nevydáš lživé svědectví
proti svému bližnímu.
Nebudeš dychtit
po domu svého bližního.
Nebudeš dychtit
po ženě svého bližního,
ani po jeho služebníkovi,
ani po jeho služce,
ani po jeho býku,
ani po jeho oslu,
po ničem z toho,
co patří tvému bližnímu.

Deuteronomium 5,6-21

Já jsem Jahve, tvůj Bůh,
který tě vyvedl
z egyptské země,
z domu otroctví.
Nebudeš mít
jiné bohy přede mnou ...

Nevyslovíš nadarmo
jméno Jahva,
svého Boha ...
Zachovávej sobotní den
a posvěcuj ho ...
Cti otce svého a matku svou ...
Nezabiješ.
Nezcizoložíš.
Nepokradeš.
Nevydáš křivé svědectví
proti svému bližnímu.
Nebudeš dychtit
po ženě svého bližního,
nezatoužíš ani po jeho domě,
ani po jeho poli,
ani po jeho služebníkovi
či služce,
ani po jeho volovi
či oslovi:
po ničem, co patří
tvému bližnímu

Katechetická formule

1. Budeš věřit v jednoho Boha.
2. Nevezmeš jména
Božího nadarmo.
3. Pomni, abys den sváteční světil.
4. Cti otce svého i matku svou, abys dlouho živ byla dobře se ti vedlo na zemi.
5. Nezabiješ.
6. Nezesmilníš.
7. Nepokradeš.
8. Nepromluvíš křivého svědectví proti bližnímu svému.
9. Nepožádáš manželky svého bližního.
10. Aniž požádáš statku jeho.

434. „Mistře, co mám dělat, abych dosáhl věčného života?" (Mt 19,16)

Ježíš odpovídá mladíkovi, který mu klade tuhle otázku: „Chceš-li vejít do života, zachovávej přikázání" a pak dodává „Pojď a následuj mě" (Mt 19,16-21). Následovat Ježíše to zahrnuje zachovávání přikázání. Zákon není zrušen, ale člověk je vyzýván, aby jej znovu našel v osobě božského Mistra, který jej v sobě dokonale uskutečňuje a zjevuje jeho plný význam a dosvědčuje jeho trvalou platnost.

435. Jak Ježíš vykládá Zákon?

Ježíš jej vykládá ve světle dvojího a jediného přikázání lásky, plnost Zákona: „Miluj Pána svého Boha, celým svým srdcem, celou svou duší a celou svou myslí. To je největší a první přikázání. Druhé je jemu podobné: Miluj svého bližního jako sám sebe. Na těch dvou přikázáních spočívá celý Zákon a Proroci" (Mt 22,37-40).

436. Co to znamená „Desatero"?

Desatero znamená „deset slov" (Ex 34,28); je to posvátný text, jenž shrnuje Zákon, který Bůh dal izraelskému lidu v rámci Úmluvy prostřednictvím Mojžíše. Vytyčuje pro vyvolený národ a pro jednotlivého věřícího životní cestu, osvobozenou z otroctví hříchu.

437. Jaká je souvislost mezi desaterem a Úmluvou?

Desatero se chápe ve světle Úmluvy, v níž se zjevuje Bůh, tímže dává poznat svou vůli. Zachováváním přikázání lid vyjadřuje, že patří Bohu a vděčně odpovídá a jeho iniciativu lásky.

438. Jakou důležitost přikládá církev desateru?

Církev, věrna Písmu a Ježíšovu příkladu, přiznává desateru základní důležitost a význam. Křesťané jsou povinni je zachovávat.

439. Proč tvoří desatero organickou jednotu?

Deset přikázání tvoří organický a nerozdělitelný celek: protože každé přikázání odkazuje k dalším a k celému desateru. Proto porušovat nějaké přikázání znamená přestoupit celý Zákon.

440. Proč desatero zavazuje těžce?

Protože vyhlašuje závažné povinnosti člověka k Bohu a k bližnímu.

441. Je možné zachovávat desatero?

Ano, protože Kristus, bez něhož nemůžeme dělat nic, nás uschopňuje zachovávat je, darem svého Ducha a své milosti.

První kapitola

„Miluj Pána svého Boha, celým svým srdcem, celou svou duší celou svou myslí"

První přikázání: „Já jsem Pán tvůj Bůh, nebudeš mít jiného Boha mimo mne"

442. Co naznačuje tvrzení Boha: „Já jsem Pán, tvůj Bůh" (Ex 20,2)?

Pro věřícího to znamená, aby zachovával a uskutečňoval tři teologální ctnosti a vyhýbal se hříchům, které se jim protiví. V*íra* věří v Boha a odmítá, co je proti ní jako například dobrovolné pochybování, nevěra, blud, odpad od víry a rozkol. *Naděje* s důvěrou očekává blažené patření na Boha a jeho pomoc a vyhýbá se zoufalství i domýšlivosti. *Láska* miluje Boha nade všechno. Je tedy třeba odmítat lhostejnost, nevděčnost, vlažnost, omrzelost nebo duchovní netečnost, a nenávist Boha, která se rodí z pýchy.

443. Co vyžaduje přikázání: „Pánu, svému Bohu se budeš klanět a jen jemu sloužit" (Mt 4,10)?

To vyžaduje klanět se Bohu jako Pánu všeho, co existuje; vzdávat mu náležitý kult jednotlivě i společně; vzývat ho projevy chvály, díků a prosby; přinášet mu oběti, především onu duchovní oběť svého života, spojenou s dokonalou obětí Krista; a plnit to, co jsem mu slíbil.

444. Jakým způsobem osoba uskutečňuje své právo vzdávat kult Bohu v pravdě a svobodě?

Každý člověk má právo a morální povinnost hledat pravdu, zvláště v tom, co se týká Boha a jeho církve, a když ji jednou pozná, (má povinnost) ji přijmout a věrně ji uchovávat, tímže vzdává Bohu ryzí kult. Zároveň důstojnost lidské osoby vyžaduje, aby v náboženské věci nikdo nebyl nucen jednat proti svému svědomí, ani aby mu ve spravedlivých mezích veřejného pořádku nebylo bráněno, jednat podle něho soukromě nebo veřejně, individuálním nebo hromadným způsobem.

445. Co zakazuje Bůh, když nařizuje: „Nebudeš mít jiného boha mimo mne!" (Ex 20,2)?

Toto přikázání zakazuje:
mnohobožství a *modloslužbu*, jež zbožšťují tvora, moc, peníze, dokonce i ďábla;
pověru, jež je úchylkou kultu, který se má vzdávat pravému Bohu, a která se vyjadřuje také různými formami zbožštění, magie, čarodějnictví a spiritismu;
volnomyšlenkářství, které se vyjadřuje pokoušením Boha slovy nebo skutky; zneuctěním které znesvěcuje osoby nebo posvátné věci, především eucharistii; simonií, která kupuje nebo prodává duchovní skutečnosti;
ateizmus, který odmítá existenci Boha, tímže se často opírá o falešné pojetí lidské nezávislosti;
agnosticismus, pro který se nemůže nic vědět o Bohu a který zahrnuje lhostejnost a praktický ateizmus.

446. Zakazuje Boží přikázání: „Nezobrazíš si Boha zpodobením ničeho..." (Ex 20,4) uctívání obrazů?

Ve Starém zákonu toto přikázání zakazuje zobrazovat absolutně transcendentního Boha. Avšak od Vtělení Božího Syna, je křesťanské uctívání obrazů ospravedlněno (srov. 2. Nicejský koncil v roce 787), protože se zakládá na tajemství Božího Syna, který se stal člověkem a v němž se transcendentní Bůh stal viditelným. Nejedná se o adoraci obrazu, ale vzdává se úcta tomu, koho představuje: Kristus, P. Maria, andělé a svatí.

Druhé přikázání: Nevezmeš jméno Boží nadarmo

447. Jak se má v úctě svatost Božího jména?

Svaté jméno Boha se ctí tím, že se vzývá, že se velebí, chválí a oslavuje. Je tedy třeba se vyhnout nevhodnému užívání Jména Boha, jako je *rouhání*, které je svou povahou těžkým hříchem, *klení* a *neplnění slibů* vykonaných ve jménu Boha.

448. Proč je zakázána křivá přísaha?

Protože se člověk dovolává Boha, který je pravda sama, za svědka lži.

„Nepřísahat ani při Stvořiteli, ani při tvoru, leč když je to s pravdou, nutností a úctou" (sv. Ignác z Loyoly, DC, 38).

449. Co je to křivá přísaha?

Křivá přísaha je: udělat příslib pod přísahou s úmyslem nedodržet jej, nebo porušit příslib udělaný pod přísahou. Je to těžký hřích proti Bohu, který je vždy věrný svým příslibům.

Třetí přikázání: Pomni, abys den sváteční světil

450. Proč „posvětil den odpočinku a oddělil jej jako svatý" (Ex 20,11)?

Protože v sobotu se připomíná *odpočinek Boha* v sedmý den stvoření, ale také osvobození Izraele z egyptského otroctví a Úmluvy, kterou Hospodin uzavřel se svým lidem.

451. Jak se chová Ježíš vůči sobotě?

Ježíš uznává posvátnost soboty a božskou autoritou podává její autentické vysvětlení: „Sobota je pro člověka a ne člověk pro sobotu" (Mk 2,27).

452. Z jakého důvodu křesťané nahradili sobotu nedělí?

Protože neděle je dnem vzkříšení Krista. Jako „první den týdne" (Mk 16,2), připomíná první stvoření; jako „osmý den", který následuje po sobotě, znamená nové stvoření zahájené Kristovým zmrtvýchvstáním. Stala se tak pro křesťany prvním ze všech dní a ze všech svátků: *dnem Páně*, v kterém On svou Paschou dovršuje duchovní pravdu hebrejské soboty a ohlašuje věčný odpočinek člověka v Bohu.

453. Jak se světí neděle?

Křesťané světí neděli a jiné zasvěcené svátky především účastí na eucharistické oběti Pána a zdržují se také těch činností, které brání vzdávat úctu Bohu a kalí radost vlastní dnu Páně nebo nezbytné uvolnění mysli a těla. Jsou dovolené činnosti spojené s rodinnými potřebami nebo služby velké užitečnosti pro společenství, jen když nevytvářejí návyky, které by ohrožovaly svěcení neděle, rodinný život a zdraví.

454. Proč je důležité, aby se neděle občansky uznávala jako sváteční den?

Aby byla všem dána možnost: dostatečně užívat odpočinku a volného času, který jim umožní pěstovat náboženský, rodinný, kulturní a společenský život; mít k dispozici dobu vhodnou k meditaci, uvažování, mlčení a studiu; věnovat se dobrým skutkům zvláště ve prospěch nemocných a starých osob.

Druhá kapitola

„Miluj bližního svého jako sebe samého"

Čtvrté přikázání: Cti svého otce a svou matku

455. Co přikazuje čtvrté přikázání?

Přikazuje ctít naše rodiče a vážit si těch, které Bůh k našemu dobru vybavil svou autoritou.

456. Jaká je povaha rodiny v Božím plánu?

Muž a žena spojení v manželství vytvářejí spolu s dětmi rodinu. Bůh ustanovil rodinu a vybavil ji jejím základním zřízením. Manželství a rodina jsou zaměřeny na dobro manželů a na plození a výchovu dětí. Mezi členy téže rodiny se navazují primární vztahy a odpovědnosti. V Kristu se rodina stává *domácí církví,* protože je společenstvím víry, naděje a lásky.

457. Jaké místo zaujímá rodina ve společnosti?

Rodina je prvotní buňkou lidské společností a předchází jakékoliv uznání ze strany veřejné autority. Rodinné zásady a hodnoty tvoří základ společenského života. Rodinný život je uvedení do života společnosti.

458. Jaké povinnosti má společnost vůči rodině?

Společnost má povinnost podporovat a upevňovat manželství a rodinu a také respektovat zásadu subsidiarity. Veřejná moc musí respektovat, chránit a podporovat pravou povahu manželství a rodiny, veřejnou mravnost, práva rodičů a domácí blahobyt.

459. Jaké povinnosti mají děti k rodičům?

Děti mají mít ke svým rodičům úctu (synovskou lásku), vděčnost, opravdovou ochotu a poslušnost a tak přispívat také svými dobrými vztahy k bratřím a sestrám k růstu harmonie a svatosti celého rodinného života. Kdyby se rodiče ocitli v nouzi, kdyby onemocněli nebo zestárli, musí jim dospělé děti poskytovat hmotnou i morální pomoc.

460. Jaké povinnosti mají rodiče vůči dětem?

Rodiče, podílející se na božském otcovství, jsou první odpovědní za výchovu svých dětí a také jsou pro ně první hlasatelé víry. Mají povinnost milovat a respektovat děti jako osoby i jako Boží děti a postarat se, nakolik je možné, o jejich hmotné a duchovní potřeby, tímže jim pomáhají při volbě školy, povolání a životního stavu. Zvláště mají povinnost vychovat je ke křesťanské víře.

461. Jak rodiče vychovávají své děti ke křesťanské víře?

Hlavně příkladem, rodinnou modlitbou, katechezí a účastí na církevním životě.

462. Jsou rodinné svazky absolutním dobrem?

Rodinné svazky, i když jsou důležité, nejsou absolutní, protože prvním povoláním křesťana je následovat Krista a milovat ho: „Kdo miluje otce nebo matku více nežli mne, není mne hoden" (Mt 10,37). Rodiče mají s radostí podporovat své děti, aby následovali Ježíše v každém životním stavu, i v zasvěceném životě nebo v kněžské službě.

463. Jak má být vykonávána autorita v různých oblastech občanské společnosti?

Má být vykonávána jako služba, tímže respektuje základní lidská práva, správnou stupnici hodnot, zákony, distribuční spravedlnost a princip subsidiarity. Každý při výkonu autority má hledat zájmy společnosti a ne svoje zájmy a má se inspirovat při svých rozhodnutích pravdami o Bohu, člověku a o světě.

464. Jaké povinnosti mají občané vůči občanským představitelům?

Ti, kdo jsou podřízeni autoritám, mají považovat své představené za zástupce Boha, tímže jim nabídnou poctivou spolupráci,aby veřejný a společenský život dobře fungoval. To zahrnuje lásku a službu vlasti, právo a povinnost volit, odvádění daní podle vlastních možností, obranu země a právo na konstruktivní kritiku.

465. Kdy nesmí občan poslechnout občanské představitele?

Občan nesmí ve svědomí poslechnout, když zákony občanských představitelů odporují požadavkům mravního řádu: „Je třeba více poslouchat Boha než lidi" (Sk 5,29).

Páté přikázání: Nezabiješ

466. Proč se má respektovat lidský život?

Protože je *posvátný,* neboť od počátku zahrnuje stvořitelskou činnost Boha, je a vždycky zůstává ve zvláštním vztahuje Stvořiteli, svému jedinému cíli. Nikomu tedy není dovoleno přímo ničit nevinnou lidskou bytost, protože to závažně odporuje důstojnosti osoby a svatosti Stvořitele. „Nepřipustíš, aby byl zabit nevinný a spravedlivý" (Ex 23,7).

467. Proč není oprávněná obrana osob a společnosti proti této absolutní normě?

Protože oprávněnou obranou e uskutečňuje volba bránit se a zhodnocuje se právo na vlastní život i druhého a ne volba zabíjet. Oprávněná obrana může být také závažnou povinností pro toho, kdo má odpovědnost za život druhého. Vždyť kdo se brání, uskutečňuje právo na život, vlastní i druhého. Nicméně obrana nesmí užít většího násilí, než je nutné.

468. K čemu slouží trest?

Trest, uložený právoplatnou veřejnou autoritou, má za cíl napravit nepořádek, který napáchala vina, hájit veřejný pořádek a bezpečnost osob, přispět k napravení viníka.

469. Jaký trest je možno uložit?

Trest musí být přiměřený závažnosti zločinu. Dnes, kdy stát má možnosti potlačovat zločin tak, že viníka učiní neškodným, případy absolutní nutnosti trestu smrti „jsou již velmi vzácné, ne-li prakticky neexistující" *(Evangelium vitae).* Jsou-li nekrvavé prostředky dostačující, úřední moc se omezí na tyto prostředky, protože ty lépe odpovídají konkrétním podmínkám obecného dobra, více odpovídají důstojnosti osoby a viníkovi definitivně neodnímají možnost morálně se obrodit.

470. Co zakazuje páté přikázání?

Páté přikázání zakazuje jako těžce se protivící mravnímu zákonu:
přímou a úmyslnou vraždu člověka, ale i spolupráci na ní;
přímé ukončení těhotenství, chtěné jako cíl nebo prostředek, ale také spolupráci na něm, pod trestem exkomunikace: lidská bytost musí být absolutním způsobem hájena ve své integritě již od svého početí;

přímou eutanázii, kterou se aktivně ukončuje život tělesně postižených osob nebo nemocných nebo umírajících; *sebevražda* i záměrná spolupráce na ní, neboť to těžce uráží spravedlivou lásku k Bohu, k sobě a k bližnímu: co se týká odpovědnosti, sebevrah ji může zvětšit, dá-li pohoršení, ale mohou ji zmenšit zvláštní psychické potíže nebo těžký strach.

471. Jaké lékařské procedury jsou dovoleny, když je smrt považována za bezprostřední?

Léčebné kúry, které má mít nemocná osoba, se nesmí oprávněně přerušit. Je oprávněné použití utišujících prostředků, nezaměřených na smrt, a zřeknutí se „terapeutické úpornosti", to je použití nepřiměřených lékařských procedur a bez rozumné naděje na kladný výsledek.

472. Proč musí společnost chránit každé embryo?

Nezcizitelné právo na život každého lidského jednotlivce, již od jeho početí, je základním prvkem občanské společnosti a jejího zákonodárství. Nedá-li stát svou moc do služby práv všech a zvláště nejslabších, mezi nimi ještě nenarozených, jsou tím ohroženy samy základy právního státu.

473. Jak se lze vyhnout pohoršení?

Pohoršení, které spočívá v tom, že se druzí přivedou ke konání zla, se lze vyhnout tím, že se respektuje duše i tělo osoby. Uvádí-li se jiní k tomu, aby těžce hřešili, páchá se těžká vina.

474. Jakou povinnost máme vůči tělu?

Musím rozumně pečovat o *tělesné zdraví*, své i druhého, přesto se ale vyhýbáme *kultu těla* a jakémukoliv druhu přehánění. Kromě toho je třeba se vyhýbat užívaní drog, jež způsobují velmi těžké následky na zdraví a na lidském životě a také zneužívání jídla alkoholických nápojů, tabáku a léků.

475. Kdy jsou morálně dovolené vědecké, lékařské nebo psychologické experimenty na osobách nebo skupinách lidí?

Jsou morálně oprávněné, jsou-li ke službě integrálnímu dobru osoby a společnosti, bez nadměrných rizik pro život, tělesnou a psychickou integritu subjektů, dostatečně informovaných a souhlasících.

476. Jsou dovolené transplantace a darování orgánů před i po smrti?

Transplantace orgánů je morálně přijatelná se souhlasem dárce a bez nadměrných rizik pro něho. Pro ušlechtilý akt darování orgánů po smrti, musí být náležitě zjištěna skutečná smrt dárce.

477. Jaké praktiky jsou proti respektování tělesné integrity lidské osoby?

Jsou to: únosy osob, terorismus, mučení, násilí, přímá sterilizace. Amputace, zkomolení nějaké osoby je morálně dovolené pouze pro nezbytné terapeutické účely téže osoby.

478. Jak je třeba pečovat o umírající?

Umírající mají právo důstojně prožívat své poslední okamžiky pozemského života, především podporováni modlitbou a svátostmi, jež připravují na setkání s živým Bohem.

479. A jak se má zacházet s těly zesnulých?

S těly zesnulých se má zacházet s úctou a láskou. Jejich kremace je dovolena, je-li prováděna bez zpochybňování víry ve vzkříšení těl.

480. Co požaduje Pán od každé osoby ohledně míru?

Pán, který hlásá „blahoslavení tvůrcové pokoje" (Mt 5,9), žádá pokoj srdce a pranýřuje nemravnost hněvu, který je touhou po pomstě za způsobené zlo, i nenávist, která vede k tomu, že se dychtí po tom, aby bližního postihlo nějaké zlo. Tato zla, jsou-li vědomá a souhlasí-li se s nimi v závažných věcech, se mohou stát těžkými hříchy proti lásce.

481. Co to je mír ve světě?

Mír ve svět, který se požaduje pro respektování a rozvoj lidského života, není prostě doba bez války nebo rovnováha protichůdných sil, nýbrž je to „klid řádu" (sv. Augustin) „plod spravedlnosti" (Iz 32,17) a účinek lásky. Pozemský mír je obrazem a plodem Kristova pokoje.

482. Co vyžaduje mír ve světě?

Vyžaduje spravedlivé rozdělení a ochranu dober osob, svobodnou komunikaci mezi lidskými bytostmi, respektování důstojnosti osob a národů, trvalou praxi spravedlnosti a bratrství.

483. Kdy je morálně dovoleno užít vojenskou moc?

Užití vojenské moci je morálně ospravedlnitelné, jsou-li zároveň přítomny následující podmínky: jistota trvalé a těžké způsobené škody; neúčinnost jakékoliv jiné pokojné alternativy; oprávněné možnosti úspěchu; vyloučení horších následků, vezme-li se v úvahu současná síla ničivých prostředků.

484. Kdo má v případě hrozby války přísně vyhodnotit takové podmínky?

To je věcí moudrého posouzení vládních představitelů, kteří mají také právo uložit občanům povinnost národní obrany, při zachování osobního práva na odmítnutí z důvodů svědomí, které je třeba uskutečnit jinou formou služby lidskému společenství.

485. Co požaduje mravní zákon za války?

Mravní zákon platí stále, i za války. Vyžaduje, aby se jednalo lidsky s nebojujícími, s raněnými vojáky a vězni. Akce záměrně odporující právu národů a dispozicím, které je ukládá, jsou zločiny, které nemůže omluvit slepá poslušnost. Musí se odsoudit masové ničení, vyhlazování národa nebo etnické menšiny, což jsou velmi těžké hříchy: je to mravní povinnost odporovat rozkazům toho, kdo je nařídil.

486. Co je třeba udělat, aby se předešlo válce?

Musí se udělat všechno, co je rozumně možné, aby se jakkoliv předešlo válce, když jsou známa zla a nespravedlnosti, jež vyvolává. Zvláště je třeba předejít hromadění a obchodu se zbraněmi, které není náležitě pod kontrolou veřejných mocí; hospodářským nebo společenským nespravedlnostem, etnickým a náboženským diskriminacím; závisti, nedůvěře, pýše a duchu msty. Kolik se udělá pro to, aby se vyloučily tyto a jiné nepořádky, tolik se napomáhá budování míru a předcházení válce.

Šesté přikázání: Nesesmilníš

487. Jaký úkol má lidská osoba vůči vlastní pohlavní totožnosti?

Bůh stvořil člověka jako muže a ženu, mající stejnou osobní důstojnost a vepsal do nich povolání lásky a společenství. Je věcí každého přijmout vlastní pohlavní totožnost, tímže uzná její důležitost, specifičnost a doplňkovost.

488. Co to je čistota?

Čistota je kladná integrace pohlavnosti do osoby. Pohlavnost se stává opravdu lidská když je spravedlivě integrována ve vztahu mezi osobami. Čistota je mravní ctnost, Boží dar, milost a plod Ducha.

489. Co zahrnuje ctnost čistoty?

Ta zahrnuje získání sebeovládání, jako výraz lidské svobody zaměřené a darování sebe sama. K tomu je nutná celistvá a trvalá výchova, která se postupně provádí v údobích růstu.

490. Jaké prostředky napomáhají žít čistotu?

Je k dispozici mnoho prostředků: Boží milost, pomoc svátostí, modlitba, sebepoznání, provádění askeze přizpůsobené různým situacím, cvičení v mravních ctnostech a zvláště ctnosti umírněnosti, která se zaměřuje na to, aby rozum vedl vášně.

491. Jakým způsobem jsou všichni povoláni žít čistotu?

Všichni podle vzoru Kristovy čistoty jsou povoláni vést čistý život podle svého životního stavu: jedni, žijíce v zasvěceném panenství nebo celibátu, vynikajícím způsobu snadněji se oddat Bohu s nerozděleným srdcem; jiní, jsou-li ženatí nebo vdané, uskutečňují manželskou čistotu, nejsou-li ženatí nebo vdané, tímže žijí čistotu ve zdrženlivosti.

492. Které jsou hlavní hříchy proti čistotě?

Jsou to hříchy těžce odporující čistotě: každý podle povahy svého objektu: cizoložství, masturbace, smilstvo, pornografie, prostituce, znásilnění, homosexuální akty. Tyto hříchy jsou výrazem neřesti chlípnosti. Jsou-li spáchány na nezletilých, jsou ještě těžším útokem proti jejich tělesné a mravní integritě.

493. Proč šesté přikázání, ačkoliv říká „nezcizoložíš", zakazuje všechny hříchy proti čistotě?

Ačkoliv v biblickém textu Desatera stojí „nezcizoložíš" (Ex 20,14), tradice církve se řídí celkově mravním učením Starého a Nového zákona a šesté přikázání pro ni zahrnuje všechny hříchy proti čistotě.

494. Jaké úkoly mají občanské autority vůči čistotě?

Ty musí, protože mají povinnost podporovat respektování důstojnosti osoby , přispívat k vytváření prostředí příznivého čistotě také tím, že náležitými zákony zabrání šíření shora uvedených velkých urážek čistoty, především aby chránili nezletilé a slabší.

495. Jaká jsou dobra manželské lásky, k níž je zaměřena sexualita?

Dobra manželská lásky, jež je pro pokřtěné posvěcena svátostí manželství: jednotu, věrnost, nerozlučnost a otevřenost k plodnosti.

496. Jaký význam má manželský úkon?

Manželský úkon má dvojí význam: spojující (vzájemné darování se manželů) a plodivý (otevřenost k předávání života). Nikdo nesmí přerušit nerozdělitelné spojení, které Bůh chtěl mezi oběma významy manželského úkonu tím, že by vyloučil jeden nebo druhý.

497. Kdy je morální regulování porodnosti?

Regulování porodnosti, které je jedním z aspektů odpovědného otcovství a mateřství, je objektivně shodná s mravností, když ji provádějí manželé bez vnějšího donucování, ne ze sobectví, nýbrž z vážných důvodů a metodami odpovídajícími objektivním měřítkům mravnosti a to periodickou zdrženlivostí a využitím neplodných údobí.

498. Jaké jsou nemorální prostředky pro regulování porodnosti?

Je vnitřně špatná každá akce – jako např. sterilizace nebo antikoncepce – která před manželským úkonem nebo při jeho provádění nebo při rozvoji jeho přirozených následků zamýšlí jako cíl nebo prostředek zabránit oplodnění.

499. Proč je nemravná inseminace i umělé oplodnění?

Jsou nemravné, protože oddělují plození od aktu, kterým se manželé sobě vzájemně dávají a tak nastolují vládu techniky nad počátkem a určením lidské osoby. Nadto inseminace a hetetologické oplození sahající k technikám, které zahrnují osobu mimo manželskou dvojici porušují právo dítěte narodit se z otce a matky, které zná, spojené mezi sebou v manželství a mající výlučné právo stát se rodiči pouze jeden skrze druhého.

500. Jak je třeba se dívat na dítě?

Dítě je *Božím darem*, největším darem manželství. Neexistuje právo mít děti („dítě za každou cenu"). Existuje však právo dítěte aby bylo plodem manželského úkonu jeho rodičů a také právo, aby bylo respektováno jako osoba od chvíle početí.

501. Co mohou dělat manželé, když nemají děti?

Když jim nebyl udělen dar dítěte, mohou manželé, když už vyčerpali oprávněné zásahy lékařství, projevit svou velkodušnost prostřednictvím svěření do péče nebo adoptováním, anebo vykonávat významné služby ve prospěch bližního. Uskutečňují tak cennou duchovní plodnost.

502. Co uráží důstojnost manželství?

Je to: cizoložství, rozvod, mnohoženství, incest (krvesmilstvo), volná „láska" (soužití, konkubinát) pohlavní styk před manželstvím nebo mimo ně.

Sedmé přikázání: Nepokradeš

503. Co vyhlašuje sedmé přikázání?

Vyhlašuje určení, všeobecné rozdělení, soukromé vlastnění osob a respektování jejich majetku a celistvosti stvoření. Církev také nachází v tomto přikázání základy svého sociálního učení, jež zahrnuje správné jednání v hospodářské činnosti a ve společenském a politickém životě, právo na lidskou práci i povinnost, spravedlnost a solidaritu mezi národy, lásku k chudým.

504. Za jakých podmínek existuje právo na soukromé vlastnictví?

Právo na soukromé vlastnictví za předpokladu, že byl získán nebo přijat spravedlivým způsobem a když zůstává první všeobecné určení jmění k uspokojení základních potřeb všech lidí.

505. Jaký je cíl soukromého vlastnictví?

Cílem soukromého vlastnictví je zaručit svobodu a důstojnost osob, tímže jim pomáhá ukojit základní osobní potřeby těch, za které někdo má odpovědnost, a také jiných, kteří žijí v nouzi.

506. Co předpisuje sedmé přikázání?

Sedmé přikázání předpisuje respektovat jmění druhých prostřednictvím uplatňování spravedlnosti a lásky, umírněnosti a solidarity. Zvláště vyžaduje: *respektovat učiněné sliby a uzavřené smlouvy*; *napravit spáchanou křivdu* a navrátit neprávem nabytý majetek; respektovat *integritu stvoření* rozumným a umírněným užíváním nerostných, rostlinných a živočišných zdrojů, které jsou ve světě, se zvláštní pozorností vůči druhům, které jsou ohroženy vyhlazením.

507. Jak se má člověk chovat ke zvířatům?

Člověk se má chovat laskavě ke zvířatům jako k Božím tvorům, tímže se vyhne jak přehnané lásce k nim tak bezohledného využívání, především k vědeckým experimentům, konaným za rozumnými hranicemi a s neužitečným utrpením pro samá zvířata.

508. Co zakazuje sedmé přikázání?

Sedmé přikázání zakazuje především krádež, které je přisvojením si jmění druhého proti rozumné vůli vlastníka. Dochází k tomu také placení nespravedlivé mzdy; spekulováním s hodnotou jmění kvůli zisku na úkor druhých; falšováním šeků nebo faktur. Zakazuje kromě toho páchat daňové nebo obchodní podvody, vědomě poškozovat soukromé nebo veřejné vlastnictví. Zakazuje lichvářství, korupci, soukromé zneužívání společenského jmění, zaviněně špatně provedené práce a mrhání.

509. Jaký je obsah sociálního učení církve?

Sociální učení církve, jako organický rozvoj pravd evangelia o důstojnosti lidské osoby a o jeho sociální dimenzi, obsahuje zásady pro uvažování, formuluje měřítka pro úsudek, poskytuje normy a směrnice pro akci.

510. Kdy církev zasahuje v sociální věci?

Církev zasahuje tím, že dává mravní úsudek v ekonomických nebo sociálních otázkách, když to vyžadují základní práva osoby společné dobro nebo spása duší.

511. Jaký má probíhat společenský a hospodářský život?

Má probíhat podle vlastních metod v rámci mravního řádu ke službě člověku v jeho celistvosti a celého lidského společenství při respektování sociální spravedlnosti. Má mít člověka za autora, střed a cíl.

512. Co se staví proti sociálnímu učení církve?

Proti sociálnímu učení církve se staví hospodářské a společenské systémy, které obětují základní práva osob nebo které dělají ze zisku výlučné pravidlo či svůj poslední cíl. Kvůli tomu církev odmítá ideologie, v moderní době spojené s „komunismem" nebo s ateistickými a totalitními formami „socialismu". Kromě toho ve skutečnosti odmítá „kapitalismus", individualismus a absolutní primát trhu nad lidskou prací.

513. Jaký význam má práce pro člověka?

Práce je pro člověka je povinnost i právo, skrze kterou spolupracuje s Bohem stvořitelem. Vždyť pracuje-li člověk s nasazením a kompetencí uskutečňuje schopnosti vepsané do své přirozenosti, oslavuje dary Stvořitele a přijaté talenty, živí sebe i příslušníky své rodiny, slouží lidskému společenství. Kromě toho práce může být s Boží pomocí prostředkem posvěcení a spolupráce s Kristem na spáse ostatních.

514. Na jaký druh práce má právo každá osoba?

Přístup k jisté a čestné práci musí být otevřen všem bez nespravedlivé diskriminace při respektování práva každého na svobodnou hospodářskou iniciativu, a na slušný plat.

515. Jakou odpovědnost má stát ohledně práce?

Úkolem státu je podporovat zaměstnanost, zaručovat svobody jednotlivců a vlastnictví, kromě pevné měny a účinných veřejných služeb; bdít nad uplatňováním lidských práv v hospodářském sektoru. Podle poměrů má společnost pomáhat občanům najít práci.

516. Jaké povinnosti mají odpovědní vedoucí podniků?

Odpovědní vedoucí podniků mají hospodářskou a ekologickou odpovědnost za své operace. Musí brát v úvahu dobro osob a ne pouze zvyšování zisků, i když ty jsou nutné pro zajištění investic, budoucnosti podniků, zaměstnanost a dobrý chod ekonomického života.

517. Jaké povinnosti mají dělníci?

Musí svědomitě, kompetentně a oddaně konat svou práci, a snažit se řešit případné spory dialogem. Sáhnout k nenásilné stávce je mravně oprávněné, když se jeví jako nezbytný nástroj, vzhledem k přiměřenému prospěchu a berouce v úvahu společné dobro.

518. Jak se uskutečňuje spravedlnost a solidarita mezi národy?

Na mezinárodní úrovni musí všechny národy a instituce pracovat v solidaritě a subsidiaritě, s cílem odstranit nebo aspoň zmenšit bídu, nerovnost zdrojů a hospodářských prostředků, ekonomických a sociálních křivd, vykořisťování osob, hromadění dluhů chudých zemí, zvrácených mechanismů, které brání v rozvoji méně rozvinutým zemím.

519. Jakým způsobem se křesťané podílejí na politickém a společenském životě?

Laičtí věřící přímo zasahují do politického a sociálního života, tímže oživují křesťanským duchem časné skutečnosti a jako ryzí svědkové evangelia a tvůrcové pokoje a spravedlnosti, spolupracují se všemi.

520. K čemu inspiruje láska k chudým?

Láska k chudým se inspiruje evangeliem blahoslavenství, Ježíšovým příkladem a jeho stálou pozorností k chudým. Ježíš řekl: „Cokoliv jste udělali pro jednoho z těchto mých nejposlednějších bratří, pro mne jste udělali" (Mt 25,40). Láska k chudým se uskutečňuje prostřednictvím nasazení proti hmotné chudobě a také proti četným formám kulturní, mravní a náboženské chudoby. Skutky milosrdenství, duchovní i tělesné, četné dobročinné instituce vzniklé během staletí, jsou konkrétním svědectvím přednostní lásky k chudým, která charakterizuje Ježíšovy učedníky.

Osmé přikázání: Nepromluvíš křivého svědectví

521. Jakou povinnost má člověk k pravdě?

Každá osoba je povolána k upřímnosti a opravdovosti v jednání a v řeči. Každý má povinnost hledat pravdu a přijmout ji, tímže uspořádá celý svůj život podle požadavků pravdy. V Ježíši Kristu se Boží pravda zjevila úplně: on *je Pravda*. Kdo ho následuje, žije v Duchu pravdy, varuje se licoměrnosti, předstírání a pokrytectví.

522. Jak se vydává svědectví pravdě?

Křesťan musí vydávat svědectví evangelijní pravdě, ve všech oblastech své veřejné i soukromé činnosti, také, je-li nutné, obětí svého života. Mučednictví je svrchované svědectví vydané pravdě víry.

523. Co zakazuje osmé přikázání?

Osmé přikázání zakazuje:
falešné svědectví, křivou přísahu, lež, jejíž závažnost se měří pravdou, kterou pokřivuje, podle okolností, podle úmyslů lháře, podle škod způsobených obětem;
neuvážený úsudek, pomluva, nactiutrhání, jež zmenšují nebo ničí dobrou pověst a čest, na kterou má právo každá osoba;
lichotky, pochlebování, zdvořilůstky, především zaměřené na těžké hříchy nebo na dosažení nedovolených výhod.
Spáchané provinění proti pravdě vyžaduje napravení, jestliže druhým způsobilo škodu.

524. Co žádá osmé přikázání?

Osmé přikázání vyžaduje respektování pravdy doprovázené rozlišováním lásky: *v komunikaci a informaci*: ty musí hodnotit osobní a společné dobro, obranu soukromého života, nebezpečí pohoršení; respektováním *profesionálních tajemství*, které je třeba vždy dodržet kromě toho, jsou-li závažné a přiměřené důvody. Tak se stejně požaduje respektování *důvěrných sdělení* pod pečetí tajemství.

525. Jak se mají užívat prostředky sociální komunikace?

Mediální informace má být ve službě společného dobra a ve svém obsahu musí být pravdivá, a integrální při zachování spravedlnosti a lásky. Musí se kromě toho vyjadřovat čestným a vhodným způsobem, tímže úzkostlivě respektuje mravní zákony, legitimní práva a důstojnost člověka.

526. Je vztah mezi pravdou a krásou a posvátným uměním?

Pravda je sama sebou krásná. Zahrnuje v sobě jas duchovní krásy. Existuje mnoho výrazových způsobů pravdy, zvláště v uměleckých dílech. Jsou plodem talentu, daného Bohem a lidského úsilí. *Posvátné umění,* aby bylo pravdivé a krásné, musí vyvolávat a oslavovat tajemství Boha, který se zjevil v Kristu a vést k adoraci a lásce Boha Stvořitele a Spasitele, svrchované Krásy, Pravdy a Lásky.

Deváté přikázání: Nepožádáš manželku svého bližního

527. Co požaduje deváté přikázání?

Deváté přikázaní požaduje přemáhat tělesnou žádostivost v myšlenkách i touhách Boj proti takové žádostivosti prochází očišťováním srdce a praktikováním ctnosti umírněnosti.

528. Co zakazuje deváté přikázání?

Deváté přikázání zakazuje zabývat se myšlenkami a touhami, jež se týkají skutků zakázaných šestým přikázáním.

529. Jak se dosáhne čistota srdce?

Pokřtěný s Boží milostí a tímže bojuje pro nezřízeným náklonnostem, dosáhne čistoty srdce prostřednictvím ctnosti a daru čistoty, čistým úmyslem, průzračností vnějšího i vnitřního pohledu, ukázněností citů a představivosti a modlitbou.

530. Jaké jsou požadavky čistoty?

Čistota vyžaduje stud, který chrání intimitu osob a vyjadřuje jemnost čistoty, usměrňuje pohledy a gesta v souladu s důstojností osob a s jejich sdílením. Osvobozuje od rozšířeného erotismu a udržuje člověka daleko ode všeho, co

rozdmychává morbidní zvědavost. Vyžaduje také *očištění společenského prostředí*, skrze stálý boj proti nevázaným mravům, založeným na mylném pojmu lidské svobody.

Desáté přikázání: Nepožádáš jeho majetek

531. Co vyžaduje a co zakazuje desáté přikázání?

Toto přikázání, jež doplňuje předešlé, vyžaduje vnitřní postoj respektování majetku druhého a zakazuje *lakomství a bezuzdnou žádostivost* majetku druhého a *závist*, která spočívá ve smutku, který zakouší člověk před majetkem druhého a nezřízené touze zmocnit se jej.

532. Co žádá Ježíš, když vyžaduje chudobu srdce?

Od svých učedníků Ježíš požaduje, aby mu dávali přednost přede všemi a před vším. Nelpění na bohatství – podle ducha evangelijní chudoby – a odevzdanost do Boží prozřetelnosti, která nás zbavuje obav ze zítřka, připravuji blahoslavenství „chudých v duchu, neboť jejich je nebeské království" (Mt 5,3).

533. Jaká je největší touha člověka?

Největší touha člověka je vidět Boha. Tak volá celé jeho bytí: „Chci vidět Boha!" Člověk uskuteční své opravdové a plné štěstí v patření a blaženosti toho, který ho stvořil z lásky a přitahuje ho k sobě do nekonečné Lásky.

„Kdo vidí Boha, dosáhl všechna dobra, která lze pojmout" (sv. Řehoř z Nyssy).

ČTVRTÁ ČÁST

KŘESŤANSKÁ MODLITBA

První díl

Modlitba v křesťanském životě

534. Co to je modlitba?

Modlitba duše je povznesení duše k Bohu nebo prosba k Bohu o dobra shodná s jeho vůlí. Je vždy darem Boha, který přichází, aby se setkal s člověkem. Křesťanská modlitba je osobním a živým vztahem Božích dětí k jejich nekonečně dobrému Otci, k jeho Synu Ježíši Kristu a k Duchu svatému, který přebývá v jejich srdcích.

První kapitola

Zjevení modlitby

535. Proč existuje všeobecné povolání k modlitbě?

Protože Bůh volá stvořením každé bytí z ničeho a také po pádu je člověk i nadále schopen poznávat svého Stvořitele, tímže uchovává touhu po tom, který ho povolal k existenci. Všechna náboženství a zvláště celé dějiny spásy dosvědčují, že člověk tuto touhu člověka po Bohu, ale Bůh jako první neustále přitahuje každou osobu k tajemnému setkání v modlitbě.

Zjevení modlitby ve Starém zákonu

536. V čem je Abrahám vzorem modlitby?

Abrahám je vzorem modlitby, protože chodí v přítomnosti Boha, naslouchá mu a poslouchá ho. Jeho modlitba je boj víry, protože nadále věří v Boží věrnost i ve chvílích zkoušky. Nadto, protože pohostinně přijal Pána, který mu svěřuje svůj plán, Abrahám se odvažuje prosit za hříšníky s odvážnou důvěrou.

537. Jak se modlil Mojžíš?

Mojžíšova modlitba je typická kontemplativní modlitba: Bůh volá Mojžíše z hořícího keře, často a dlouze s ním hovoří „tváří v tvář, jako když někdo mluví se svým přítelem" (Ex 33,11). Z tohoto důvěrného vztahu k Bohu Mojžíš čerpá sílu houževnatě se přimlouvat za lid: jeho modlitba je předobrazem přímluvy jediného prostředníka Ježíše Krista.

538. Jaké vztahy k modlitbě má ve Starém zákonu Chrám a král?

Ve stínu Božího příbytku – Archa úmluvy, pak Chrám – se rozvíjí modlitba Božího lidu pod vedením jeho pastýřů. Mezi nimi je David králem „podle srdce Boha" pastýř, který se modlí za svůj lid. Jeho modlitba je vzorem pro modlitbu lidu, protože je přilnutím k božskému příslibu a důvěře, naplněného láskou k Tomu, který je jediný Král a Pán.

539. Jakou úlohu má modlitba v poslání proroků?

Proroci čerpají z modlitby světlo a sílu, aby vybízeli lid k víře a obrácení srdce. Vstupují do velmi důvěrného vztahu k Bohu a přimlouvají se za bratry, jimž hlásají, co viděli a slyšeli od Hospodina. Eliáš je otcem proroků to je těch, kteří hledají Boží tvář. Na hoře Karmel dosáhne návratu lidu k víře díky zásahu Boha, kterého prosí takto: „Odpověz mi, Hospodine, odpověz mi!" (1 Král 18,37).

540. Jakou důležitost mají žalmy v modlitbě?

Žalmy jsou vrcholem modlitby Starého zákona: Boží slovo se stává modlitbou člověka. Tato modlitba, neoddělitelně osobní i společná, inspirovaná Duchem svatým, opěvuje Boží divy ve stvoření a v dějinách spásy. Kristus se modlil žalmy a plně je uskutečnil. Proto zůstávají podstatným a trvalým prvkem modlitby církve, vhodným pro lidi všech stavů a v každé době.

Modlitba je plně zjevena v Ježíšovi

541. Od koho se Ježíš naučil modlit?

Ježíš, se podle svého lidského srdce naučil modlit od své Matky a z hebrejské tradice. Avšak jeho modlitba vyvěrá z mnohem skrytějšího pramene, protože je věčný Syn Otce, který se ve svém lidství obrací k svému Otci dokonalou synovskou modlitbou.

542. Kdy se Ježíš modlil?

Evangelium často ukazuje Ježíše, jak se modlí. Vidíme, jak se uchyluje do samoty, také v noci. Modlí se před rozhodujícími chvílemi svého poslání, nebo poslání apoštolů. Vždyť celý jeho život je modlitba, protože je v trvalém společenství lásky k Otci.

543. Jak se modlil Ježíš ve svém utrpení?

Ježíšova modlitba během smrtelného zápasu v Getsemanské zahradě a jeho poslední slova na kříži odhalují hloubku jeho synovské modlitby. Ježíš dovádí ke splnění plán Otcovy lásky a bere na sebe všechny úzkosti lidstva, všechny otázky a přímluvy dějin spásy. Přednáší je Otci, který je přijímá a vyslyší nade všechnu naději, tímže vzkřísí Ježíše z mrtvých.

544. Jak nás Ježíš učí modlit se?

Ježíš nás učí modlit se nejen modlitbou *Otče náš,* nýbrž i tehdy, když se modlí. Tímto způsobem kromě obsahu nám ukazuje předpoklady opravdové modlitby: čistotu srdce, které hledá Království a odpouští nepřátelům; odvážnou a synovskou důvěru, která jde daleko za to, co pociťujeme a chápeme; bdělost, která chrání učedníka před pokušením.

545. Proč je naše modlitba účinná?

Naše modlitba je účinná, protože je spojena s vírou a s Ježíšovou modlitbou. V Něm se křesťanská modlitba stává společenstvím lásky s Otcem. V takové případě můžeme přednášet naše prosby Bohu a být vyslyšeni: „Proste a dostanete, aby se vaše radost naplnila" (Jan 16,24).

546. Jak se modlila Panna Maria?

Mariina modlitba je charakterizována její vírou a velkodušnou obětí celého jejího bytí Bohu. Ježíšova Matka je také nová Eva, „Matka živých", prosí Ježíše, svého Syna za potřeby lidí.

547. Existuje v evangeliu nějaká Mariina modlitba?

Kromě Mariiny prosby v Káně Galilejské, nám evangelium předává *Magnificat* (Lk 1,46-55), který je chvalozpěvem Matky Boží a církve, radostný dík, který vystupuje ze srdce chudých, protože jejich naděje se uskutečnila naplněním božských přislíbení.

Modlitba v době církve

548. Jak se modlila prvotní křesťanská obec v Jeruzalémě?

Na počátku Skutků apoštolů stojí napsáno, že v první jeruzalémské komunitě, vychované Duchem svatým k životu modlitby, věřící „setrvávali v apoštolském učení, v bratrském společenství, v lámání chleba a v modlitbách" (Sk 2,42).

549. Jak zasahuje Duch svatý do modlitby církve?

Duch svatý, niterný učitel křesťanské modlitby, vychovává církev k životu modlitby a dává stále hlouběji vstupovat do kontemplace nezbadatelného tajemství Krista. Způsoby modlitby, které jsou vyjádřeny v apoštolských a kanonických spisech, zůstanou směrodatné pro křesťanskou modlitbu.

550. Které jsou podstatné formy křesťanské modlitby?

Jsou to velebení a adorace, prosebná a přímluvná modlitba, vzdávání díků a chvály. Eucharistie obsahuje a vyjadřuje všechny způsoby modlitby.

551. Co to je dobrořečení?

Dobrořečení je odpověď člověka na Boží dary: dobrořečíme Všemohoucímu, který nám žehná a zahrnuje nás svými dary.

552. Jak lze definovat adoraci?

Adorace je klanění člověka, který uznává, že je tvor před svým třikrát svatým Stvořitelem.

553. Jaké jsou různé formy prosebné modlitby?

Může to být prosba o odpuštění nebo také pokorná a důvěryplná prosba ze všechny naše potřeby jak duchovní tak tělesné. Avšak první skutečností, po níž máme toužit, je příchod Království.

554. V čem spočívá přímluva?

Přímluva spočívá v tom, že prosíme o něco ve prospěch někoho druhého. Připodobňuje nás a spojuje s modlitbou Ježíše, který se u Otce přimlouvá za všechny lidi, zvláště za hříšníky. Přímluva se má vztahovat i na nepřátele.

555. Kdy se vzdávají Bohu díky?

Církev vzdává Bohu díky neustále, především slavením eucharistie, v níž nám Kristus dává účast na svém díkučinění Otci. Každá událost se tedy pro křesťana stává důvodem k díkučinění.

556. Co to je modlitba chvály?

Chvála je způsob modlitby, v níž se mnohem bezprostředněji uznává, že Bůh je Bohem. Je naprosto nezištná: opěvuje Boha pro něho samého a vzdává mu slávu protože je.

Druhá kapitola

Tradice modlitby

557. Jak důležitá je tradice ve vztahu k modlitbě?

V církvi učí Duch svatý Boží děti modlit se prostřednictvím živé tradice. Vždyť modlitba se neomezuje na spontánní projev vnitřního popudu, nýbrž zahrnuje kontemplaci, studium a pochopení duchovních skutečností, které se zakoušejí.

K pramenům modlitby

558. Jaké jsou prameny křesťanské modlitby?

Jsou to: *Boží slovo*, jež nám dává „nesmírně cenné poznání" Krista (Fil 3,8); *liturgie církve,* jež hlásá, aktualizuje a sdílí tajemství spásy; *teologální ctnosti, každodenní situace,* protože v nich se můžeme setkat s Bohem.

„Miluji Tě, Pane, a prosím Tě o jedinou milost, abych Tě věčně miloval. Můj Bože, nemůže-li můj jazyk každou chvíli opakovat, že Tě miluji, chci, aby Ti to opakovalo mé srdce při každém výdechu" (sv. Jan Maria Vianney).

Cesta modlitby

559. Existují v církvi různé cesty modlitby?

V životě církve existují četné cesty modlitby, spojené s rozmanitými historickými, společenskými a kulturními souvislostmi. Je to věcí učitelského úřadu rozlišit, zda jsou věrné apoštolské tradici a pastýřů a katechetů vysvětlit smysl, který je vždy zaměřen na Ježíše Krista.

560. Jaká je cesta naší modlitby?

Cestou naší modlitby je Kristus, protože se jí obracíme k Bohu našemu Otci, ale dospěje až k němu pouze jestliže se aspoň zahrnutě modlíme ve jménu Ježíše. Jeho lidství je totiž jediná cesta, kterou nás Duch svatý učí modlit se k našemu Otci. Proto liturgické modlitby končí formulí „skrze našeho Pána Ježíše Krista".

561. Jakou má úlohu v modlitbě Duch svatý?

Protože Duch svatý je niterným Učitelem křesťanské modlitby a „my ani nevíme, oč se máme vlastně modlit" (Řím 8,26), církev nás vybízí, abychom ho vzývali a naléhavě prosili při každé příležitosti: „Přijď, Duchu svatý!"

562. V čem je křesťanská modlitba mariánská?

Církev se ráda modlí k Marii a s Marií, dokonalou Orantkou (*modlící se ženou)* pro její zvláštní spolupráci s působením Duch svatého, aby s Ní velebila a vzývala Pána. Maria nám totiž „ukazuje cestu, kterou je Její Syn, jediný Prostředník.

563. Jak se církev modlí k Marii?

Především *„Zdrávas Maria",* touto modlitbou církev prosí o přímluvu Panny. Další mariánské modlitby jsou *růženec, Akathystois, Paraclisis*, hymny a chvalozpěvy různých křesťanských tradic.

Vůdcové pro modlitbu

564. Jakým způsobem jsou světci vůdcové pro modlitbu?

Svatí jsou našimi vzory modlitby a také je prosíme, aby se přimlouvali u Nejsvětější Trojice za nás a za celý svět. Jejich přímluva je nejvyšší služba, kterou prokazují Božímu plánu. Ve společenství svatých se během dějin církve vyvinuly různé druhy spirituality, které učí žít a praktikovat modlitbu.

565. Kdo může vychovávat k modlitbě?

Křesťanská rodina je prvním krbem výchovy k modlitbě. Zvláště se doporučuje každodenní rodinná modlitba, protože je prvním svědectvím modlitby církve. Katecheze, modlitební skupiny, „duchovní vedení" jsou školou a pomocí pro modlitbu.

566. Jaká místa jsou vhodná pro modlitbu?

Modlit se to je možné všude, ale volba vhodného místa napomáhá modlitbě. Kostel je vlastní místo liturgické modlitby a eucharistické adorace, „modlitební koutek" doma, klášter, svatyně.

Třetí kapitola

Život modlitby

567. Které jsou tři hlavní chvíle vhodnější pro modlitbu?

Všechny chvíle jsou vhodné pro modlitbu, ale církev předkládá věřícím rytmy, které mají živit trvalou modlitbu: ranní a večerní modlitbu, před jídlem a po jídle, liturgii hodin, nedělní eucharistii, svatý růženec, svátky liturgického roku.

„Je nutné vzpomínat si na Boha častěji než se dýchá" (sv. Řehoř Naziánský).

568. Jaké jsou výrazy života modlitby?

Křesťanská tradice uchovala tři způsoby, jak vyjádřit a žít modlitbu: ústní modlitba, rozjímání a kontemplativní modlitba. Jejich společným rysem je usebranost srdce.

Výrazy modlitby

569. Jak lze charakterizovat ústní modlitbu?

Ústní modlitba připojuje tělo k vnitřní modlitbě srdce. I ta nejvnitřnější modlitba se nemůže obejít bez ústní modlitby. Každopádně musí vždy vyvěrat z osobní víry. Ježíš nám dal v modlitbě *Otče náš* dokonalou formuli ústní modlitby.

570. Co to je rozjímání?

Rozjímání je modlitební uvažování často na základě Božího slova v bibli. Uvádí do činnosti myšlení, představivost, emoce, touhu, aby prohlubovalo naši víru, obrátilo naše srdce a posílilo naši vůli následovat Krista. Je to přípravná etapa ke spojení s Pánem v lásce.

571. Co to je kontemplativní modlitba?

Kontemplativní modlitba je prostý pohled na Boha v mlčení a lásce. Je to Boží dar, chvíle víry, během níž orant (modlící se osoba) hledá Krista, oddává se láskyplné vůli Otce a usebírá své bytí pod vlivem Ducha svatého. Svatá Terezie z Avily ji definuje důvěrný vztah přátelství, „v němž často člověk mezi čtyřma očima hovoří s Bohem, o němž ví, že je jím milován".

Zápas modlitby

572. Proč je modlitba zápasem?

Modlitba je darem milosti, ale vždycky předpokládá rozhodnou odpověď z naší strany, protože kdo se modlí bojuje proti sobě, prostředí a především proti Pokušiteli, který dělá všechno, aby ho odvrátil od modlitby. Zápas v modlitbě je neoddělitelný od pokroku v duchovním životě. Člověk se modlí, jak žije, protože žije, jak se modlí.

573. Jaké jsou námitky proti modlitbě?

Kromě nesprávných pojetí mnozí si myslí, že nemají čas na modlitbu nebo že je zbytečné se modlit. Ti, kdo se modlí mohou zmalomyslnět tváří v tvář těžkostem a zdánlivým neúspěchům. K překonání těchto překážek je nutná pokora, důvěra a vytrvalost.

574. Jaké jsou obtíže modlitby?

Roztržitost je obvyklá obtíž naší modlitby. Odvádí pozornost od Boha a může také odhalit, na čem lpíme. Naše srdce se tedy musí pokorně vrátit k Pánu. Modlitba je často ohrožována *vyprahlostí*, jejíž překonání umožňuje ve víře přilnout k Pánu také bez pociťovaného zakoušení. *Omrzelost* je jedna forma duchovní lenosti, způsobená zeslabením bdělosti a a nedostatečnou bdělostí srdce.

575. Jak máme posilovat svou synovskou důvěru?

Synovská důvěra je vystavována zkoušce, když si myslíme, že jsme nebyli vyslyšeni. Musíme se ptát, zda je Bůh pro nás Otec, jehož vůli se snažíme plnit, nebo pouhý prostředek, abychom dosáhli toho, co chceme? Spojí-li se naše modlitba s Ježíšovou, víme, že On nám dá mnohem více než je ten či onen dar: dostáváme Ducha svatého, který proměňuje naše srdce.

576. Je možné modlit se v každé chvíli?

Modlit se je vždycky možné, protože čas křesťana je časem vzkříšeného Krista, který „zůstává s námi po všechny dny" (Mt 28,20). Modlitba a křesťanský život jsou proto neoddělitelné.

„Je možné i na trhu nebo během osamělé procházky konat častou a vroucí modlitbu. Je to možné i ve vaší prodejně, ať už kupujete nebo prodáváte nebo také když vaříte" (sv. Jan Zlatoústý).

577. Co to je modlitba Ježíšovy *Hodiny*?

Nazývá se Ježíšova „ velekněžská modlitba" při Poslední večeři. Ježíš, Velekněz Nové úmluvy, se obrací ke svému Otci, když nadešla hodina jeho „přechodu" (jeho Paschy) k Němu, hodina jeho oběti.

Druhý díl

Modlitba Páně: „Otče náš"

Otče náš

Otče náš, jenž jsi na nebesích,
posvěť se jméno tvé.
Přijď království tvé.
Buď vůle tvá jako v nebi, tak i na zemi.
Chléb náš vezdejší dej nám dnes.
A odpusť nám naše viny,
jako i my odpouštíme našim viníkům.
A neuveď nás v pokušení,
ale zbav nás od zlého.

578. Jaký je původ modlitby *Otče náš*?

Ježíš nás naučil tuto nenahraditelnou, křesťanskou modlitbu, Otče náš, jednoho dne, když ho jeden učedník viděl, jak se modlí, a požádal ho: „Nauč nás modlit se" (Lk 11,1). Liturgická tradice církve vždy používala text sv. Matouše (Mt 6,9-13).

„Souhrn celého evangelia"

579. Jaké je místo modlitby *Otče náš* v Písmu svatém?

Otče náš je „souhrn celého evangelia" (Tertullián), „nejdokonalejší modlitba" (sv. Tomáš Akvinský). Je umístněn v ohnisku Horského kázání (Mt 5-7) a znovu zachycuje ve formě modlitby podstatný obsah evangelia.

580. Proč je nazýván „modlitbou Páně"?

Otče náš se nazývá „modlitbou Páně", protože jí nás naučil sám Pán Ježíš.

581. Jaké místo zaujímá *Otče náš* v modlitbě církve?

Je to modlitba církve „par excellence" (po výtce). Otče náš je „předán" při křtu a biřmování, aby se dalo najevo nové zrození k božskému životu Božích dětí. Eucharistie odhaluje jeho plný smysl, protože jeho prosby, mající již od nynějška základ v tajemství spásy, budou plně vyslyšeny při příchodu Pána. *Otče náš* je doplňující část liturgie hodin.

„Otče náš, jenž jsi na nebesích"

582. Proč se můžeme „odvážit přiblížit se k Otci s plnou důvěrou"?

Protože Ježíš, náš Vykupitel, nás uvádí před tvář Otce, a jeho Duch z nás dělá syny. Tak se můžeme modlit Otče náš s prostou a synovskou důvěrou, s radostnou jistotou a pokornou smělostí, s jistotou, že jsme milováni a vyslyšeni.

583. Jak je to možné vzývat Boha jako „Otce"?

Můžeme vzývat „Otce", protože Boží Syn se stal člověkem a zjevil nám Ho a jeho Duch nám Ho dal poznat. Vzývání Otce nám dává vstoupit do jeho tajemství se stále novým úžasem a vzbuzuje v nás touhu, abychom jednali jako synové. Modlitbou Páně si tedy uvědomujeme, že jsme synové Otce v Synu.

584. Proč říkáme Otče „náš"?

„Náš" vyjadřuje zcela nový vztah k Bohu. Protože je Otcem „našeho" Pána Ježíše Krista, klaníme se Mu a oslavujeme Ho se Synem a Duchem. Jsme v Kristu „jeho" lid a on je „naším" Bohem, nyní i navěky. Říkáme totiž Otče „náš", protože Kristova církev je společenství velkého množství bratří, kteří mají „jedno srdce a jednu duši" (Sk 4,32).

585. S jakým duchem společenství a poslání prosíme Boha „našeho" Otce?

Protože modlit se k „našemu" Otci je společné dobro pokřtěných, ti pociťují naléhavou výzvu, aby se podíleli na Ježíšově modlitbě za jednotu jeho učedníků. Modlit se „Otče náš", to konečně znamená, modlit se za všechny lidi a za celé lidstvo, aby všichni poznali jediného a pravého Boha a byli spojeni v jedno.

586. Co znamená výraz, „jenž jsi na nebesích"?

Tento biblický výraz neoznačuje místo, nýbrž způsob bytí: Bůh je za hranicemi všeho a nade vším. Označuje velebnost, svatost Boha a také jeho přítomnost v srdci spravedlivých. Nebe nebo dům Otce, je pravá vlast, do níž směřujeme v naději, zatímco jsme ještě na zemi. Již v ní žijeme „skrytí s Kristem v Bohu" (Kol 3,3).

Sedm proseb

587. Jak je složena modlitba Páně?

Obsahuje sedm proseb k Bohu Otci. První tři, více teologální, nás vedou k Němu, pro jeho slávu: je to totiž věcí lásky myslet především na toho, kdo nás miluje. Doporučuji, oč máme zvláště prosit: posvěcení jeho Jména, příchod jeho Království a plnění jeho Vůle. Poslední čtyři přednášejí Otci milosrdenství naši nouzi a naše očekávání. Prosí ho, aby nás živil, aby nám odpustil, aby nás posiloval v pokušení a osvobodil od Zlého.

588. První prosba: „Posvěť se jméno tvé" je chvála?

Světit jméno Boha je především chvála, která uznává, že Bůh je Svatý. Vždyť Bůh zjevil své svaté Jméno Mojžíšovi a chtěl, aby mu byl lid zasvěcen jako svatý národ, v němž přebývá.

589. Jak je posvěceno jméno Boha v nás a ve světě?

Posvěcovat jméno Boha, který chce, abychom byli „před ním svatí a neposkvrnění v lásce" (Ef 1,4) je toužit, aby křestní zasvěcení oživovalo celý náš život. Nadto to znamená prosit naším životem a modlitbou, aby každý člověk poznával a dobrořečil jménu Boha.

590. Oč prosí církev, když se modlí: „Přijď království Tvé"?

Církev snažně prosí o konečný příchod Božího království skrze příchod Krista ve slávě. Avšak církev také prosí, aby Boží království rostlo už nyní skrze posvěcování lidí v Duchu a díky jejich nasazení ve službě spravedlnosti a pokoje podle blahoslavenství. Tato prosba je volání Ducha a Nevěsty: „Přijď, Pane Ježíši!" (Zj 22,20).

591. Proč máme prosit: „Buď vůle tvá jako v nebi tak i na zemi"?

Je vůlí Otce, aby „se všichni lidé spasili" (1 Tim 2,3). Kvůli tomu Ježíš přišel: dokonale splnil spásonosnou vůli Otce. My prosíme Boha Otce, aby spojil naši vůli s vůlí svého Syna, podle příkladu nejsvětější Panny Marie a svatých. Prosíme, aby se jeho láskyplný plán plně uskutečnil na zemi jako již v nebi. Pomocí modlitby můžeme „rozeznat, co je Boží vůle" (Řím 12,2) a dosáhnout „vytrvalosti konat ji" (Žid 10,36).

592. Jaký je prvotní smysl prosby: „Chléb náš vezdejší dej nám dnes"?

Když prosíme se synovskou odevzdaností Božích dětí o každodenní nutnou potravu, abychom se všichni uživili, uznáváme, jak je Bůh náš Otec dobrý daleko víc než jakékoliv dobro. Prosíme také o milost, abychom dokázali jednat tak, aby spravedlnost a sdílení (dober, majetku) umožnilo, že hojnost u jedněch vyrovná nouzi druhých.

593. Jaký je smysl prosby: „Chléb náš vezdejší dej nám dnes"?

Protože „člověk nežije pouze z chleba, ale z každého slova, které vychází z Božích úst" (Mt 4,4), tato prosba se týká stejně hladu po *Božím slově* i po *Kristově těle,* které přijímáme v eucharistii, jakož i hladu po Duchu svatém. Prosíme ho s naprostou důvěrou pro *dnešek*, Boží dnes, a to je nám dáváno především v eucharistii, jež předjímá hostinu v království, které přijde.

594. Proč říkáme: „Odpusť nám naše viny, jakož i my odpouštíme našim viníkům"?

Prosíme-li Boha Otce, aby nám odpustil, uznáváme, že jsme před ním hříšníci. Ale zároveň vyznáváme jeho milosrdenství, protože v jeho Synu a skrze svátosti „dostáváme vykoupení a odpuštění hříchů" (Kol 1,14). Naše prosba však bude vyslyšena pouze pod podmínkou, že jsme my nejprve odpustili.

595. Jak je možné odpuštění?

Milosrdenství proniká do našeho srdce jen tehdy, umíme-li odpustit i svým nepřátelům. A tedy i když se to člověku zdá nemožné splnit tento požadavek, srdce, jež se nabídne Duchu svatému, může jako Kristus milovat až do krajnosti, přeměnit zranění na soucit, přeměnit urážku na přímluvu. Odpuštění se podílí na Božím milosrdenství a je vrcholem křesťanské modlitby.

596. Co to znamená: „Neuveď nás do pokušení"?

Prosíme Boha Otce, aby nás nenechal samotné a na pospas pokušení. Prosíme Ducha, abychom uměli rozlišovat mezi *zkouškou*, která dává růst v dobru, a *pokušením*, jež vede ke hříchu a ke smrti, a na druhé straně mezi *být pokoušeni a souhlasit* s pokušením. Tato prosba nás spojuje s Ježíšem, který přemohl pokušení svou modlitbou. Ta pobízí milost bdělosti a vytrvání až do konce.

597. Proč končíme prosbou: „ale zbav nás od Zlého"?

Zlo označuje osobu satana, který se staví proti Bohu; on je „svůdce celé země" (Zj 12,9). Vítězství nad ďáblem již dosáhl Kristus. Ale my prosíme, aby osvobodil lidskou rodinu od satana a jeho skutků. Prosíme také o cenný dar míru a o milost vytrvalého očekávání Kristova příchodu, který nás definitivně osvobodí od Zlého ducha.

598. Co znamená závěrečné *Amen*?

„Pak na konci modlitby řekni: Amen, a tím Amen, které znamená „Ať je tak! či Staň se" podpisuješ všechno, co obsahuje modlitba, které nás naučil Bůh" (sv. Cyril Jeruzalémský).

Překlad dokončen 13.7.2005 - Řím

A M D G